

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Alice Kerlová

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

Život a dílo Gabriela Schneidera (1812-1867)

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Veber, Th.D.

Autor práce: Alice Kerlová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: IV

2012

Bakalářská práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací. Theses. cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem odhalování plagiátů.

Datum: 20. března 2012

Kerlová Alice

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Tomáši Vebrovi, Th.D. za metodické vedení práce, připomínky a velice cenné rady. Dále děkuji za vstřícnost, podporu a rady sestrám kongregace Školských sester de Notre Dame, zejména sestře Fidelis, i všem ostatním lidem, které jsem při psaní bakalářské práce oslovila.

OBSAH

1 Úvod.....	5
2 Historický kontext doby Gabriela Schneidera (Evropa a české země 19. století).....	6
3 Vznik kongregace chudých Školských sester de Notre Dame (Kořeny kongregace).....	12
4 Život a dílo Gabriel Schneidera	
4.1 Dětství.....	18
4.2 Studia Gabriela Schneidera.....	19
4.3 Gabriel Schneider vysvěcen na kněze, první léta kněžského života.....	23
4.4 Založení kongregace chudých Školských sester de Notre Dame v Čechách.....	26
4.4.1 Přestěhování mateřince do Horažďovic, doba rozkvětu kongregace a vzniku nových filiálek.....	31
4.4.2 Odchod sester do Uher a rozštěpení kongregace.....	34
4.4.3 Dům u sv. Anny.....	36
4.5 Poslední léta Gabriela Schneidera.....	38
5 Kongregace Školských sester de Notre Dame dnes.....	41
Závěr.....	42
Seznam literatury.....	43
Seznam použitých zkratk.....	49
Seznam příloh.....	50
Abstrakt.....	52
Abstract.....	53

1 ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je život a dílo bývalého studenta českobudějovického biskupského semináře Gabriela Schneidera. Inspirací pro tuto zvolenou práci mi byly volitelné předměty Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích u prof. PaedDr. ThLic. Martina Weise, Th.D. a Mgr. Tomáše Vebra, Th.D., které se zabývají nepříliš známými církevními dějinami jihočeské diecéze. Myslím si, že znalost historie člověka obohacuje a není správné zapomínat na lidi, jimž vdčíme třeba za rozvoj vzdělání. Gabriel Schneider založil kongregaci chudých Školských sester v Čechách, jež je stále činná a má nepopíratelné zásluhy v oblasti vzdělávání. Přesto jméno jejich zakladatele je veřejnosti málo známé. Kardinál Beran¹ sice napsal a vydal v roce 1931 biografii Gabriela Schneidera, ovšem jazyk, jímž je kniha napsána, je pro současného čtenáře poměrně obtížný.

Cílem mé práce, kromě připomenutí jeho života a díla k dvoustému výročí jeho narození v roce 2012,² je nová úprava životopisu přístupná dnešnímu čtenáři. Dále pak ověření, zda se k osobě Schneidera ve vybraných archivech nenalézají nějaké dosud neznámé dokumenty či prameny. Touto prací bych také chtěla přiblížit kněze, který svůj život prožil začátkem 19. století, a přesto má co říci člověku žijícímu ve století dvacátém prvním. Bakalářská práce může posloužit i jako podklad pro případné vydání brožurky, určené k propagaci kongregace, či vyzdvihnutí významných osobností jižních Čech a podpoře turistického ruchu.

Na počátku této práce jsem se zaměřila na sběr archivního materiálu a seznamování se s ním. Měla jsem možnost nahlédnout do kněžské matriky archivu českobudějovického biskupství, kde jsou zaznamenány základní údaje k osobě Gabriela Schneidera, ale i osob, jež na něj v průběhu života měly vliv. Následovalo důkladné prostudování životopisné knihy sepsané kardinálem Beranem. Analýza nejdůležitějších informací, životopisných událostí a porovnání dat s daty z nasbíraného archivního materiálu. Bylo nutné nastudovat literaturu vztahující se k době života Gabriela Schneidera a seznámit se s historií kongregace. Při práci jsem využila především metod

¹ Krátký životopis kardinála Berana. Příloha č. 1 této práce.

² Toto jubileum si připomínají také sestry z kongregace, ve spolupráci s rodným městysem Křemží.

deskripce a analýzy doplněných o drobné biografie.³ Pro vlastní sestavení práce jsem použila metodu přímou, nebo tzv. historickou.

Tato práce je rozdělena do tří částí. První kapitola se zaměřuje na historický kontext neklidné doby 19. století, ve které Gabriel Schneider žil. Zejména jsem se soustředila na Evropu a rakouské císařství, jehož součástí byly české země, které procházely transformací na úrovni politické, společenské, hospodářské, kulturní a národní. Ve druhé kapitole se vracím ke kořenům a zakladatelům kongregace chudých Školských sester de Notre Dame. Klíčovou částí je třetí kapitola, ve které jsem popsala dětství, studium a dílo, jež se s aktivním pracovním životem Gabriela Schneidera vzájemně prolíná. V závěru kapitoly jsem se zmínila o posledních letech života Gabriela Schneidera a současné situaci kongregace chudých Školských sester de Notre Dame v Čechách.

Primární literaturou, ze které jsem při psaní bakalářské práce vycházela, je jediná životopisná kniha Gabriela Schneidera, napsaná kardinálem Beranem. Obsahuje bohatý poznámkový aparát, jehož ověření či potvrzení, by vydalo na další knihu. To předešlý rozsah bakalářské práce neumožňuje.⁴ Cenným zdrojem v knize jsou především ty archivní materiály, jež se v průběhu století ztratily. Například hyršovská kronika⁵ dnes obsahuje pouze šedesát devět snímků mapujících sto let obce od roku 1837–1937. Bohužel o Gabrielu Schneiderovi nalezneme jen jednu nepřímou zmínku.⁶ Primárním zdrojem druhé kapitoly této práce byl životopis Petra Fouriera a samizdat 100 let kongregace, zapůjčených od sester z archivu kongregace Školských sester de Notre Dame v Českých Budějovicích. Tato literatura čerpá z historicky doložených spisů a korespondence. Po stránce dějinné byly pro tuto práci podstatné publikace historika Jaroslava Kadlece a Otto Urbana.

Sekundárními zdroji, ze kterých jsem čerpala, byly různé dostupné archivní prameny, historická literatura, internetové odkazy, slovníky - zejména s církevní tematikou a kvalifikační práce.

³ Se znalostí prozopografického přístupu.

⁴ Kardinál Beran se pokusil o analýzu vztahů zakladatele kongregace Gabriela Schneidera s matkami představenými. Myslím si, že v některých pasážích, především v otázkách míry zavinění odtržení hyršovského mateřince (mateřinec je ústřední dům kongregace, v němž sídlí generální představená a její rady) od mnichovského, později také od kaločského, jsou patrné emoce a určité stranění Schneiderovi.

⁵ Digitálně zpracovaná a uchovaná ve Státním okresním archivu Domažlice, pracoviště Horšovský Týn.

⁶ Příloha č. 2 a 3 této práce.

2 HISTORICKÝ KONTEXT DOBY GABRIELA SCHNEIDERA

(Evropa a české země 19. století)

Abychom si mohli utvořit celistvý obraz o životě Gabriela Schneidera, musíme pochopit jeho dobu v historickém kontextu. V 18. století se z Anglie a Francie začal po Evropském kontinentu šířit filozofický směr osvícenství. Stavěl se do opozice vůči stávající teologické kultuře, což znamenalo bouřlivé změny. Osvícenství, coby intelektuální hnutí, kladlo hlavní důraz na individuální svobodu, vlastní rozum, kritické uvažování a víru ve vědu a pokrok. Tento proud se šířil po Evropě nerovnoměrně, různým tempem a v různých podobách.

V Čechách, které byly v té době součástí rakouské říše,⁷ prosazoval reformy v duchu osvícenství přímo panovník Josef II., který tak dal vzniknout jednomu z nejsilnějších duchovních proudů, jenž ovlivňoval české země; tzv. josefinismus.⁸ Josef II. chtěl vytvořit jednotný, centrálně řízený stát, s výhradně světským právem. Stát vnímal jako zařízení s jediným posláním a to pečovat o obecnou prosperitu, jíž se musí podřídit vše, včetně církve, kterou si Josef II. podrobil podle svých potřeb.

Za nejvýznamnější reformy které Josef II. zavedl ve státním zřízení, patří zrušení nevolnictví a omezení výsad vyšších stavů. Tolerančním patentem z roku 1781 zase povolil luteránské, kalvínské a pravoslavné vyznání.⁹ Do života obyčejných lidí zasahovala také pokračující reforma školství. Tu zahájila už jeho matka Marie Terezie zrušením jezuitského řádu roku 1773 a povoláním augustiánského pedagoga Johana Ignáce Felbigera (1724-1788) ze Slezské Záháně do Vídně. Jeho úkolem bylo navrhnout a organizovat reformu celé školské soustavy. Koncem roku 1774 byl hotov a schválen návrh, na jehož základě Marie Terezie vydala dekret. Zavedla jím pevnou školskou soustavu s povinnou školní docházkou pro děti od 6 do 12 let. Vznikla tak hustá síť škol tzv. triviálních, hlavních a normálních.¹⁰ Pro bližší vysvětlení uvádím,

⁷ Mapa územního vývoje habsburské monarchie 1526–1918. URBAN, O. *České a slovenské dějiny do roku 1918*, Praha: Svoboda, 1991. Volně vložená mapa. Příloha č. 4 této práce.

⁸ Význam, charakteristika a zdroje pojmu „josefinismus“ jsou rozebrány v knize SVOBODY, R. *Jan Prokop Schaaffgotsche, první biskup českobudějovický*, Praha: L. Marek, 2009, s. 19-30.

⁹ KADLEC, J. *Přehled církevních dějin*, České Budějovice: Pedagogická fakulta, s. 170.

¹⁰ URBAN, O. *České a slovenské dějiny do roku 1918*, s. 136.

že základní stupeň školského vzdělávání tvořily triviální školy. Vznikaly ve vesnicích a městečkách, zejména na farnostech a panských střediscích, kde se v jazyce místního obyvatelstva vyučovalo náboženství, čtení, psaní a počty, případně zaměstnání, které bylo běžné pro danou oblast. Ve větších městech byly zakládány školy hlavní, jež měly podstatně rozšířené osnovy např. o dějepis. V Praze a Brně vznikaly školy normální jako vzor pro hlavní školy, a při nich byly zřízeny přípravky pro budoucí učitele. Zvláštní skupinou byla gymnaziální studia, jež navazovala na německé hlavní školy.¹¹ Tudíž je bylo možné absolvovat pouze s perfektní znalostí němčiny. Tuto podmínku musel splnit i malý Gabriel Schneider, což bude blíže rozebráno ve třetí kapitole. Celkově byl vymezen status učitele, byly vypracovány rámcové osnovy a studijní programy.

Další neméně významná reforma byla vyhlášena císařským patentem roku 1782. Rušila veškeré rozjímavé kláštery, které se nezabývaly vzděláváním, nebo péčí o potřebné, což se dotklo většiny českých klášterů. Z majetků zrušených klášterů byla zřízena tzv. náboženská matice – fond, z něhož byly financovány nově zakládané fary.¹² Na nich sloužili bývalí řeholníci s kněžským vysvěcením ze zrušených klášterů. Všem duchovním správcům (farářům) přibyla povinnost oznamovat obyvatelstvu úřední nařízení a vyhlášky. Tím se vlastně stali nejnižšími jednotkami státní správy.

Toto nové církevně-správní uspořádání podnítilo potřebu vzniku nového biskupství v Českých Budějovicích. Před tím pražský arcibiskup spravoval celé střední, západní a jižní Čechy. Je zřejmé, že tak rozsáhlý církevní správní útvar nevyhovoval státní správě. Císař Josef II. původně zamýšlel ustanovit v Budějovicích jen generálního vikáře, ale později i tento plán změnil a dvorním dekretem z 5. prosince 1783 rozhodl zřídit biskupství ihned.¹³ Prvním biskupem jmenoval olomouckého kanovníka Jana Prokopa hraběte Schaaffgotsche,¹⁴ jenž si měl vyžádat schválení u papežského stolce.

¹¹ HROCH, M. *Na prahu národní existence*, Praha: Mladá fronta, 1999, s. 99-103.

¹² Byla-li nějaká obec, či osada čítající více než 700 obyvatel vzdálená déle než hodinu cesty od nejbližší fary, byla tam dle nových platných pravidel, zřízena nová fara. KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*, Praha: Zvon, 1991, s. 166.

¹³ Roku 1785 se od pražské diecéze oddělily jižní a jihozápadní Čechy a po úpravách ostatních diecézních hranic vzniklo biskupství v Českých Budějovicích. Podrobněji KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995, s. 22-26.

¹⁴ Jan Prokop hrabě Schaaffgotsche svobodný pán z Kynastu a Griffendeinu, pocházel z významné šlechtické rodiny původem ze Slezska. Narodil se 22. 05. 1748 v Praze na Malé straně. Studoval na rytířské akademii ve Vídni a pravděpodobně roku 1768 uzavřel studia filozofie. Na kněze byl po povinném teologickém vzdělání vysvěcen 25. května 1771. V kariérním postupu u církve zastával

„Cirkumskripční bulou Pia VI. z 20. září 1785 bylo zřízení českobudějovického biskupství slavnostně vyhlášeno a novému biskupu byl určen za katedrální chrám farní kostel sv. Mikuláše a při něm byla zřízena kanovnická kapitula. Císařovo konečné rozhodnutí v této záležitosti je datováno teprve 18. ledna 1789.“¹⁵

Inovace pronikly i do seminářů a bohoslužebného řádu jako takového. Kněžské a biskupské semináře byly nahrazeny státními generálními semináři, kde výuka probíhala v josefínském osvícenském duchu. Podstatně byl omezen počet církevních svátků. Formální pobožnosti probíhaly v mnohem střízlivějším duchu a v nemalé míře vymizely barokní prvky, jako poutě, procesí a různé lidové zvyky.¹⁶ Přestože tyto změny neměly na prostý lid nijak citelný dopad (dále se věnoval svým zvyklostem a barokním formám zbožnosti), byly z pragmatických důvodů podporovány vyšším klérem a vzdělanou vrstvou, což mělo za následek, že se josefínské osvícenství v českých zemích pevně zakotvilo.

Po smrti Josefa II. v roce 1790 nastoupil na trůn jeho bratr Leopold II. Ten rozpustil generální semináře a zrušil některá nařízení, zejména bohoslužebného charakteru. Ostatní josefínské reformy zachoval. Leopold II. však vládl velmi krátce.¹⁷ Po jeho náhlé smrti v roce 1792 se trůnu ujal jeho syn, teprve čtyřiatřicetiletý František,¹⁸ který vládl v době dětství Gabriela Schneidera. Z historické literatury vyplývá, že to byl panovník uzavřený a nedůvěřivý. Zavedl cenzuru a přísně dohlížel na jednání svých poddaných, veden obavami z revoluce, jež ho provázely po celý život. Snažil se všelijakými ústupky získat na svou stranu církev a učinit z ní znovu oporu trůnu. Kvůli hrozivému nedostatku duchovenstva byly při všech biskupstvích zakládány bohoslovecké semináře. K jejich absolvování však bylo potřeba dvou ročníků studia

vždy významné úřady. Biskupské svěcení mu udělil 11. prosince 1785 pražský arcibiskup Antonín Petr Přichovský. Intronizaci slavil 26. února 1786 v katedrále sv. Mikuláše. Zemřel 8. května 1813 v nedožitých pětadesáti letech. Byl pohřben do biskupské hrobky na staroměstském hřbitově v Českých Budějovicích. SVOBODA, R. *Jan Prokop Schaaffgotsche první biskup českobudějovický*, s. 87-248.

¹⁵ KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, s. 23-24.

¹⁶ KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*, s. 167-169.

¹⁷ Tamtéž, s. 170.

¹⁸ „František II. se 21. 08. 1804 prohlásil dědičným císařem rakouským a změnil své jméno na František I. Tím byl vytvořen titul a hodnost společného panovníka všech království a zemí v Rakousku, Uhry nevyjímaje. Bylo to dovršení a posílení jednotného rakouského státu, v němž byla zahrnuta státní moc českých králů.“ MAREČKOVÁ, M. *Materiály k českým národním a státním dějinám do poloviny 19. století*, Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 315.

filozofie. A proto v Českých Budějovicích vznikla mezi lety 1802-1803 filozofická fakulta.¹⁹

Nicméně problém představovaly jazykové bariéry. Vlivem přetrvávajícího poněmčování (započatém Josefem II.) byla vnitřním jazykem kultury, státní a městské správy němčina, jíž většina obyvatelstva nehovořila. Proto byla čeština od roku 1810 zavedena do kurzů pastorální teologie na bohosloveckých seminářích. A to přímo na přání císaře, aby mohli duchovní plnohodnotně plnit své výchovné poslání mezi česky mluvícím obyvatelstvem.²⁰ Císař také dbal o reformu řeholí, nařídil zachování klauzury²¹ a nošení hábitu. Styk se zahraničními řádovými představenými ovšem nedovolil.²² Lze říci, že josefínské zákonodárství z velké míry přetrvávalo i během vlády Františka.

V zájmu zachování principu legitimacy nastoupil po smrti Františka I., roku 1835, na trůn Ferdinand I. Kvůli svému zdravotnímu stavu byl jako vladař zcela nekompetentní a faktickým vládcem se tak stal kancléř, ředitel říšské politiky, hrabě (později kníže) Klement Václav N. L. Metternich se svým kabinetem.²³ Dříve celkem pružná, konzervativní vláda začala pomalu přerůstat v neschopný byrokratický absolutismus bez schopnosti vnitřní obnovy. Sítila opozice a nespokojenost obyvatelstva s tehdejší sociální a hospodářskou situací, která byla, mimo jiné, způsobena téměř dvojnásobným nárůstem počtu obyvatel a dalšími změnami provázející průmyslovou revoluci. Napětí mezi směsí různých myšlenkových proudů, jako liberalismu, socialismu a národnostního nacionalismu, vyvrcholilo roku 1848, kdy do střední Evropy přišla zpráva o vyhlášení republiky ve Francii, což na řadě míst v Evropě (zvláště v německých zemích) vyvolalo touhu po změně stávajících poměrů. Nepokoje propukly i v Praze. V průběhu března začali protestovat lidé ze všech sociálních vrstev včetně studentů. Vášnivé demonstrace přerostly v násilí,

¹⁹ HROCH, M. *Na prahu národní existence*, s. 104.

²⁰ V budějovickém, biskupském semináři, v roce 1811 a 1812 vyučoval František Bezděka německy mluvícím kolegům, na příkaz biskupa Schaffgotscheho, třikrát týdně českou mluvnici a pravopis. KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*, s. 189.

²¹ Klauzura – z lat. claudere, „zavřít“. Výraz označuje jak kanonický předpis, který dává řeholním domům pravidla pro vstup cizích osob a odchod těch, kteří zde žijí, tak místa podléhajících v těchto domech zmíněnému předpisu. Klauzura může být: papežská, biskupská, konstituční. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 92.

²² KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*, s. 174.

²³ Metternich (1773-1859) úřad zastával od roku 1809 až do roku 1848. URBAN, O. *České a slovenské dějiny do roku 1918*, s. 143.

jež si vyžádalo zásah vojska pod velením polního maršála Alfreda Windischgrätze, který povstání tvrdě potlačil. Revoluční nálady donutily císaře Ferdinanda I. k odvolání Metternicha a odstraněním cenzury. Příslibem ústavy byly ve dnech 13. až 15. března 1848 ve Vídni učiněny první kroky k přetvoření Habsburské monarchie z absolutistického soustátí na soustátí konstituční.²⁴

Pro český lid revoluce přinesla určité uvolnění a oživení kultury. Vzrůstal zájem o českou minulost, byly vyvíjeny až absurdní snahy o očištění českého jazyka a češství. Vlastenectví se stalo jakousi součástí revolučního koloritu. Toto období je z literatury známé jako „*Národní obrození*.“

Během vlny revolucí však vyšla plně najevo neschopnost Ferdinanda I. Na radu nového šéfa vlády Felixe Schwarzenberga se rozhodl abdikovat ve prospěch svého synovce Františka Josefa. Nový císař nastoupil na trůn 2. prosince 1848 a začal podnikat kroky k obnovení absolutismu. Rozpustil Kroměřížský sněm, který od léta téhož roku projednával návrh nové ústavy a nechal vydat tzv. oktrojovanou ústavu. Ústavou císař upevnil své postavení. Byla silně centralizovaná a měla těsněji spojit země rakouské říše. Nicméně nikdy nebyla realizována, neboť byla 31. 12. 1851 zrušena Silvestrovskými patenty, což znamenalo úplný přechod k neoabsolutismu.²⁵

Počátek vlády Františka Josefa I. je spjat s velkým administrátorem Alexandrem Bachem. V letech 1849 – 1859 zastával funkci ministra vnitra,²⁶ jež ho opravňovala k zavedení ostré cenzury, policejního špehování a omezení kulturního i politického života. Ač byl pouze jedním ze spoluvůrců systému, vžil se pro politický systém padesátých let 19. století pojem „*Bachův absolutismus*“.

„Neoabsolutismus padesátých let byl od počátku orientován na uchování jednoty mocnářství v osvícenském slova smyslu. Nové Rakousko mělo být postaveno na nových administrativních, technických a ideových základech. Ideovým základem byl

²⁴ Revoluční dění v Čechách a Rakousku v kontextu Evropy téměř den po dni popisuje URBAN, O. *Česká společnost 1848-1918*, s. 10-96.

²⁵ MAREČKOVÁ, M. *Materiály k českým národním a státním dějinám do poloviny 19. století*, s. 343 a 345-346.

²⁶ Křen, J. *Dvě století střední Evropy*, Praha: Argo, 2005, s. 188.

konkordát²⁷ z roku 1855 jako protiváha „nemravných“ liberálních, demokratických či socialistických idejí, které vyděsily konzervativní Evropu.“²⁸

Konkordát opět zajistil církvi dozor nad školstvím a nastalo zdánlivé uvolnění. I když doba stále nebyla nakloněna řeholním společnostem, pozvolna se v Čechách usazovaly,²⁹ což byl paradox, kdy na jedné straně byla snaha lidí odpoutat se od starého systému a náboženství, jež starý systém podporovalo, a na druhé straně, právě pod záštitou odsuzované katolické církve, vznikaly nové řády a kongregace, jež poskytovaly za velmi nepříznivých podmínek pomoc těm nejpotřebnějším lidem, a ta byla lidmi vítána a přijímána.

Historický zlom pro politický vývoj části Evropy, potažmo rakouského císařství, v čele s Františkem Josefem I., nastal v roce 1866. Rakousko bojovalo s Pruskem a prohrálo. Německý spolek se rozpadl. Vzniklo Italské království. Rakousko ustoupilo tlaku Uher a rozdělilo stát na dva celky pod vládou jednoho císaře, čímž 8. června 1867 vznikl státní útvar Rakousko-Uhersko.³⁰ Bezprostředně po prohrané válce byla v Rakousku-Uhersku rozehrána další politická hra, přechod od absolutismu ke konstitucionalismu. V českých zemích se pomalu a opatrně dál utvářelo národní sebeurčení a přicházely další změny. Ty však nebudu dále rozvíjet, protože nejsou předmětem této práce.

²⁷ Konkordát – ujednání mezi Apoštolským stolcem a některým ze států, jehož cílem je upravit vzájemné vztahy v otázkách společného zájmu. PETROSILLO P. *Křesťanství od A do Z*, s. 103.

²⁸ URBAN O. *Kapitalismus a česká společnost*, Praha: Lidové noviny, 2003, s. 46.

²⁹ Roku 1837 uvedl profesor Alois Klár do Prahy Milosrdné sestry sv. Karla Boromejského, které ošetřovaly slepce v Klárovo ústavu, založily nemocnici, noviciát a rozšířily se po celých Čechách. V Koclířově u Svitav se roku 1848 usadily Rademptoristé. KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*, s. 178-179.

³⁰ OLIVOVÁ, V. *Dějiny nové doby 1848-2008*, Velké Bílovice: TeMi CZ, 2008, s. 12-13.

3 VZNIK KONGREGACE CHUDÝCH ŠKOLSKÝCH SESTER DE NOTRE DAME (Kořeny kongregace)

Jak už samotný název napovídá, k založení kongregace došlo na území dnešní Francie, přesněji Lotrinska. Lotrinsko vzniklo při rozdělování Franské říše roku 843. Malý stát tvořil spojnici mezi severem a jihem a díky své strategické poloze čelil nespočtu výbojných válek. Země tak často měnila vládců. Nejčastěji patřila pod vládu Francie. Ta roku 1648 k sobě definitivně připojila tři lotrinská biskupství Mety, Toul a Verdun. Vysílené knížectví lotrinské nebylo schopné bránit se vojensky, a proto vévoda Karel II. sňatkovou politikou spojuje knížectví s francouzským rodem Anjou.³¹ Nastala doba rozkvětu a dosud uzavřený státěček se otevřel středomořskému vlivu, jenž v budoucnu ovlivnil náboženství, morálku i umění.

Zakladatelem kongregace byla, jak všechny prameny uvádějí, charismatická osobnost Petra Fouriera.³² Narodil se v roce 1565 ve francouzském Mirecourtu a již jako student³³ vynikal nejenom bystrostí, ale i svými povahovými vlastnostmi. V roce 1585 vstoupil do řádu Regulovaných kanovníků sv. Augustina v Chaumousey v Lotrinsku, kde o dva roky později složil slib chudoby, čistoty a poslušnosti.³⁴ Podle absolutoria, které si v roce 1595 odnášel z univerzity Pont-a-Mousson, byl pečlivý, zbožný a pokorný.³⁵

V roce 1597 vstoupil do duchovní správy ve farnosti v Mattaincourtu, která za jeho působení zaznamenala jak duchovní, tak i společenský rozkvět. Protože studoval i občanské právo, byl Lotrinským vojvodou pověřen dohledem nad vyšší i nižší spravedlností. Z hodnosti soudce se snažil uplatňovat práva svých farníků, které zastupoval ve sporech. Ze zkušenosti s lichvářskými půjčkami pro chudé, jež často obnášely až likvidační úroky, založil fond „*Měšec sv. Evra*“,³⁶ v němž shromažďoval

³¹ TIHONOVÁ, M. *Peter Fourier, Svátec pro všechny*, Bratislava: Lúč, 1999, s. 23.

³² Obrázek Petra Fouriera a Alexie Le Clerc. Příloha č. 5 této práce.

³³ Fourier ve 14 letech začal studovat na prestižní jezuitské univerzitě v Pont-a-Mousson. Univerzita vznikla roku 1572 a byla nejstarším ústavem pro akademické vzdělávání v Lotrinsku. TIHONOVÁ, M. *Peter Fourier*, s. 27.

³⁴ Na kněze byl vysvěcen 25. února 1859 v Trevíru a po té poslán zpět na univerzitu do Pont-a-Mousson studovat teologii a práva. TIHONOVÁ, M. *Peter Fourier*, s. 34.

³⁵ Podobně charakterizoval Schneidera přítel ze studií Krbeček: „*tichý, ale přísný, plný zbožnosti a vroucnosti*“ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. Díl, Horažďovice: Kongregace chudých Školských sester de Notre Dame, 1931, s. 12.

³⁶ TIHONOVÁ, M. *Peter Fourier*, s. 67.

dary od věřících, a ze kterého podporoval své farníky v nesnázích, hlavně ty nejchudší. Prakticky tak vymýtil ve své farnosti žebrotu.

Zvláštní pozornost věnoval péči o děti a mládež. Tehdy se na specifické potřeby dětí nebraly ohledy. Vzdělávání bylo umožněno jenom chlapcům, a proto vzbudilo všeobecný údiv když Petr Fourier založil družinu sester, jejímž úkolem byla právě výchova a vzdělávání dívek.

Jednou z prvních sester nově vzniklého řádu Kanovnic sv. Augustina de Notre Dame byla spoluzakladatelka Alexia Le Clerc.³⁷ Narodila se 2. 2. 1576 do zajištěné šlechtické rodiny z Remiremontu v Lotrinsku. Pokřtěna byla v chrámu Panny Marie.³⁸ V mládí její temperamentní povaha inklinovala ke společenskému životu, k hudbě a tanci. Nicméně její ambice byly vyšší. Chtěla zasvětit svůj život službě Bohu a lidem, ale v tehdejších ženských kláštrech nenašla takové uplatnění jaké hledala. Po několika viděních se cítila povolána Pannou Marií k výchově dětí v nově založeném domě, ve kterém se bude konat co nejvíce dobra. Obrátila se o pomoc na vyhlášeného kazatele v kraji Petra Fouriera, ale ten ji odrazoval tvrzením, že nenajde společnice k tomuto podniku. Do dvou měsíců se k ní připojily čtyři další mladé ženy, jež si také vyvolily pečovat o výchovu chudých dívek v rámci řeholního společenství, založeném na hodnotách a regulích svatého Augustina.³⁹

V kronice ke stému výročí kongregace je den vzniku popsán takto:

„Psal se 25. prosinec 1597. Z chrámu v Mattaincourt v Lotrinsku vyšlo pět dívek, jež se o půlnocní mši svaté zasvětila Panně Marii. Mattaincourtský farář Petr Fourier přijal jejich svěcení jménem církve. Byl to okamžik, kdy se zrodila Mariina kongregace.“⁴⁰

³⁷ Obrázek Alexie Le Clerc. Příloha č. 5 této práce.

³⁸ CHROUSTOVÁ, L. *Spiritualita Blahoslovené Alexie Le Clerc, zakladatelka kongregace de Notre Dame*, České Budějovice, 1996. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra fundamentální, systematické teologie a teologie spirituality. Vedoucí práce J. Lachman, s. 10.

³⁹ Sv. Augustin, (354 - 430), církevní učitel, *Srovnej 100 Let Kongregace*, s. 4. Archiv Kongregace Školských sester České Budějovice, (dále jen AKŠS ČB).

⁴⁰ Mariina kongregace = řád Kanovnic sv. Augustina de Notre Dame. Alexie Le Clerc byla přesvědčena, že k Ježíši dojde skrze Pannu Marii tak, jak ji to sám ve vidění Ježíš naznačil. *100 Let Kongregace*, s. 5.

Fourier sestavil předběžné, neboli „malé“, stanovy⁴¹ pro práci a soužití sester v řeholi.⁴² Také vymyslel nový typ otevřených klášterů, kam mohla dívka vstoupit bez věna a řeholního slibu, a přesto žít podle regulí řádu. Novátorský koncept spojení klauzury s výukou se však setkal se zásadním nesouhlasem z Říma. Církevní představitelé nesouhlasili se společenstvím, jež vzniklo bez předchozích pravidel a oficiálního povolení církve. Společenství bylo vytýkáno, že řeholnice skládají sliby podle vlastních neschválených stanov. Nepřijatelný byl i fakt, že sestry žily v otevřených, civilních domech, místo aby byly uzavřené v klášteře. I přes odpor z oficiálních církevních míst byly, pro velký zájem, pronajímány a kupovány (často na dluh) další domy, ve kterých řád vyučoval. První dům byl otevřen v Poussay.⁴³

Do školství a výuky jako takové vnáší kongregace de Notre Dame průkopnické změny. Odstranila sociální rozdíly. Žákyně chudé i zámožné seděly vedle sebe, bez rozdílu původu. Výuka byla zcela zdarma. Probíhala nejen individuálně, ale i pro všechny dívky najednou. Mezi předměty byl nově zařazen zpěv, jemuž se do té doby učilo pouze na farních školách. Úplnou novinkou bylo, že na výuku docházely jak dívky místní, tak i dívky přespoleční, aniž by byly trvale ubytovány v penzionátu.⁴⁴

V Lotrinsku byl řád oficiálně schválen roku 1603 biskupem Karlem Lotrinským. Povolil ve městech i na vesnicích zakládat školy, kolegia, nebo kongregace za podmínky, že budou podřízené biskupům. Sestry přidaly ke třem slibům chudoby, čistoty a poslušnosti, slib vyučování⁴⁵ a po další sérii legátských a papežských schvalovacích dokumentů následoval v klášteře v Nancy 21. listopadu 1617 slavnostní obřad obláčky⁴⁶. O rok později po absolvovaném ročním noviciátu přijalo třináct sester

⁴¹ Stanovy, znamenají předepsaná pravidla, upravující vzájemné chování mezi sestrami, organizační strukturu a hierarchii. Zavazují k zachování evangelních rad, určitému specifickému poslání konkrétního řeholního institutu, a to v souladu s naukou a záměry katolické církve. Stanovy jsou podmínkou pro schválení instituce papežským stolcem. V současnosti se pro pojem stanovy používá termín konstituce, platný od II. vatikánského koncilu.

⁴² Řehole – souhrn předpisů, které upravují řeholní život, téměř vždy sepsaných samotným zakladatelem řádu. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 180.

⁴³ TIHONOVÁ, M. *Peter Fourier*, s. 82-90. Obrázek první školy v Poussay. Příloha č. 6 této práce.

⁴⁴ Zde vycházím ze stránek kongregace. Srovnej: <http://www.notredame.cz/Historie.aspx?page=historie&act=pf>, [cit. 12. února 2012].

⁴⁵ TIHONOVÁ, M. *Peter Fourier*, s. 95.

⁴⁶ Obláčka – nazývá se tak obřad, během něhož, novic, či novicka oblékají poprvé řeholní hábit vlastního institutu. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 142.

nově schválené řeholní roucho - černý hábit s bílým límečkem, černý škapulíř a závoj s bílým okrajem. Matka Alexie přijala jméno Terezie od Ježíše a byla jednohlasně zvolená první představenou. Zemřela ve věku pouhých čtyřiceti šesti let na celkové vyčerpání organismu 9. ledna 1622. Záslouhou papeže Pia XII. byla jmenována blahoslavenou roku 1947.⁴⁷

Po smrti Alexie byl Petr Fourier přizván k práci na vytvoření reformy církevních řádů. Jako hlavní cíl si vytyčil sjednotit reformované řády do jedné kongregace, zajistit jí dostatek prostředků na její existenci a dosáhnout uznání od Říma. Vzniklo tak „*Summárium*“ pro kolektivní řeholní život, které je založeno na učení apoštola Matouše a jeruzalémských křesťanů, jež hlásá sjednocení v modlitbě a majetkové rovnosti.⁴⁸

Roku 1625 papež Urban VIII. potvrzuje činnost kongregace de Notre Dame, ale pouze na území Lotrinska. Na to Petr Fourier vyslal vyjednávat do Říma svého přítele Didiera Virona. Memorandum vyslaly k papeži i samotné sestry. Ač toto poselství francouzský velvyslanec bojkotoval, papež souhlasil a 8. dubna 1628 vydal bulu, v níž potvrdil všechny kláštery kongregace. Zdůraznil nutnost vzdělávání dívek, obzvláště u chudších obyvatel. Papež v této bule připouští i vznik mezinárodní kongregace. Nicméně i přes tuto bulu, jejíž výklad nebyl jednoznačný, do života kongregace dál zasahovali jak lotrinští, tak i francouzští biskupové. Apoštolský charakter řeholního společenství de Notre Dame uznal až II. vatikánský koncil.⁴⁹

V roce 1631 vstoupilo Lotrinské vévodství do třicetileté války. Mor a válečné pohromy zanechaly Lotrinsko, coby křižovatku Evropy, zničené. Řeholní společenství byla z většiny rozprášená. Sám Fourier 9. prosince 1640 zemřel⁵⁰ v exilu. Krátce před smrtí ještě stačil dokončit stanovy kongregace tzv. „*Velké konstituce*.“ Ty byly schválené papežem Inocentem X. v roce 1645. Vypuzené sestry ze zničených klášterů v Lotrinsku se usazovaly za jeho hranicemi, a tak se kongregace rozšiřovala do okolních států. Před Velkou francouzskou revolucí měla na devadesát klášterů.⁵¹ Za revoluce

⁴⁷ Dostupné na <http://www.notredame.cz/Historie.aspx?page=historie&act=al>, [cit. 12. února 2012]. Srovnej též: *100 let kongregace*, s. 6.

⁴⁸ TIHONOVÁ, M. *Peter Fourier*, s. 127.

⁴⁹ Tamtéž, s. 150–159.

⁵⁰ Dne 7. května 1897 byl Petr Fourier prohlášen za svatého papežem Lvem XIII. TIHONOVÁ, M. *Peter Fourier*, s. 268.

⁵¹ Tamtéž, s. 270.

však byly všechny řády zrušeny. Pronásledování neunikly ani kanovničky sv. Augustina de Notre Dame. Některé řeholnice odešly do různých zemí Evropy, Afriky, Ameriky i Asie⁵² a díky nim vyrostlo mnoho nových vzájemně nezávislých církevních společenství s názvem de Notre Dame, stavějících na stejném duchovním odkazu zakladatelů Petra Fouriera a Alexie Le Clerc.

Jedno takové řeholní společenství sester de Notre Dame se rozvinulo v bavorském městečku Stadtamhof nedaleko Řezna. Klášterní školu, v níž sestry řádu Kanovnic sv. Augustina de Notre Dame od roku 1734 vyučovaly, navštěvovala i Karolina Gerhardingerová.⁵³ Když jí bylo dvanáct, byly sestry, v důsledku sekularizačních⁵⁴ procesů napoleonské éry, z klášterní školy vyhnány. S tím se nesmířil kněz Georg Michael Wittmann.⁵⁵ Přemluvil Karolinu a dvě další bývalé žákyně klášterní školy, aby se vzdělaly, složily státní zkoušky a začaly žít a vyučovat po vzoru sester. Jejich činnost zaujala mladého kněze Franze Sebastiana Joba,⁵⁶ zpovědníka královské dcery bavorské a vídeňského dvorního kaplana, jenž v rodném Neuenburgu nechal vybudovat klášterní školu. Tam se 24. října 1833 celá řeholní družina přestěhovala. Job o čtyři měsíce později umřel a Karolina Gerhardingerová se ujala vedoucí pozice. Na přímluvu císařovny Karoliny Augusty⁵⁷ povolil bavorský král Ludvík I. 22. března 1834 otevření školy, načež následovalo oficiální církevní schválení Náboženského spolku chudých školských sester de Notre Dame v Neuenburgu vorm Walde. Dům byl slavnostně vysvěcen na první adventní neděli 30. listopadu 1834. Karolina Gerhardingerová byla řezenským biskupem jmenovaná za představenou malého kláštera a dne 16. listopadu 1835 složila věčné sliby. Pod jejím vedením řeholní společenství výrazně vzkvétalo a rozšiřovalo se. Největším úspěchem představené Karoliny Gerhardingerové bylo dosažení papežského schválení stanov (21. července

⁵² TIHONOVÁ, M. *Peter Fourier*, s., s. 280.

⁵³ Karolina Gerhardingerová se narodila 20. června 1797 ve Stadtamhofu. Za řeholní jméno přijala Marie Terezie od Ježíše. Zemřela 9. května 1879. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 129 a 135-136.

⁵⁴ Sekularizace – omezení práv církve ze strany státu v oblasti svrchovanosti, vlastnictví a užívání, a to i bez jejího souhlasu. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 185.

⁵⁵ Georg Michael Wittmann se narodil 22. ledna 1760. Na kněze byl vysvěcen roku 1782. V letech 1804-1829 působil jako dómský farář v Řezně. V roce 1829 přijal biskupské svěcení a tři roky vykonával úřad světícího biskupa. Rok před smrtí se pak stal sídelním biskupem řezenské diecéze. Zemřel 8. března 1833. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 128-129.

⁵⁶ Franz Sebastian Job se narodil roku 1767 v Neuenburgu vor dem Walde. Studoval v semináři sv. Pavla v Římě, kde byl také šest let prefektem. Od roku 1796-1806 působil jako profesor a ředitel v Řezně na lyceu. Zemřel 13. února 1834. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 136.

⁵⁷ Karolina Augusty byla manželka císaře Františka I. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 136.

1865) nově vzniklé kongregace chudých Školských sester de Notre Dame, která měla od září 1841 hlavní sídlo v Mnichově.⁵⁸ Stanovy vypracované Fourierem byly použity jako základ pro vytvoření řeholních pravidel nového společenství.⁵⁹ Ze stejných stanov později vycházel i Gabriel Schneider, jenž několik let vyjednával s bavorskými sestrami, aby přišly do Čech, ale vše se nakonec vyvinulo jinak.

⁵⁸ Beran uvádí, že k vysvěcení Karoliny Gerhardingerové došlo roku 1834, což se neshoduje se zjištěním Dany Jakšičové, která se ve své kvalifikační práci zabývala Karolinou Gerhardingerovou a vznikem kongregace chudých Školských sester de Notre Dame v Bavorsku. Objasňuje také přesnější překlad, či výklad názvu kongregace vzniklé v Bavorsku a kongregace v Čechách. JAKŠIČOVÁ, D. *Dcery své doby? Školské sestry sv. Františka, chudé školské sestry Naší Paní a školské sestry de Notre Dame v českých zemích v letech 1851-1938(1950)*. České Budějovice, 2010. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta. Historický ústav. Vedoucí práce M. Novotný, s. 55-61. Srovnej též: BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl s. 129 a 135-136.

⁵⁹ TIHONOVÁ, M. *Peter Fourier*, s. 276. Srovnej též: JAKŠIČOVÁ, D. *Dcery své doby? Školské sestry sv. Františka, chudé školské sestry Naší Paní a školské sestry de Notre Dame v českých zemích v letech 1851-1938 (1950)*, s. 56-60.

4 ŽIVOT A DÍLO GABRIELA SCHNEIDERA

4.1 Dětství

Páter Gabriel Schneider⁶⁰ započal svůj život 20. března roku 1812 v malém jihočeském městečku Křemže,⁶¹ devatenáct kilometrů vzdáleném od Českých Budějovic. Téhož dne byl pokřtěn místním farářem Janem Křtitelem Kratochvíle⁶² a pojmenován po svém kmotru Gabrielovi Huszarovi.⁶³ Otec Matouš Schneider⁶⁴ a matka Rozina měli celkem šest dětí. Gabriel se narodil jako čtvrté dítě a druhý syn. Ve dvou letech utrpěl úraz oka při hře se starším bratrem, což mu stěžovalo čtení, ale na jeho krasopisném psaní nebyl žádný handicap znát. Problémy se zdravím Gabriela Schneidera provázely po celý život (trpěl plicní chorobou). Slabou tělesnou konstituci zmiňuje i hodnocení ze školy.⁶⁵ Chatrné zdraví bylo vyváženo jeho nesmírnou pílí, houževnatostí a vírou v Boha.

Početná rodina Schneiderových bydlela v rohovém domku č. dvacet tři⁶⁶ na náměstí a na své živobytí si vydělávala obchodem smíšeného zboží. Navíc se otec pilně věnoval svému řemeslu hodináře. Doma se mluvilo česky a děti byly vedeny příkladem svých rodičů ke zbožnosti. V šesti letech malý Gabriel, stejně jako všechny ostatní děti, nastoupil do místní základní školy⁶⁷ a absolvoval povinné základní vzdělání.⁶⁸

⁶⁰ Podobizna Gabriela Schneidera. Příloha č. 7 této práce.

⁶¹ Obec Křemže se rozkládá v širokém údolí mezi Blanským lesem s nejvyšší horou Kletí a Haberským pohořím, na levém břehu Křemežského potoka. Dostupné na <http://www.kremze.cz/index.php?nid=2569&lid=CZ&oid=287878>, [cit. 12. února 2012].

⁶² Farářem 1811-1812, BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 116.

⁶³ Sedlák z Holubova, BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 3.

⁶⁴ Děd se ještě jmenoval Bartoloměj Krejčí, ale na popud reforem Josefa II. se přejmenoval na Schneider. Srovnej BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 115.

⁶⁵ Hodnocení je z českobudějovického biskupského semináře. Bylo vyhotoveno na konci studií Gabriela Schneidera před vysvěcením na kněze. Překlad neuvádím, byl by nejednoznačný, protože německy psaný text obsahuje zastaralé výrazy. Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Vyučování na teologickém učilišti, zkoušky, katalogy prospěchu*. Sign. č. VII/4/d/3a, karton č. 139. Hodnocení Gabriela Schneidera z českobudějovického biskupského semináře. Příloha č. 8 této práce.

⁶⁶ V domě je dnes lékárna. Městys Křemže chystá na dům umístit pamětní desku se jménem Gabriela Schneidera. Fotografie rodného domu Gabriela Schneidera. Příloha č. 9 této práce.

⁶⁷ Klášter zlatokorunský jako patron školy roku 1784 odprodal starou školní budovu a postaral se o postavení nové na místě proti sakristii. O historii blíže pojednává článek v regionálním měsíčníku Křemežsko. Red., *Obecná škola v Křemži, Křemežsko*, Křemže: Městys Křemže, 2009, roč. 19, č. 9, s. 8 a 9. Příloha č. 10 a 11 této práce.

⁶⁸ Za císaře Františka I, náplní výuky nebylo naučit děti přemýšlet, ale vychovat je v povolné, ctnostné a loajální poddané. Dozor nad školami měla církev. LENDEROVÁ, M.; RÝDL, K. *Radostné dětství?*, Praha a Litomyšl: Ladislav Horáček - Paseka, 2006, s. 177.

Místo učitele od roku 1792 vykonával Petr Sompek, jenž zde učil plných třicet sedm let. Povolání učitele se předávalo v rodině z generace na generaci. Otec učil v Římově. Dohled nad školou a výuku náboženství měl v kompetenci proslulý katecheta Antonín Matějovský, který v Křemži působil čtyřicet tři let. Na odpočinek odešel do Horažďovic.⁶⁹ Zblízka tak pozoroval dílo svého nadaného žáka, jenž ho občas navštívil. Zkušení pedagogové ihned rozpoznali v malém Gabrielovi zvláštní duševní dary a intelektuální schopnosti. Radili rodičům pěstovat jeho vlohy a poslat syna do vyšších škol. Ovšem otec měl se synem jiné záměry. Chtěl, aby se vyučil řemeslu hodináře u svého bratra. Podle občanského zákoníku z roku 1811 se manželské děti musely podřizovat patriarchálnímu principu tzv. otcovské moci. Otec měl výslovné právo na to, aby určoval u svých potomků jejich budoucí povolání.⁷⁰ Nakonec se otec nechal přesvědčit, ale nejdříve jedenáctiletého syna poslal k mlynáři Obermüllerovi naučit se německy. Němčina byla předpokladem k lepší budoucnosti, sociálního vzestupu i případného studia. Když se po roce vrátil, rozhodl strýc, že se na řemeslo hodináře, pro slabou tělesnou konstituci, nehodí a doporučil bratrovi ať zkusí studia. Schneiderův otec se nakonec uvolil poslat ho na gymnázium do Českých Budějovic. Nejspíš by s rozhodnutím tolik neotálel, kdyby ho netížili starosti jak studia finančně zvládne.

4.2 Studia Gabriela Schneidera

Gymnázium bylo německé, založené roku 1762. Vyučovali zde piaristé⁷¹ V letech 1818-1819 se rozšířilo ze čtyřtřídního na šestitřídní. Výuka byla rozdělena do čtyř ročníků gramatiky a dvou ročníků humanitních. Každá třída měla svého třídního učitele který učil všechny předměty.⁷² V prvních dvou nejnižších třídách se gymnazisti učili

⁶⁹ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 116.

⁷⁰ ŠTAIF, J. *Obezřetná elita*, Praha: Dokořán, 2005, s. 59.

⁷¹ Piaristé – příslušníci řádu chudobných řeholníků Matky Boží zbožných škol. Instituce byla schválena roku 1617 Pavlem V. jako kongregace s jednoduchými sliby a roku 1621 Řehořem XV. jako řeholní řád se sliby slavnými. Za jejich zakladatele se považuje španělský kněz Josef Kalasanský (1556-1648, svatořečený roku 1767), jenž zbudoval v jedné římské farnosti první základní školu v Evropě, kde se vyučovalo zdarma. Rychle se rozšířili po celé Evropě. V důsledku Francouzské revoluce téměř vymizeli. Teprve ve 20. století mohli znovu pokračovat ve své výchovatelské a učitelské činnosti. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 157-158.

⁷² Schneiderovi přednášeli tito profesori: P. Augustin Bill (prefekt třídy první dva roky); František Rytíř z Hoeniger (direktor); prof. Thom. Aegidius Filek; Florus Gassmann; Amadeus B. Peckert; P. Gulielma Herbsta (třídní profesor v 1. humanitní) P. Valerius Mattel (katecheta). BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 6-7.

náboženství, latinskou gramatiku, matematiku, zeměpis a dějepis. Ve třetím a čtvrtém ročníku přibyla řečtina a v posledních dvou nejvyšších třídách stylistika.⁷³ Po úspěšném absolutoriu roku 1832 přešel na lyceum a poté absolvoval dvouletá filosofická studia.⁷⁴ Vyučujícími byli Phil. Dr. Xaver Kosel; Dr. František Vincenc Hauser; Dr. Ferdinand Antofner; Dr. Leo Bóhm. Školní výkazy vždy potvrzoval biskup, toho času Arnošt Růžička.⁷⁵

Radostí sobě i rodičům byl jeho výborný školní prospěch s vyznamenáním, kterému cele podřídil svůj osobní život. Nezřízené radovánky, nerozvážná útrata, či chození za děvčaty nepatřilo k potřebám chudého studenta. Naopak, snažil se ulehčit rodičům tím, že si hledal sponzory a přátele, kteří mu pomáhali. Hmotná situace se stala o něco náročnější po smrti jeho otce 13. 7. 1833. Jakoby Bůh, nebo život, chtěl prověřit vytrvalost, schopnosti či úmysly Gabriela Schneidera. Z jeho zapálení pro studia a mravně bezúhonného života lze usuzovat, že se s konečnou platností rozhodl pro kněžské povolání. Dokladem je podaná přihláška do kněžského semináře roku 1834. Získané stipendium⁷⁶ z náboženského fondu pomohlo, ale zdaleka nedostačovalo pokrýt veškeré hmotné náklady, neboť mnoho peněz stála léčba jeho vleklých zdravotních potíží. S výlohami mu velkou měrou pomáhala i ovdovělá maminka.

Kněžský seminář se nachází v bývalém kapucínském klášteře ve středu města Českých Budějovic. Založit se ho podařilo až po smrti Josefa II., kdy došlo

Beran uvádí i závěrečné studijní výsledky Gabriela Schneidera na straně 6-8 a 116. Prospěl s vyznamenáním. Vysvědčení byla uschována v horažďovickém mateřinci. Žádné se nedochovalo, byla pravděpodobně zničena při perzekucích řádů v padesátých letech minulého století. O stěhování sester kongregace pojednává kvalifikační práce FOJTÍKOVÁ, K. *Centralizace řádových sester Kongregace chudých Školských sester de Notre Dame v letech 1950-1953*. Olomouc, Maticе cyrilometodějská, 2003.

⁷³ KOPEČNÁ, M. *Piaristické gymnázium v Českých Budějovicích v letech 1800-1848*, České Budějovice, 2003. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Historický ústav. Vedoucí práce M. Novotný, s. 47-63.

⁷⁴ Dochoval se jeden školní výkaz z filozofického ústavu. Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Filozofický ústav, S katalogy posluchačů 1830-1839*. Sign. VII/4/e/5, karton č. 156. Ukázka školního výkazu z filozofického ústavu. Příloha č. 12 a 13 této práce.

⁷⁵ Arnošt Konstantin Růžička se narodil 21. 12. 1761 v Tloskově na Berounsku. 15. června roku 1785 byl vysvěcen na kněze, to už zastával pozici vicerektora generálního semináře ve Lvově. Od roku 1787 byl ustanoven rektorem lvovského generálního semináře. Po té, co byly semináře zrušeny, pobýval krátce ve Vídni, než se 20. června 1794 uvolnilo místo kanovníka v českobudějovické katedrální kapitule. České Budějovice Arnošt Růžička už neopustil. V říjnu 1797 postoupil na post generálního vikáře a po Schaaffgotschově smrti se stal kapitulním vikářem. V červnu roku 1815 byl jmenován biskupem českobudějovické diecéze. Svěcení proběhlo v následujícím roce 26. srpna a po slavné zářijové intronizaci se ujal řízení diecéze. Zemřel 18. března 1845. Pohřben byl na staroměstském hřbitově v Českých Budějovicích. KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, s. 28-30.

V letošním roce 2012 vyjde životopis biskupa Růžičky od autora Rudolfa Svobody.

⁷⁶ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 10.

k postupnému uvolňování a zrušení generálních seminářů. První biskup Jan Prokop hrabě Schaaffgotsche se pokoušel o založení semináře od začátku nástupu do čela českobudějovické diecéze (dvorním dekretem z 21. 9. 1790), ovšem záměr byl uskutečněn až třináct let na to, po osobní intervenci u císaře Františka I. Na základě dvorního dekretu ze 7. dubna uvolnila náboženská matice dotace pro třicet studentů a pro čtyři profesory. K tomu vláda udělila třiceti dalším bohoslovcům stipendia a přistupovat mohli i posluchači na vlastní náklady.⁷⁷ Všichni bydleli v soukromých bytech a na přednášky do semináře docházeli, včetně Gabriela Schneidera. Ten byl ubytován u vdovy Mardetschlägerové v Široké ulici.⁷⁸ To samozřejmě nepřispívalo k vysoké kázni, proto bylo v semináři roku 1844 přistavěno druhé poschodí. Tím bylo splněno nařízení císaře Františka I, že všichni kandidáti kněžského stavu mají být hned od prvního ročníku v semináři. Dekret byl vydán už 1. 3. 1825. Zpočátku byla výuka rozložena do třech ročníků, ale po úpravách předpisů vydaných státní studijní komisí roku 1811, bylo studium prodlouženo na čtyři roky a profesorský sbor doplněn o dvě řádné posily. Českobudějovický seminář splnil nařízení až roku 1815. V prvním ročníku se přednášely církevní dějiny, biblická archeologie, úvod do Písma svatého a biblické jazyky. V druhém ročníku biblická hermeneutika, kanonické právo a pedagogika, v třetím ročníku dogmatika a morálka, ve čtvrtém ročníku pastorálka, katechetika a racionální ekonomie.⁷⁹

Gabriel Schneider v řadách spolužáků našel přátele, s nimiž si do konce života dopisoval. Karla Krbečka,⁸⁰ jenž studoval o rok napřed a Jana Sedláka.⁸¹ Se Sedlákem

⁷⁷ KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, s. 67-68.

⁷⁸ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 10.

⁷⁹ KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, s. 67-68.

Školní výkazy z českobudějovického biskupského semináře uložené ve Státním oblastním archivu (SOA) Třeboň potvrzují výborný prospěch Gabriela Schneidera. Závěrečná vysvědčení se nedochovala, byla také uložena v horažďovickém klášteře. Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Záležitosti alumnů 1830-1839*, Sign. VII/4/d/5, karton č. 142. Školní výkaz z českobudějovického biskupského semináře. Příloha č. 14 a 15 této práce. Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Vyučování na teologickém učilišti, zkoušky, katalogy prospěchu*, Sign. VII/4/d/3a, karton č. 138. Ukázka školních výkazů z českobudějovického biskupského semináře. Příloha č. 16-28 této práce.

⁸⁰ Karel Krbeček se narodil 3. 1. 1809 ve Strunkovicích nad Blanicí. Na kněze byl vysvěcen 25. 3. 1836. V dubnu téhož roku přijal místo vychovatele ve Vídni. Potom žil ve městě, latinsky zvaném Posovium. Po obvinění z různých přečinů ostříhomským biskupem, byl nucen město opustit za doprovodu kněze města a vojáka. 22. 4. 1845 byl přiveden do Českých Budějovic. V červenci roku 1845 byl propuštěn do karmelitánského řádu. Odtud se 3.3.1856 vrací zpět do diecéze a byl ustanoven kaplanem v rodné vsi. Farářem se stal 25. 1. 1874 ve Skočicích, dnes okres Strakonice. V pokročilém věku se dočkal dvou čestných funkcí. Nejprve byl jmenován biskupským notářem 18. 6. 1882 později 19. 3. 1886 osobním

prožívali studentská léta obzvlášť družně, protože byli spolužáky v jedné třídě. Dokonce i jejich příjmení začínala stejným písmenem, takže i ve školních výkazech byly uváděny vždy pospolu za sebou. Ovšem nejdůležitějším setkáním bylo seznámení se s duchovním rádcem profesorem Mokřým.

Křestním jménem Adalbertus,⁸² nebo-li Vojtěch. Narodil se 14. dubna 1882 v Netolicích. Býval taktéž výtečným studentem biskupského semináře v Českých Budějovicích. Poté, co byl 14. 3. 1826 vysvěcen na kněze, odešel studovat do Vídně, odkud se vrátil po čtyřech letech s doktorátem z Theologie. Kněžské povolání začínal jako každý mladý bohoslovec v hodnosti kaplana 18. 9. 1830 v Českých Budějovicích. Farářem byl od roku 1833 a rok na to se stal katechetou dívčích škol a suplujícím profesorem církevních dějin a kanonického práva.⁸³ Hned na začátku své pedagogické činnosti na bohosloveckém učilišti se potkal s nenápadným, ale pilným studentem Gabrielem Schneiderem. Do konce života mu byl přítelem, rádcem a oporou. V budoucnu spolu konzultovali veškeré kroky k založení kongregace. Postavení Mokřého nejednou pomohlo při vyřizování záležitostí souvisejících s kongregací. Při svém působení na teologickém semináři Mokřý zaváděl častější svaté přijímání, v té době neslýchané a odsuzované. Činil tak v soukromí svého příbytku, kam si zval

děkanem. Zemřel 26. 2. 1891. Biskupský archiv Biskupství českobudějovického v Českých Budějovicích (dále jen BA ČB), *Kněžská matrika*, I. díl. Výpis z kněžské matriky. Příloha č. 29 a 30 této práce.

⁸¹ Jan Sedlák se narodil 2. 1. 1812 v Javornici ve farnosti Dub. Na kněze byl vysvěcen spolu s Gabrielem Schneiderem 25. 7. 1837. Po té byl jmenován osobním kaplanem v Českém Krumlově, to znamená, že tam byl na víc. V té době bylo hodně kněží a málo možností umístění. Za šest roků byl ustanoven kaplanem v Českém Krumlově. 17. 7. 1844 byl propuštěn do řeholního řádu jezuitů. Tady záznam v kněžské matrice končí. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 119, uvádí, že zemřel v Rio de Janeiro v Brazílii.

⁸² Jméno Adalbertus je odvozeno od sv. Vojtěcha Adalberta (okolo 957– 997), Pocházel z rodu Slavníkovců a byl druhým pražským biskupem. Přízvisko získal od svého ochránce sv. Adalberta arcibiskupa Magdeburského, jenž ho biřmoval a také byl blahoslaven. Jméno „Adalbert“ pochází ze staroněmeckého OJM „Adalberaht“ a původně mělo význam vznešený, nádherný, urozený, skvělý či ctnostmi zářící. Dostupné na <http://www.abcsvatych.com/formular.html>, [cit. 12. února 2012].

⁸³ Roku 1852 byl Vojtěch Mokřý jmenován kanovníkem katedrální kapituly. O pět let později se stal předsedou soudu pro manželské záležitosti a roku 1858 postoupil na významné místo zástupce biskupa, nebo-li generálního vikáře. V úřadu kustoda kapituly měl od roku 1859 na starosti majetek biskupství. Vrcholu dosáhl až v dalším roce, kdy zaujal pozici druhého nejvýše postaveného kněze v hierarchii českobudějovické diecéze, oficiálně nazývané „děkan katedrální kapituly“. Jeho celoživotní práci ocenil dokonce císař, jenž mu udělil roku 1880 vyznamenání „Rytíř císařského rakouského řádu Františka Josefa.“ (Řád založil roku 1849 císař František Josef I, krátce po svém nástupu na trůn, jako všeobecný záslužný řád. Řád zanikl s koncem monarchie v roce 1918. LOBKOWICZ, F. *Encyklopedie řádů a vyznamenání*, Praha: Libri, 1995, s. 127-128.) Dva roky na to byl Mokřý pochován na staroměstském hřbitově v Českých Budějovicích. Zde jsem vycházela z BA ČB, *Kněžská matrika*, I. díl. Beran se o vyznamenání Mokřého nezmiňuje. Srovnej též: BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 119.

několik mladých bohoslovců. Ve středu za ním docházel Karel Krbeček. Studoval externě, tudíž měl potřebnou volnost. Schneider se Sedlákem se nemohli tak často účastnit. Byli v semináři vázáni denním pořádkem, ale navštěvovali pravidelně přítele Krbečka. Gabriel Schneider se s počínáním Mokrého ztotožnil a později také praktikoval častější přijímání jako součást svého kněžského života.⁸⁴

4.3 Gabriel Schneider vysvěcen na kněze, první léta kněžského života

Tři léta vzdělávání ve společnosti přátel a duchovního otce Gabrielovi jistě rychle utekla. Školní docházku završilo 25. 7. 1837 vysvěcení na kněze.⁸⁵ Vzhledem k velkému počtu novosvěcenců v tehdejších letech, vypomáhal krátký čas na okolních farách jihočeské metropole - Hosíně, Ševětíně, Kamenném Újezdu, podle toho jak bylo potřeba, než se 9. 6. 1838⁸⁶ uvolnilo místo kaplana v domažlickém kraji. Konkrétně v národnostně smíšené (česko-německé) obci Klenčí pod Čerchovem. Zastupoval zde osleplého faráře Martina Strádala,⁸⁷ zastávajícího josefínských reforem. Práce zde rozhodně nebyla snadná. Chodský lid se vyznačoval tvrdohlavostí, materialismem a pověřčivostí, která byla oblíbeným tématem spisovatelů. Jedním z rodáků narozeným v Klenčí byl spisovatel Jindřich Šimon Baar. Ve svých románech (Poslední soud, Paní komisarka, Lůsy, Osmáčtyřicátníci aj.) nelichotivě charakterizuje i Gabriela Schneidera. Mladému kaplanovi přisuzuje nálepkou přespříliš horlivého, až fanatického nadšence. Však pozdější život a dílo Gabriela Schneidera ukázal, že každá mince je o dvou stranách. Nebýt horlivého zapálení a zbožnosti pátera, nebylo by překonáno tolik protivenství a překážek spojených se založením kongregace. Baar vyprávěl, jak kaplan poklekával a modlil se vždy, když se zvonilo v poledne, ať byl kdekoliv, třeba uprostřed silnice. Také se mezi lidem tradovalo, že úspěšně provedl exorcismus,⁸⁸ obřad, při kterém je

⁸⁴ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 12.

⁸⁵ BA ČB, *Kněžská matrika*, I. díl. Srovnej též: BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 13.

⁸⁶ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 15.

⁸⁷ M. Strádal (1762–1845). BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 15 a 122.

⁸⁸ Exorcismus je obřad, při němž je démon ve jménu Boha vyzýván, aby opustil nějakou osobu, zvíře nebo místo. Smí provádět pouze kněz povolený biskupem. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 55.

ve jménu Boha vyzýván démon, aby opustil nějakou osobu, zvíře nebo místo. Povést se to může jen knězi opravdu zbožnému a bezúhonnému.⁸⁹

Pověry a nelibost ke své osobě, Schneidera nikdy neodradily od vstřícného jednání s lidmi. Mluvil s nimi všude, kde měl příležitost. Neměl rád zábavu, která odváděla kohokoli od Boha, jako třeba bývávaly tancovačky a muziky. Proti nim vystupoval přísně. V chodském kraji proslul nepřátelským vystupováním vůči nočním radovánkám. Prý nejednou s holí v ruce vyháněl tancující mládež z hostince. Tím si způsoboval mnohé nesnáze a také odvetu ze strany mužské omladiny. Jeho jednání z pohledu obyčejného, světsky založeného člověka se jeví a jevílo jako nepřiměřené a přehnané. Schneider se aktivně snažil dospívajícím nabídnout vhodnější alternativu k trávení volného času zakládáním spolků. Zapojovaly se spíše dívky. Večer se scházely a zpívaly zbožné písně. Nejspíš už v tomto momentě se začala v hlavě pátera usazovat myšlenka, jak podchytit vzdělávání dívek.

Kraj ho ovlivnil i v jiném směru. Zdejší oblíbeným světce byl sv. Jan Nepomucký, u jehož sochy v předvečer jeho svátku stával zástup a konal pobožnost do noci. Odtud Gabriel Schneider převzal náklonnost k tomuto světci a vždy, když nastala nějaká těžká zkouška, vyzýval sv. Jana Nepomuckého k ochraně. Působením kaplana se někteří obyvatelé, přihlásili ke svaté zpovědi, kterou zpočátku vykonával u sebe doma. Později se jejich počet natolik zvýšil, že bylo třeba prostoru kostela, ale staří kněz to nedovolil. Nechtěl být rušen ze svého klidu. Považoval horlivé snažení svého pomocníka za „*seminářský prach, který z něj musí brzo setřást*“⁹⁰

Gabriel tedy v červnu 1839 napsal žádost konzistoři⁹¹ o přeložení do obce Mrákov dříve příslušející k Domažlicím. Jako své důvody uvedl, že v obci Mrákov se hovoří jen česky a splní se tím přání tamějšího faráře Josefa Šubrta.⁹² Mladý kněz poukazoval na kladné hodnocení jeho osoby vikářem a tímto se dovolával doporučení.⁹³

⁸⁹ Beran to interpretuje takto: „*Ďábel volal : Nemohu mu vyčítat nic, než, že jako kluk vzal matce vajíčko. Ano, odpověděl Schneider, ale proč jsem jej vzal? Abych si mohl koupit péro do školy a tak se mohl vzdělávat proti tobě.*“ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 18.

⁹⁰ Tamtéž, s. 17.

⁹¹ Konzistoř – Z lat. consistorium, „rada“ , která pomáhala císaři, termínem se v našich zemích označuje biskupská kurie. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 104.

⁹² J. Šubrt se narodil v roce 1775, farářem v Mrákově byl od r.1819. Do penze dán roku 1843, zemřel roku 1845. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 124 a 18.

⁹³ Žádost psaná vlastnoručně Gabrielem Schneiderem. Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Akta o jednotlivých beneficích Mrákov 1785-1898, kaplani 1791-1898*, Sign. VIII/3/a/m/11, karton č. 466. Příloha č. 31 této práce.

Žádosti bylo vyhověno 8. července téhož roku. Za dob Schneidera byly přiřazeny k Mrákovu obce výlučně české a chodské (Starý Klíčov, Nový Klíčov, Tlumačov, Smolov) Všechny funkce mimo Mrákov většinou konal Schneider sám. Založil panenský spolek, v němž se shromažďovaly dvanáctileté dívky, které skončily povinnou školní docházku. Zaopatřoval jim kvalitní české knížky, učil písně a psal lístečky s bohulibými myšlenkami k rozjímání. Všechna jeho snaha směřovala vést dívky k spořádanému životu. Obdobný spolek založil také pro chlapce a jiný pro matky.⁹⁴ V této činnosti pokračoval i po svém přeložení do Hyršova⁹⁵ 18. srpna 1842.⁹⁶ Obec a pravděpodobně i faráře Kašpara Černého⁹⁷ znal už z dřívějšího, protože přes Hyršov pravidelně chodíval ke svému zpovědníkovi do Bavor.⁹⁸ V té době byl Schneider už oblíbeným a vyhledávaným duchovním. Věřící za ním přicházeli ze širokého okolí asi z 30 vesnic. Pro německé obyvatele konal mše v kostele, s českými se scházel venku v přírodě.

Na všech místech, kde páter Gabriel působil, všímal si neutěšeného stavu vzdělávání a výchovy dětí, obzvláště pak děvčat. Například v Klenčí se ve dvoutrídňí škole mělo učit až 160 dětí. Vyučování bylo možné jen proto, že ji všichni nenavštěvovali. V Hyršově panovaly ještě horší podmínky. Ve staré školní budově, postavené celé ze dřeva, se v jedné třídě tísnilo 130 chlapců a děvčat pohromadě.⁹⁹ Muž činu, jakým páter Schneider bezpochyby byl, přemýšlel, jak situaci zlepšit. Často na toto téma vedli s hyršovským farářem rozpravu. Postupně v něm vyklíčila myšlenka založit v Hyršově nějaký vzdělávací ústav pod vedením řeholnic.¹⁰⁰

⁹⁴ Nenašla jsem stejně jako Beran žádné potvrzení spolků. Nebyly kanonicky zřízeny, což podle tehdy platných církevních zákonů nebylo potřeba. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 124.

⁹⁵ Malá vesnice Hyršov se nachází se asi 3 km na východ od Všerub v okrese Domažlice.

⁹⁶ BA ČB, *Kněžská matrika*, I. díl. Srovnej též: BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 25.

⁹⁷ K. Černý se narodil 2. 1. 1805, vysvěcen byl 12. 12. 1827, kaplanem 20. 12. 1827 v Železně Rudě, od 25. 11. 1836 provizorním lokalistou v Hyršově, od 27. 6. 1838 skutečným lokalistou, 5. 5. 1846 osobním farářem až do 9. 6. 1853, kdy se stal lokalistou v Šenavě (Pěkné u Volar). Dne 1. 8. 1855 šel do penze, ale od 1. 4. 1858 byl vikaristou při katedrále v Českých Budějovicích 1. 5. 1869 šel trvale do penze, pak 19. 1. 1871 byl jmenován osobním děkanem. Zemřel 27. 5. 1887. BA ČB, *Kněžská matrika*, I. díl. Srovnej též: BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 127.

⁹⁸ Františkánský klášter u poutního místa Boží Krve v Nových Kostelích. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 22-126.

⁹⁹ Tamtéž, s. 15-27.

¹⁰⁰ Beran v životopise vypisuje historicky nepotvrzenou událost, že ke konečnému rozhodnutí Schneidera přispělo vidění Panny Marie. Schneider ležel v horečkách a prodělával těžkou plicní chorobu, když se náhle probral. Vyprávěl, že spatřil Pannu Marii, která mu za ruku přiváděla dívky a jakoby mu chtěla říci: „Budeš žít a pod ochranou mou, dívky vychovávat.“ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 28.

4.4 Založení kongregace chudých Školských sester de Notre Dame v Čechách

Kde ale začít? Bez prostředků, vlivu, sám v malé, zapadlé vesničce. Ze všeho nejdříve potřeboval finanční kapitál. Pomoc našel u velice zbožné rodiny Schmidtpetrovy, která už v minulosti prostřednictvím nejstaršího bratra Ondřeje Schmidtpetera (1776-1844) v obci sponzorovala faru a kostel. Obchodník s peřím a majitel statků zanechal po své smrti značné jmění, jímž bohatě pamatoval na všechny příbuzné. Nebyl ženatý, a tak svůj majetek rozdělil mezi sourozence. O podnikání se dál staral mladší bratr Michael a svobodné sestry Anna a Terezie¹⁰¹ po něm zdědily finanční hotovost. Bratr i sestry přislíbili peněžní podporu. Dalším zdrojem měla být věna několika dívek, jež v budoucnu plánovaly vstoupit do družiny. Též četní obyvatelé obce slibovali příspěvky nebo bezplatný dovoz stavebního materiálu. Finanční vklady se zdály natolik dostatečné, že záměrem kaplana Schneidera bylo vyučovat dívky i z okolních vesnic bezplatně, a přitom nekrátit plat učiteli chlapecké školy.

Po schválení a příslibech příslušných úřadů začal Gabriel Schneider vyjednávat se školskými sestrami ve Štýrském Hradci v domnění, že jsou to tytéž sestry jako v Mnichově. Obával se totiž nepřízně úřadů k zavedení kongregace z ciziny.¹⁰² Tak nevědomky oslovil Školské sestry sv. Františka.¹⁰³ Na základě vzájemné dohody vyslal do Štýrska na jaře 1846 první dvě adeptky – Markétu Gralovou a Barboru Seidlovou.¹⁰⁴ Měly se během dvou let všestranně vzdělat a vykonat roční noviciát. Poté se měly vrátit v doprovodu zkušených sester a otevřít školu. Mezitím Gabriel Schneider zakoupil parcelu a začal s budováním školy a konventu¹⁰⁵ na jméno Michaela Schmidtpetera. Kromě organizačních starostí, které Schneider popisuje vlastní rukou v kronice¹⁰⁶ kongregace, řešil nedostatek peněz a lidské chyby farníků. Mnoho slibů

¹⁰¹ Anna (1788-1860) a Terezie (1783-1861) terciářky kláštera sv. Františka v Neunkirchenu. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 28.

¹⁰² Mnichovské sestry by neměly státní příslušnost. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 53.

¹⁰³ Kongregace Školských sester sv. Františka (OSF) vznikla z františkánského charismatu Matky Františky Lamplové v rakouském Grazu roku 1843. Schváleno papežem Řehořem XVI. Matka Hyacinta Magdalena Zahálková pokračovala v tomto duchovním odkazu v novém založení v Čechách v r. 1888. Dostupné na <http://www.sestry-osf.cz/>, [cit. 12. února 2012].

¹⁰⁴ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 29.

¹⁰⁵ Konvent – shromáždění, sídlo řeholníků. Od kláštera se odlišuje tím, že členy nejsou mniši, nýbrž jiní řeholníci. LEMÁITROVÁ, N.; QUINSONOVÁ, T.; SOTOVÁ, V. et.al. *Slovník křesťanské kultury*, Praha: Gramond, 2002, s. 185.

¹⁰⁶ Kroniku kongregace psal Gabriel Schneider německy až po stranu 36, pak tuto povinnost převzaly sestry. Poznámky končí v době, kdy v Hyršově vyučovaly tři sestry z Mnichova, ale ještě nebylo rozhodnuto o převzetí hyršovské filiálky. *Pamětní kniha chudých Školských sester de Notre Dame* I. díl, s. 1-36. Archiv kongregace školských sester (dále jen AKŠS) Hradec Králové.

bylo nedodrženo a pomluv vyřčeno. Například se rozšířila zpráva, že je zbytečné jakkoliv stavbu podporovat, neboť zesnulý Ondřej Schmidtpeter uložil pro tento účel v Praze velkou sumu peněz. Pomluva odradila mnoho přispěvatelů a páter musel chodit od jednoho domu k druhému a žebrat o podporu. Stavba pokračovala jen s velkými obtížemi. Na jaře následujícího roku odjely další dvě kandidátky Terezie Baumannová a Marie Grallová. Zatímco předešlé dvě aspirantky, k radosti kaplana Gabriela, 15. 5. 1847 oblékly řeholní roucho. Započatá spolupráce zdárně pokračovala, ač můžeme v korespondenci nalézt neshody ohledně způsobu výuky (čekatelky byly vedeny spíše k domácím pracím, než k pedagogické činnosti). Bohužel revoluční rok 1848 zpřetrhal všechny plány. Doba nepřála církvi jako služebnici státní moci. I na českém venkově se lid obracel proti kněžstvu. Vzhledem k nebezpečím, která v ulicích Štýrska hrozila, poslala generální představená Františka Lampl dívky zpět. Radila, za tak nepříznivých podmínek, upustit od založení řeholního ústavu a zatím zřídit pouze dívčí školu. Vrátily se pouze tři. Markéta Grallová zemřela v Štýrském Hradci na plicní chorobu.¹⁰⁷

Poměry v Hyršově byly krajně nepříznivé. Peníze byly utraceny, největší podporovatel Michael Schmidtpeter náhle zemřel a úřady jen vyčkávaly. Kdekdo pátera odrazoval. Dokonce i farář Kašpar ztratil odvalu. Schneider se nevzdal, bál se „že se dílo úplně zhroutí, bude-li jednou přerušeno.“¹⁰⁸ Přijal situaci jako výzvu, jako Boží znamení. Obešel úřady a 1. října 1848 otevřel v částečně dostavěné budově dvoutřídní školu pro dívky, ač ještě neměl pohromadě všechna úřední povolení. Základní družinu tvořily ony tři dívky ze Štýrského Hradce a dvě nové kandidátky Anna Witmannová a Františka Mayerová.¹⁰⁹ Všechny vyučovaly v nové škole. Náboženství přednášel sám. K tomu ještě doplňoval vzdělání učitelkám, jež se na oplátku ochotně zapojovaly i do nejtěžších nádenických prací. Na stavbě kláštera zbývalo ještě spousty práce. Stavbu navrhoval a upravoval Gabriel Schneider podle požadavků představené. Kromě pátera a učitelek bydlely v řeholním domě i obě sestry Schmidtpeterovy, jež od počátku záměr P. Schneidera finančními dary podporovaly.

Po přerušení vztahů se Štýrskem, se páter Schneider dopisem z 12. července 1849 obrací s prosbou na generální představenou Kongregace Školských sester de Notre

¹⁰⁷ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 35–41.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 43 a 108.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 47.

Dame, Marii Terezii Gerhardingerovou v Mnichově, zda by nebyla ochotna spravovat hyršovský vzdělávací ústav pro dívky.¹¹⁰ Souhlasila a v září se přijela do Hyršova podívat. Vzhledem k finanční situaci představená prozatím zavrhlala založení penzionátu, popřípadě mateřince, ale slíbila pedagogicky zajistit školu 2-3 schopnými sestrami, učitelkami s tím, že se napřed vyřídí veškerá povolení u státních i církevních orgánů a do Mnichova odjede některá z adeptek za vzděláním. Jednání s úřady bylo zdlouhavé. Lidé ztráceli trpělivost a víru, že sestry někdy přijedou. Gabriel Schneider psal na všechny strany. Svému duchovnímu rádcí Mokrému, konsistoři do Českých Budějovic, zemskému úřadu - zpětně podával zprávy mateřinci do Mnichova, a když nastaly školní prázdniny, neváhal a objel úřady v Domažlicích, Plzni i v Praze osobně. Tamní školní rada Maresch Gabriela Schneidera ujistil, že „*ted' jsou u nás právě ty nejlepší podmínky k uvedení školských řádů.*“¹¹¹ P. Schneider opět obcházel sponzory s touhou zajistit ústav hmotně. Vdova po Michaelovi Schmidtepetrovi se rozhodla dostát slibům zesnulého manžela a dál vypomáhala Schneiderovi. To bylo trnem v oku některým z příbuzenstva, kteří doslova zosnovali spiknutí. Křivě obvinili Schneidra i faráře z podvodného vylákání peněz a podávali žalobu za žalobou na vikariát, krajský soud do Plzně i na konsistoř do Českých Budějovic.¹¹² To všechno se odráželo na zdravotním stavu Gabriela Schneidera, často stonal a musel navštívit okresního lékaře v Klatovech.¹¹³

Další mrzutostí byly průtahy z bavorské strany. Mnichov se na doporučení svého spirituála zdráhal Hyršov převzít. Sester byl nedostatek a finanční zajištění v Hyršově neodpovídalo potřebám nové filiálky. Za těchto okolností se pozornost matky představené soustředila na založení bohatší pobočky v pruské Vratislavě.¹¹⁴

Školní výuka v Hyršově s úspěchem pokračovala, ale sestry stále nepřicházely, ač z úředního hlediska již tomu nic nebránilo. Koncem listopadu 1850 navštívila matka představená Hyršov podruhé, tentokrát bez doprovodu. O měsíc později odjely čtyři čekatelky Marie Grallová, Anna Witmannová, Marie Stockingerová a Terezie Baierlová

¹¹⁰ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 48.

¹¹¹ Tamtéž, s. 69.

¹¹² Tamtéž, s. 60.

¹¹³ Tamtéž, s. 65.

¹¹⁴ Wrocław, česky Vratislav se nachází 60 km od českých hranic, v jihozápadním Polsku na řece Odře. Dostupné na <http://www.e-wroclaw.com/>, [cit. 12. února 2012].

do Mnichova.¹¹⁵ Nakrátko se obavy místních, že se sestry v Hyršově nikdy neusadí, rozplynuly. Ovšem ani tato událost nepřesvědčila obyvatele obce na dlouho. Celá tíha starostí ve škole i v kostele, neboť ani povinnosti kaplana nezanedbával, na Gabriela Schneidera dolehla v ještě intenzivnější síle a znovu oslabila jeho zdraví. Trpěl vážným zánětem v krku a bolestí zubů.¹¹⁶

Konečně, po dlouhém očekávání, 30. listopadu 1851 přijely do Hyršova tři v Mnichově postradatelné školské sestry: Marie Rafaela Landthaleorová, M. Afra Waffelová, Marie Fortunata Gerlspecková.¹¹⁷ Před převzetím kláštera kongregací, jež bylo předem ohlášeno v dopise, Gabriel Schneider odcestoval do Českých Budějovic požádat čerstvě intronizovaného biskupa Jirsíka¹¹⁸ o oltářní kámen a licenci k domácí kapli.¹¹⁹ Cestou navštívil maminku ve svém rodišti.¹²⁰

Funkcí představené řeholního domu v Hyršově byla pověřena sestra Fortunáta. Všechny bavorské sestry mluvily německy. Schneider se zasadil o doučování českého jazyka u sester i nových čekatelek.¹²¹ Můžeme se domnívat, že se snažil přizpůsobit době. V české společnosti se prohluboval nacionalismus a odpor vůči Němcům, ale Hyršov byla německá vesnice. Mnohem pravděpodobnější je pragmatické vysvětlení jeho počínání a to, že variabilita dvojjazyčně hovořících sester by umožňovala větší možnosti jejich uplatnění a rozšíření v Čechách. Mohly by v budoucnu vyučovat česky i německy hovořící žákyně, podle potřeb místního obyvatelstva.¹²² Gabriel Schneider mluvil plynule oběma zemskými jazyky a měl vlastní zkušenost s výhodami, jež znalost dalšího jazyka pro život přináší.

Škola se rychle rozrůstala. Zájem ze strany rodičů byl veliký. Z mnoha míst Čech přicházely prosby o obsazení dalších škol sestrami. Gabriel Schneider se všemi,

¹¹⁵ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 48.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 89.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 90.

¹¹⁸ Jan Valerián Jirsík se narodil v Kácově 19. června 1798. Studoval v Praze a Hradci Králové. Po dokončených studiích přijal 28. prosince 1820 kněžské svěcení a nastoupil do duchovní správy na Mělnicku. V roce 1846 se stal sídelním kanovníkem při metropolitní kapitule v Praze. O dva roky později povýšil na doktora teologie a v roce 1851, dne 25. března, byl jmenován v pořadí čtvrtým biskupem v Českých Budějovicích. V roce 1868 založil v Českých Budějovicích první české gymnázium. V roce 1871 spoluzaložil školu pro dívky, kterou vedly Školské sestry de Notre Dame. Podílel se i na založení české obecné školy pro chlapce a ústavu pro hluchoněmé. Zemřel 23. února 1883. KADLEC, J. *Jan Valerián Jirsík*, České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1993.

¹¹⁹ Kaple byla vysvěcena 12. 1. 1852. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 96.

¹²⁰ Tamtéž, s. 89.

¹²¹ Tamtéž, s. 96.

¹²² Češky přicházely do kongregace pozvolna od roku 1854, dlouhou dobu zůstávaly v menšině.

většinou písemně, vyjednával. Všeobecné počáteční radostné opojení postupně ustupovalo neshodám, jež vyplouvaly na povrch. Zakladateli Schneiderovi bylo bráněno podílet se na řízení ústavu. Schneider zase vytýkal mateřinci, že poslal sestry nemocné.¹²³ Ze Schneiderovy projevované tvrdohlavosti je zřejmé, že měl jasnou představu o fungování a vývoji řeholního domu v Hyršově. Nemohl připustit nezdár a vzdát se vlivu na klášter.

V Mnichově právě probíhal boj o schválení stanov, navíc se mateřince potýkal s nedostatkem peněz i sester, ani obláčky a sliby nebyly dosud Římem povoleny. Hrozilo, že může dojít k odvolání řeholnic z Hyršova, což by znamenalo zánik. Gabriel Schneider, pln obav, se obrátil na mnichovského arcibiskupa, s nímž, aniž by to věděl, sdílel obdobné názory. Ten mu radil, ať si opatří od svého biskupa ověřenou plnou moc, odveze hyršovské čekatelky a založí mateřinec s noviciátem v Čechách. Biskup Jirsík podporoval tento záměr, ale nemohl se oficiálně zapojit do jednání pro případ, že by došlo k nějakému procesu, neboť matka představená již od něho vlastnila věnovací listinu. Realizace tedy spočívala na bezvýznamném kaplanovi. Výsledkem složitých jednání bylo navrácení všech čekatelek z Mnichova do Hyršova a na vlastní žádost propuštění dvou vypůjčených řeholnic z Mnichova. Obě sestry odcestovaly 21. června 1853 do Neunburgu nad Lesy.¹²⁴ Dobrovolně zůstala pouze sestra Rafaela Landthalerová.

V tentýž čas odešel farář Černý z Hyršova na nové místo v Šenově.¹²⁵ Gabriel Schneider v nové funkci administrátora spravoval jak záležitosti řeholního domu, tak celé duchovní správy. V téměř nulovém zbývajícím volném čase sestavoval pravidla¹²⁶ pro sestry kongregace. Bavorské sestry měly stanovy, ale měly zakázáno je Schneiderovi ukázat,¹²⁷ zřejmě kvůli neshodám a rozdílným názorům. Čerpal tedy ze zpracované řehole P. Fouriera, kterou mu daroval mnichovský arcibiskup. Stanovy to byly velmi obsáhlé a Schneider neměl dostatek zkušeností, proto vytáhl

¹²³ Beran na straně 101 uvádí, že představená s. Fortunáta byla 12. 12. 1852 zaopatřena. Rok je chybný. Představená s. Fortunáta odjela z Hyršova v roce 1853 do Neunburgu nad Lesy, což sám Beran uvádí na straně 112. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 101 a 112.

¹²⁴ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 112.

¹²⁵ Byl vystřídán farářem P. Francem Čapkem 16. 9. 1853. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 111.

¹²⁶ Vývoj stanov kongregace podrobně líčí v rigorózní práci JAKŠIČOVÁ, D. *Dílo důvěry a lásky, (Působení Kongregace Školských sester de Notre Dame v českobudějovické diecézi v letech 1853-1948)*, České Budějovice, 2005. Rigorózní práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Historický ústav. Konzultant práce M. Novotný, s. 28-41. Srovnej též: *100 Let Kongregace*, s. 93 – 97.

¹²⁷ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 174.

jen to základní. Stručný nástin pravidel se skládal ze dvanácti základních paragrafů, jež byly v dalších letech rozpracovány.¹²⁸ Ke schválení prvotních stanov došlo 2. srpna 1853 biskupem J. V. Jirsíkem. Dopisem z června roku 1853 Řím svolil k obléčce a skládání slibů.¹²⁹ Páter Schneider zorganizoval nezapomenutelný slavnostní obřad na den svátku Nanebevzetí Panny Marie. Za vyzvánění zvonů v hyršovském kostele, před celou obcí, šest aspirantek obléklo řeholní roucho a dvě novicky složily slavnostní sliby do rukou českobudějovického kanovníka Mokrého, jenž zastupoval biskupa. Dne 15. srpna 1853 byl tzv. „*položen základní kámen kongregace Chudých školských sester v Čechách*.“¹³⁰ Slavnosti se, kromě duchovních, účastnila také bystrická kněžna.

4.4.1 Přestěhování mateřince do Horažďovic, doba rozkvětu kongregace a vzniku nových filiálék

Tři dny po slavnosti byl Gabriel Schneider vyznamenán čestným jmenováním biskupským notářem.¹³¹ Začala nová etapa života Gabriela Schneidera. Do penzionátu v Hyršově se hlásilo tolik studentek a řeholních čekatelek, že dům brzy nestačil, a když na jedné ze svých cest byl P. Schneider upozorněn na prázdný minoritský klášter¹³² v Horažďovicích,¹³³ věděl, že je to pro kongregaci příležitost k rozmachu. Kupní cena 5500 zlatých pro Gabriela Schneidera znamenala znovu se vydat po žebrotě. Měsíc cestoval po Rakousku a prosil o peníze příslušníky vyšší společnosti a kléru. Co nesehnal sbírkou, to si musel půjčit.¹³⁴ Na jaře 1854 kongregace, prostřednictvím pátera, objekt zakoupila.¹³⁵ Po nutných stavebních úpravách, na které Schneider

¹²⁸ „1. Účel družiny a prostředky k jeho dosažení 2. Podřízení sester diecéznímu biskupovi 3. Sliby - jejich trvání, vystoupení, propouštění 4. Roztřídění družiny 5. Poslušnost 6. Chudoba 7. Čistota 8. Noviciát 9. Pobožnosti cvičba v pokání 10. Klausura 11. Povinnost zachovávat stanovy 12. Profesní formule.“ JAKŠIČOVÁ, D. *Dílo důvěry a lásky*, s. 29.

¹²⁹ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, I. díl, s. 111.

¹³⁰ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 7.

¹³¹ BA ČB, *Kněžská matrika*, II. díl. Srovnej též: BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 7.

¹³² Původně vznikl při kostele Archanděla Michaela na náklad Theodorika zvaného Mečif. Nejdříve tam pobývaly františkáni, jejichž konvent roku 1590 zanikl. Obnoven byl již jako minoritský roku 1621 císařem Ferdinandem II. v letech 1685 až 1706 nechali majitelé panství Štenbergové areál přebudovat. Klášter přečkal církevní reformy Josefa II., přesto byl v roce 1814 zrušen. VLČEK, P.; SOMMER, P.; FOLTÝN, D. a kol. *Encyklopedie českých klášterů*, Praha: Libri, 1997, s. 227-228.

¹³³ Horažďovice jsou město v západních Čechách. Leží mezi Strakonice a Klatovy na levém břehu řeky Otavy.

¹³⁴ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 11-12.

¹³⁵ Dne 30. 4. 1854 byly budovy bývalého minoritského kláštera převedeny do majetku Kongregace školských sester z Hyršova. Státní okresní archiv (SOKA) Klatovy, *Archiv města Horažďovice*

dohlížel, přesunula mateřinec do Horažďovic.¹³⁶ Vybavení kláštera bylo velice skromné až asketické, stejně tak strava byla chudá. Tři sestry zůstaly v Hyršově. Jakmile se setry usadily, zahájil Gabriel Schneider duchovní cvičení čekatelek. Připravoval je na další slavnost obláčky, tentokrát v Horažďovicích. Obřad se uskutečnil 29. října 1854.¹³⁷ Následující den pokračoval významnou událostí v historii kongregace. Za přítomnosti biskupa Jirsíka proběhla volba první generální představené. Jednomyslně byla zvolena s. Marie Terezie Franzová.¹³⁸ Akt, jímž správa a duchovní vedení řeholního společenství přešla do rukou ženy, členky řeholního společenství. V praxi měl Schneider stále velký vliv na jednotlivá rozhodnutí v rámci společenství, ale už to bylo spíše z pozice rádce.

Práce okolo fungování, propagace a rozvoje kongregace Schneidera natolik zaměstnávala, že požádal konsistoř o odchod do penze a 7. července 1854 mu bylo vyhověno. Od té doby sloužil jako spirituál a katecheta výhradně potřebám kongregace.¹³⁹ Ovšem odpočinek to byl jen zdánlivý. Schneider si vytkl za cíl zvelebit klášter a postavit v mateřinci kostel, zároveň nastal čas zrealizovat žádosti zájemců o obsazení dívčích škol sestrami z mnoha koutů vlasti.

Gabriel Schneider už dříve jednal s bystřickou kněžnou Kateřinou z Hohenollernu, která si přála postavit kostel, zřídit dívčí školu a opatrovnu¹⁴⁰ pro sousední přiřazené obce. Všechny stavby Schneider řídil. Opakovaly se podobné těžkosti a příkoří, jako při budování penzionátu v Hyršově. Schneider byl kněžnou veřejně nařčen z prohospodaření peněz. V minulosti už to několikrát zažil, přesto

1350-1945 (1955), dílčí inventář, I. Díl, Č. NAD:766, Evidenční číslo AP:55, Vývoj původce fondu, s. 10.

¹³⁶ Dobová fotografie mateřince v Horažďovicích. Příloha č. 32 této práce.

¹³⁷ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 16.

¹³⁸ Marie Terezie Franzová se narodila 14. listopadu 1825 v Drážďanech. V šestnácti letech se v ní probudila touha po řeholním životě, ale rodiče ji bránili. Po smrti otce se starala o nemocnou matku. Když se matka vyléčila, pracovala jako vychovatelka v několika šlechtických rodinách. S rodinou hraběte z Lippe, prodlévala nějaký čas v Čechách a zde se dozvěděla od zámeckého kaplana o nově vznikajícím klášteře v Hyršově. Roku 1853 opustila domov a v srpnu téhož roku přijala řeholní šat v Hyršově. Slavnostního obřadu se účastnila i její matka, jež byla protestantského vyznání. Pobyt v hyršovském klášteře a dojemný obřad obláčky matku natolik dojal, že se rozhodla k dlouho plánované konverzi a přešla ke katolickému vyznání. Roku 1861 byla s. Marie Terezie Franzová zvolena doživotně generální představenou uherských sester. Do konce života udržovala styk s Gabrielem Schneiderem i s mateřincem a filiálkami v Čechách. Zemřela 24. června 1911 v Kaloči, kde byla pochována v klášterním kostele, aby ji měly sestry stále nablízku. *100 Let Kongregace*, s. 51-53.

¹³⁹ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 14-19.

¹⁴⁰ Opatrovna byla výchovné zařízení pro předškolní děti. Předchůdce mateřských školek. Název opatrovny vznikl z německého Bewahranstalt - ústav k opatrování, k ochraně. LENDEROVÁ, M.; RÝDL, K. *Radostné dětství?*, s. 161-162.

ho to zasáhlo a určitě pro něj nebylo lehké znovu se vyrovnat s ponížením, jež tato událost přinesla. Kněžna se po zjištění skutečného viníka Schneiderovi omluvila a on dílo dokončil.¹⁴¹ Mezitím roku 1855 převzaly školské sestry opatrovnu v Příbrami. O rok později byly sestry povolány do Mnichova u Mariánských Lázní. Opat řádu premonstrátského v Teplé, Marian Heindl, se zde zasloužil o zřízení penzionátu se školou pro dívky a pozval sestry, aby jej spravovaly. Téhož roku byl dokončen a vysvěcen kostel v již výše uvedené Bystřici u Klatov. Školské sestry de Notre Dame se tam odebraly v září. Také ve Žlebech dobrá pověst sester oslovila kněžnu Vilemínu Auspergovou, jež předala roku 1856 školským sestrám opatrovnu.¹⁴²

Schneider si byl vědom toho, že mají-li sestry, které vyučují, dosáhnout státního uznání, musí mít splněné státem předepsané učitelské zkoušky. Kurz trval celé dva roky a příležitost k tomu měly jen v Praze. Sestry byly po tu dobu ubytovány v soukromých domech, čímž byly vystaveny pokušení a nástrahám okolního světa. Proto Schneider roku 1857 s radostí přivítal nabídku od starosty měst pražských Waňka, aby sestry spravovaly nejstarší opatrovnu v Čechách, v Praze na Hrádku.¹⁴³ V průběhu navazujících deseti let byly školské sestry pozvány k převzetí výchovných zařízení pro děti a mládež do dalších sedmi měst na území Čech.¹⁴⁴

Významným rokem pro kongregaci byl rok 1858, ve kterém sv. otec Pius IX.¹⁴⁵ udělil požehnání kongregaci na žádost českobudějovického biskupa Jirsíka, jenž přijel do Říma poděkovat za vyznamenání, jehož se mu dostalo. Byl jmenován domácím prelátem a asistentem papežského trůnu.¹⁴⁶ Pro kongregaci bylo udělené breve¹⁴⁷ prvním úředním spojením s Apoštolskou Stolicí.

¹⁴¹ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 20.

¹⁴² Tamtéž, s. 23.

¹⁴³ Tamtéž, s. 25.

¹⁴⁴ Školské sestry převzaly dívčí školu a opatrovnu v Hradci Králové (1858), opatrovnu v Karlových Varech (1859), sirotčinec a opatrovnu v Liberci (1860), obecnou dívčí školu v Novém Bydžově (1860), opatrovnu a šicí školu v Heřmanově Městci, v chlapeckém semináři v Hradci Králové obstarávaly domácí práce (1860), dívčí obecnou školu v Kladně (1863), obecnou dívčí školu a šicí školu v Českém Krumlově na žádost knížete Schwarzenberga (1864). *100 Let Kongregace*, s. 15.

¹⁴⁵ Během 19. století, za života Gabriela Schneidera se na papežském stolci vystřídalo celkem pět papežů. Pius VII. (1800-1823), jenž znovu pozvedl prestiž papežského stolce, neboť se odvážně vzepřel Napoleonovi. Lev XII. (1823-1829), Pius VIII. (1829-1830), Řehoř XVI. (1831-1846) a Pius IX. (1846-1878). Prohlásil učení o neposkvřeném početí Panny Marie za článek víry. Byl iniciátorem svolání prvního vatikánského koncilu roku 1870, na němž vyhlásil kontroverzní dogma o neomylnosti papeže. GELMI, J. *Papežové*, Praha: Mladá fronta, 1994, s. 226-247. Také srovnej: FRÖLICH, R. *Dva tisíce let dějin církve*, 2. vydání. Praha: Vyšehrad, 2008, s. 181-194.

¹⁴⁶ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 27.

4.4.2 Odchod sester do Uher a rozštěpení kongregace

Českokobudějovický biskup Jirsík byl rovněž u zrodu pozvání školských sester do Uher. Náhodně se setkal s kaločským arcibiskupem Josefem Kunsztem¹⁴⁸ v Mariánských Lázních, kde se oba zotavovali. Arcibiskup chtěl ve svém sídelním městě v Kaloči, zřídit vychovávací ústav pro dívky. Zalíbil se mu nápad pozvat školské setry de Notre Dame, jež měly tak dobré výsledky v Čechách. Po vzájemné domluvě přijelo z Maďarska pět dívek do mateřince v Horažďovicích, aby se zde vzdělaly a vykonaly roční noviciát. Arcibiskup v Kaloči¹⁴⁹ zatím pro sestry budoval velký klášter s krásným kostelem. Rozdělení a účelné zařízení kláštera na návrh arcibiskupa vypracoval Gabriel Schneider, měl už bohaté zkušenosti. V září 1859 matka představená M. Terezie Franzová se spirituálem Schneiderem a ještě jednou sestrou Kaloču navštívili. Na zpáteční cestě se zastavili v Praze u zemského školního rady Maresche, aby ho požádali o připuštění uherských čekatelek ke zkouškám, ale ten to odmítl. Nelíbilo se mu, že se do Maďarska chystá odjet matka představená a s ní více sester z Horažďovic. Schneider navrhl, že učitelky, které do Kaloče odjedou, mohou být přezkoušeny uherským zemským školním radou.¹⁵⁰ Začátkem září 1860 po mši, kterou vedl Gabriel Schneider, odjely uherské novicky s generální představenou a šesti sestrami do Kaloče. Přivítání sester v Uhrách bylo velmi vřelé a vybavení kláštera pro sestry nezvykle bohaté. Arcibiskup věnoval sestřám velkou pozornost a všemožnou pomoc.

Z dopisů generální představené postupně vysvítal záměr zůstat v Kaloči a přesunout tam i mateřinec, což Gabriel Schneider vnímal jako velkou hrozbu.¹⁵¹ V Čechách se stupňovaly protiněmecké a náboženské nálady. V Kongregaci Němky tvořili většinu a zastávaly i většinu hodností včetně té nejvyšší - generální představené. Nechtěl odpůrcům kláštera, jež obviňovali sestry z nepřátelství k Čechům, zadat

¹⁴⁷ Breve - krátký list, vydávaný především papežskými úřady. LEMÂITROVÁ, N.; QUINSONOVÁ, T.; SOTOVÁ, V. et.al. *Slovník křesťanské kultury*, s. 69.

¹⁴⁸ Josef Kunszt se narodil 28. června 1790 v Zubrohlově v župě Nový Hrad na Slovensku. Studoval ve Vídni. Na kněze byl vysvěcen v roce 1813. Od roku 1831 byl kanovníkem v Bratislavě, po té od roku 1836 v Ostrihomě. V roce 1850 byl jmenován biskupem v Kaschau a roku 1851 arcibiskupem v Kaloči. Zemřel 5. ledna 1866 v Kaloči. Beran, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 30.

¹⁴⁹ Město Kalocsa česky Kaloča, leží v oblasti Bacs-Kiskun v Maďarsku, nedaleko řeky Dunaje. Dostupné na <http://madarsko.svetadily.cz/kalocsa/za-poznanim>, [cit. 12. února 2012].

¹⁵⁰ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 30-33.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 38-40.

záminku k ještě větším útokům.¹⁵² Přestěhování mateřince do Uher by oslabilo postavení a práci sester v Čechách. Gabriel Schneider se snažil, aby všechny sestry v kongregaci hovořily oběma zemskými jazyky, německy i česky. Nacionalismus nebyl součástí jeho povahy, ale také nelze napsat, že byl vlastencem ve smyslu tehdejší doby. Jeho cílem byla péče a rozvoj čistých dívčích duší ve jménu Boha, podle křesťanských zásad. Dobře to vystihuje citát z dopisu Gabriela Schneidera generálnímu vikáři Mokrému: „*Myslím, že bychom měli v Praze přijímat německé i české dívky bez rozdílu a dívky také vycvičit v obou jazycích, jak se to teď děje v Horažďovicích, abychom se ve svaté lásce všem stali vším.*“¹⁵³ Národnost zájemkyň o vstup do kongregace nikdy neměla vliv na přijetí či nepřijetí. Kongregace byla založena v německé vesnici Hyřšov za podpory bavorských sester, což vysvětluje pozdější zájem českých dívek i jejich početní menšinu v kongregaci.

Matka představená M. Terezie Franzová si stále vyžadovala další sestry do Kaloče, ale Schneider neposlechl. Stále nebyly schváleny stanovy papežem¹⁵⁴ a matce představené skončilo tříleté období, na které byla zvolena, tudíž důležitá rozhodnutí spadala pod pravomoc českobudějovického biskupa. Gabriel Schneider se obrátil na duchovního rádce Mokrého, toho času ve funkci generálního vikáře, se žádostí o dekret, jímž by bylo zakázáno další sestry do Kaloče posílat. Biskup Jirsík zašel ještě dál. Nejenže zakázal posílat sestry do Uher, ale ustanovil vrchním představeným kongregace Gabriela Schneidera, který měl spolu s vikářkou a jejími asistentkami řídit kongregaci po dobu nepřítomnosti generální představené. Všechny tyto kroky vedly k zachování mateřince chudých Školských sester de Notre Dame v Čechách. Na vánoční svátky roku 1861 Gabriel Schneider znovu vážně onemocněl, čímž byla odložena plánovaná návštěva Kaloče a byla zmařena možnost domluvit se s matkou představenou „*tváří v tvář.*“¹⁵⁵ Kongregace chudých školských sester se tak rozštěpila na další nezávislou větev - větev maďarskou.

¹⁵² Na internetových stránkách horažďovické knihovny je možné nahlédnout do starých čísel časopisu „*Horažďovický Obzor*“ z počátku 20. století, v nichž se nacházejí útočné a nepřátelsky zaměřené články proti sestrám a kongregaci.

¹⁵³ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 45.

¹⁵⁴ První stupeň schválení stanov kongregace Chudých školských sester de Notre Dame papežem proběhlo teprve začátkem roku 1896. Definitivně byly stanovy schváleny 15. dubna 1909. Později byly ještě několikrát doplněny a upraveny. *100 Let Kongregace*, s. 93–97.

¹⁵⁵ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 41–43.

4.4.3 Dům u sv. Anny

K vážné nemoci pravděpodobně přispěl spor s obcí Hyršov. Na začátku vzniku dívčí školy v Hyršově se kongregace zavázala vyučovat místní dívky bezplatně tak, aby učitel venkovské školy nebyl krácen na příjmu. Učitel zemřel 27. ledna 1861 a Gabriel Schneider navrhoval obci podělit se o náklady na výuku děvčat. Ovšem představitelé obce najali právníka a naopak se snažili získat klášterní školu do svého vlastnictví. Gabriel Schneider byl nucen psát zprávy komisi, jež to měla na starost a dokazovat odkud a od koho měl peníze na klášter a za co přesně je utratil. Zástupci obce se snažili zneužít stáří vdovy Schmidtpetrové a přesvědčit jí ať prohlásí, že darovala peníze na klášter jen za podmínky, že bude vyučovat dívky z obce zdarma.¹⁵⁶ Spor se protáhl na dlouhá léta a do smrti Gabriela Schneidera nebyl zcela vyřešen.

Hned jak se P. Schneider po vážné nemoci zotavil, drala se mu do popředí myšlenka na založení školního ústavu pro sestry v Praze. Plánoval zakoupit v hlavním městě dům pro kongregaci a zřídit tam školu pro vzdělání sester. Ve skrytu duše doufal, že se tam jednou přestěhuje i mateřinec. Nejdříve však musel zajistit volbu nové matky představené, pak dokončit obnovu klášterního kostela v Horažďovicích a zorganizovat konsekraci.¹⁵⁷ Tu stanovil na neděli 14. září 1862.¹⁵⁸ Veřejná bohoslužba byla spojena se slavnostním předáváním, oblékáním rouch tzv. obláčkou a skládáním slibů. Po vysvěcení kostela se bohoslužby konaly každou neděli ráno a odpoledne za hojně účasti věřících. Pravidelná povinnost vázala Gabriela Schneidera k Horažďovicím, ale on už byl v myšlenkách u nového projektu v Praze. Potřeboval zástupce. Našel ho v mladém páterovi Františku Šmatovi,¹⁵⁹ jenž nastoupil 1. října. Na podzim roku 1862 byl Gabriel Schneider v Praze a hledal dům pro kongregaci. Kritéria na vhodný objekt měl páter tři. Najít takovou část Prahy, v níž dosud hlavní škola nestála, u domu pěknou zahradu a blízko kostel. Kanovník Štulc páterovi doporučil tělocvičnu spolku Sokol. Sídlil v ulici Ječná, nedaleko Karlova náměstí, ve dvoupatrové budově bývalého

¹⁵⁶ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 51.

¹⁵⁷ Konsekrace kostela = svěcení kostela, BERGER, R. *Liturgický slovník*, Praha: Vyšehrad, 2008, s. 209.

¹⁵⁸ Beran, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 87–88.

¹⁵⁹ František Šmat se narodil v Chanovicích 3. června 1835. Praha: Vyšehrad, 2008. Vystudoval gymnázium v Písku a bohosloveckého semináře v Českých Budějovicích. 8. června byl vysvěcen na kněze. Rok po vysvěcení nastoupil do Horažďovického kláštera jako spirituál, po smrti Schneidera zastával v kongregaci funkci superiora, v roce 1881 byl jmenován biskupským notářem, zemřel po dvaceti sedmi letech působení v kongregaci 29. června 1889. *100 Let Kongregace*, s. 79-81.

hostince všeobecně známém pod jménem Apollo.¹⁶⁰ Kdysi se zde nacházel největší taneční sál. Schneider zpočátku váhal, ale nakonec se nechal přemluvit.¹⁶¹ Podmínkou při sjednání kupní smlouvy bylo složit třicet tisíc zlatých. Náhodou stejnou sumu páter obdržel jako dar kongregaci od císařského páru Anny a Ferdinanda. Jevilo se to jako Boží požehnání. Schneider začal vyřizovat příslušná úřední potvrzení. Kupní smlouvu poslal zemskému soudu, aby byl převod zapsán do pozemkových knih a vrátil se do mateřince. Zemskému úřadu kupní smlouva nestačila, vyžádal si potvrzení biskupského ordinariátu o tom, že kongregace Chudých školských sester může uzavírat právní závazky a nabývat majetek, čímž se vyřízení úředních povolení protáhla, neboť do čela mateřince byla mezitím provizorně zvolena nová matka představená s. Luka Grösslová¹⁶² a její podpis na příslušných dokumentech chyběl.¹⁶³ Než byly všechny úřední záležitosti vyřešeny, poohlédl se Gabriel Schneider po zednících, s nimiž domluvil stavební úpravy tak, aby na jaře mohli začít a nic je nezdržovalo.

Zimu Gabriel Schneider překonal bez větších zdravotních problémů s konkrétním pracovním harmonogramem na rok 1863. Krátce po velikonočních podnikl čtrnáctidenní vizitační cestu po filiálkách kongregace. Chtěl mít jistotu, že sestrami nic nechybí, že žijí ve vzájemné sesterské lásce v duchu řehole a domy si získávají přízeň lidí. S výsledkem byl spokojen. Gabriel Schneider si sestrami pravidelně dopisoval, přesto každá jeho osobní návštěva měla na sestry uklidňující vliv.

Adaptace domu Apollo poměrně rychle pokračovala. Schneider na vše dohlížel. Nenajal si ani stavebního mistra. Malé kuchyně a komůrky byly odstraněním příček přestavěné na prostorné světlé pokoje. Z bývalé tělocvičny byla krásná kaple, která měla být zasvěcena sv. Anně. Zbývalo vypracovat vyučovací plán pro vyšší dívčí školu a sestavit přiznání výdělkové daně.¹⁶⁴

¹⁶⁰ Dobová fotografie domu u sv. Anny. Příloha č. 33 této práce.

¹⁶¹ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 92.

¹⁶² Luka Grösslová se narodila 4. července 1843 v Hyršově a byla pokřtěna P. Gabrielem Schneiderem. Navštěvovala jako jedna z prvních žákyň klášterní školu v Hyršově. 30. srpna 1860 oblékla řeholní roucho a o rok později složila řeholní sliby. V letech 1881-1887 byla ve funkci generální představené. Od roku 1887 stála po boku dalších sedmi matek představených jako generální asistentka až do roku 1930, pak se stala čestným doživotním členem generální kapitoly. Zemřela 31. března 1943. *100 Let Kongregace*, s. 57-58.

¹⁶³ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 99.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 104.

26. září 1863 byl dům u sv. Anny s kaplí vysvěcen biskupem Petrem Krejčím.¹⁶⁵ Obřad byl tradičně spojen s obláčkou a skládáním svatých slibů. Osm řeholních čekatelek obléklo řeholní roucho a pět novicек složilo slib. O pět dní později byla slavnostně otevřena i škola. Byla to první česká hlavní škola pro dívky v Praze, jež byla v červnu 1864 dekretem prohlášena za veřejnou.¹⁶⁶ Měla tedy oprávnění vydávat veřejně platná vysvědčení.

Rok 1864 přinesl ještě jednu významnou událost a to kanonickou volbu generální představené na první generální kapitole. Proces začal duchovními cvičeními tzv. exerciemi sester. V Horažďovicích je vedl Gabriel Schneider. Sestry rozjímalý o milosti řeholního povolání, slibu, který učinily a pravidlech jež se zavázaly dodržovat. Volba probíhala ve dvou stupních. Sestry z celé kongregace si zvolily dvanáct generálních rádkyň, které je při volbě zastupovaly. Ty za přítomnosti biskupského zástupce a generálního vikáře Mokrého 14. srpna 1864 zvolily s. M. Janu Nepomucenu Grallovou¹⁶⁷ za matku představenou, potom zvolily čtyři její asistentky.¹⁶⁸ Volbou nové generální představené byla odluka matky představené a sester v Kaloči od mateřince v Horažďovicích definitivně zpečetěna.

4. 5 Poslední léta Gabriela Schneidera

Gabriela Schneidera už nebylo v mateřinci zapotřebí. Spirituál Šmat se osvědčil a důstojně Schneidera v péči o sestry nahradil. Stáhl se tedy do ústraní do domu u sv. Anny v Praze. Volbou matky představené neměl podle stanov ve vztahu k sestrám už žádnou pravomoc, ale byl jejich duchovním otcem. Nadále udržoval zejména písemnou komunikaci s jednotlivými filiálkami a byl k dispozici radou každé sestře, jež o to požádala.

¹⁶⁵ Petr Krejčí se narodil 27. června 1796 v Březině, Na kněze byl vysvěcen 24. srpna 1819, Světícím biskupem se stal od roku 1858. Zemřel 4. července 1870. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 202.

¹⁶⁶ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 109.

¹⁶⁷ M. Jana Nepomucena Grallová se narodila 16. června 1832 v Hyršově a byla spřízněna s rodinou Schmidtpetrových. V šestnácti se přidružila k panenskému spolku, jež založil Gabriel Schneider. Patřila mezi první sestry kongregace, které byly nejprve vyslány do Štýrského Hradce a potom do Mnichova. 15. srpna 1853 oblékla v Hyršově svatý řeholní šat a 29. října 1854 v Horažďovicích složila slavnostní sliby. Po té působila postupně jako představená ve filiálkách Hyršov a Mnichov u Mariánských lázní. Po skončení tříletého období ve funkci generální představené byla znovu jednomyslně zvolena na další období. Zemřela roku 1871 na plicní tuberkulózu. *100 Let Kongregace*, s. 53-55.

¹⁶⁸ BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 124-125.

Dům u sv. Anny se potýkal s dluhy. Stále chybělo doplatit padesát pět tisíc zlatých, nemluvě o úrocích, na které také nebylo. Děti bylo ve škole dost, ale mnoho rodičů nemělo peníze a platili poloviční školné, nebo neplatili vůbec. Sestrám chyběly peníze na nejnnutnější základní výdaje. Schneider opakovaně prosil císařský pár o dotaci. Nejdříve byl odmítnut, ale pak Hrad postupně ve třech peněžních darech vyplatil na dům sv. Anny celou dlužnou částku.¹⁶⁹ Poslední splátka byla složena krátce před smrtí P. Schneidera.¹⁷⁰ Odcházel s vědomím splacených dluhů.

Poslední dva roky života Gabriela Schneidera se nesly v duchu opakujících se vleklých, zdravotních potíží, kterými se nenechal odradit od nových plánů a vyřizování nepříjemných úředních záležitostí. Současně se pokoušel vyřídit osvobození od vysoké činžovní daně za dům a o povolení k zřízení učitelského kurzu při domě sv. Anny. Zároveň hledal vhodný stavební pozemek, či budovu k založení mateřince v Praze. Přes den vyřizoval vše, co osobní návštěvu vyžadovalo a po nocích doháněl korespondenci. Kam mohl dojít, došel pěšky, což často odstonal, ale mnohem víc ho vyčerpávaly pomluky a podvody lidí, jež se snažily kongregaci uškodit.

Gabriel Schneider se dověděl, že nedaleko kostela sv. Ignáce (stojí na Karlově náměstí), byla na prodej velká zahrada, jež mohla být stavební parcelou. Napadlo ho, že kongregace může prodat dům u sv. Anny a postavit nový. V té chvíli ho navštívil muž, jenž se představil jako zástupce obce plzeňské a nabídl za dům sto dvacet tisíc zlatých. To byla lákavá nabídka. Gabriel Schneider se měl do týdne rozmyslet. Ještě tu noc o nabídce napsal matce představené. Protože neměl peníze, rozhodl se zařídit, až podle vyjádření císařského páru, který požádal o sponzorský dar. Veličenstvu se zprvu nápad líbil, ale po dvou dnech od pomoci ustoupil. Gabriel Schneider mezitím vše propočítal, sestavil plán a dopodrobna vypsál matce představené. Koncem března 1866 však vyšlo najevo, že se jednalo o podvod. Návrh byl vymyšlený.¹⁷¹ Sen zřídit v Praze základnu kongregace se páterovi už nepovedl provést, ale dvouletý kurz pro učitelky ano. Schneider vypracoval učební plán, rozvrh hodin a předmětů, jež se měly vyučovat. Potřebné přílohy poslal k žádostem na ministerstvo, místodržitelství a arcibiskupskou konsistoř. Dne 14. října 1866 bylo oznámeno

¹⁶⁹ Sestry na návrh Schneidera věnovaly určité modlitby a mše svaté za císaře a císařovnu. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 113-114.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 140.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 143-146.

ministerské svolení.¹⁷² Hlavní škola u sv. Anny se tak stala školou vzorovou. Prestiž školního ústavu stoupla.

5. prosince 1866 na pochůzce ke kanovníku Průchovi,¹⁷³ jenž kongregaci pomohl ke kladnému vyřízení ohledně osvobození domu u sv. Anny od daně, páter Schneider nastydl. Jakmile se vrátil domů začal se léčit. Na svátek Neposkvrněného Početí Panny Marie s velkou námahou odsloužil mši svatou a musel se rychle vrátit na lůžko. Deset týdnů bojoval s vážnou nemocí.¹⁷⁴ Všechny sestry byly o nemoci Schneidera informovány, ale že byly zvyklé na páterovo stonání, doufaly, že se znovu uzdraví. Gabriel Schneider vytušil blízkost smrti a požádal o svátost zaopatření. P. Kožený¹⁷⁵ od jezuitů,¹⁷⁶ s nimiž byl páter Schneider v přátelském styku, se ujal této služby a dovolil umírajícímu denní svaté přijímání tak, jak ho k tomu v mládí vedl duchovní rádce Mokrý. 15. února v noci zcela klidně Gabriel Schneider zesnul.¹⁷⁷ Pochován byl na vyšehradském hřbitově¹⁷⁸ proboštem Rufferem.

>úmš

¹⁷² BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 153.

¹⁷³ Kanovník Průcha se narodil 6. září 1818 v Nových Hradech, na kněze byl vysvěcen roku 1841, o šest let později získal titul doktora teologie. Od roku 1866 byl nejvyšším zemským školním inspektorem v arcidiecézi. Mezi lety 1869-1871 byl členem zemské školní rady v Praze, pak se stal světícím biskupem. Roku 1883 odmítl jmenování českobudějovickým biskupem. Zemřel 23. října 1883. BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 202.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 157.

¹⁷⁵ P. Kožený narozen 10. ledna 1827. Na kněze byl vysvěcen 26. července 1850. Zemřel 12. února 1894 v Lainzu u Vídně, BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 211.

¹⁷⁶ Jezuité – členové řádu Tovaryšstva Ježíšova, založeného Španělem Ignácem z Loyoly. Řád byl schválen Pavlem III. Roku 1540. V průběhu svých dějin sehráli významnou roli v různých oblastech např. jako duchovní rádci, zpovědníci vladařů, misionáři, vědci. Klement XIV pod nátlakem řád zrušil. Řád byl znovu obnoven r. 1814 Piem VII. PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, s. 78.

¹⁷⁷ BA ČB, *Kněžská matrika*, I. díl. Srovnej též: BERAN, J. *Gabriel Schneider*, II. díl, s. 159.

¹⁷⁸ Současní fotografie posledního odpočinku P. Schneidera. Příloha. č. 34 této práce.

5 Kongregace Školských sester de Notre Dame dnes

Odkaz Gabriela Schneidra navzdory dějinným a ekonomickým překážkám stále žije a roste. V současnosti je kongregace Školských sester de Notre Dame rozčleněna na českou, slovenskou, americkou a bavorskou provincii a samostatný mateřinec v Hradci Králové. Působení sester kongregace v Čechách bylo za doby nacismu a komunismu výrazně omezeno. Po více než čtyřicetiletém vyhnanství se sestry na začátku 90. let dvacátého století znovu navrátily do škol, mateřských školek a výchovných ústavů. Sestry pokračují ve svém poslání. V případě potřeby pečují o lidi také v charitativních a sociálních zařízeních. Tři sestry od roku 1998 znovu žijí a vyučují v Horažďovicích. V Českých Budějovicích, v domě u sv. Josefa, vedou sestry mateřskou školku. Navštěvuje ji kolem osmdesáti dětí. Komunitu v Klatovech tvoří dvě sestry, které se věnují pastoraci seniorů a výuce náboženství. Nejvíce aktivních sester, pracujících ve školství v Čechách, je samozřejmě v Praze. Domy v Kardašově Řečici slouží starým a nemocným sestřím.¹⁷⁹

¹⁷⁹ Sestra SILVIE, Školské sestry de Notre Dame, *Diecézní časopis pro křesťanské společenství Setkání*, České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 2011, roč. 21, č. 9, s. 9. Příloha č. 35 této práce.

ZÁVĚR

Gabriel Schneider svoji osobností budil rozporuplné reakce a pocity. Jedni ho milovali, druzí nenáviděli. Ač byl přísný, vždy byl pln respektu a pokory k druhým a obzvláště k ženám. Měl jasnou vizi. Založil několik dívčích spolků a přál si pro jejich členky budoucnost ve vhodném prostředí, pod inspirativním vedením. Věřil, že to co vidí, není jen jeho ambice, ale Boží záměr.

Tato práce přinesla ucelený pohled na život Gabriela Schneidera. Jeho jméno bylo zmiňováno vždy jen okrajově v souvislosti se založením kongregace chudých Školských sester de Notre Dame, o jejíž historii z různých úhlů podrobně psala ve svých kvalifikačních pracích Dana Jakšičová. Proto jsem si zvolila za cíl zaměřit se zejména na životní příběh Gabriela Schneidera. To vyžadovalo probádat četné archivní zdroje. Ačkoliv jsem se snažila objevit nové informace o životě Gabriela Schneidera, nebyla jsem úspěšná. V průběhu dvacátého století byla převážná část materiálů zničena. Ve své práci navazuji na dílo kardinála Berana a některé jeho údaje zpřesňuji. Mnoho dat však stále čeká na hlubší ověření.

Práci jsem se pokusila zpracovat tak, aby byla srozumitelná dnešnímu čtenáři. Použila jsem metodu historickou, doplněnou o drobné biografie a metody deskripce a analýzy. V úvodu práce jsem se nejdříve zabývala dobovým pozadím ovlivňujícím život Gabriela Schneidera. Navázala jsem seznámením se s historií vzniku kongregace a kontinuálně pokračovala kapitolou o životě Gabriela Schneidera. V samém závěru práce jsem nastínila současnou situaci kongregace Školských sester de Notre Dame v Čechách. Struktura práce usnadňuje celkové pochopení významu a přínosu nenápadného vesnického kaplana, který však přispěl velkou měrou k vyšší vzdělanosti obyvatelstva v Čechách¹⁸⁰ a nepřímo i k národnímu sebeuvědomění.

Tento rok si připomeneme dvousté výročí narození Gabriela Schneidera. Touto prací jsem tedy chtěla přispět též k oslavám jihočeského rodáka a bývalého studenta biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Domnívám se, že zvolené cíle byly splněny. Věřím, že jak oslovil život Gabriela Schneidera mne, tak snad zaujme i jiné.

¹⁸⁰ Úroveň základní vzdělanosti v 19. století předčili Češi všechny ostatní národnosti Habsburské monarchie, včetně rakouských Němců. ŠTAIF, J. *Obezřetná elita*, s. 102-103.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Primární literatura

BERAN, J. *Gabriel Schneider. Zakladatel Kongregace chudých Školských sester de Notre Dame v Čechách I.*, Horažďovice: Kongregace chudých Školských sester de Notre Dame, 1931. ISBN neuvedeno.

BERAN, J. *Gabriel Schneider. Zakladatel Kongregace chudých Školských sester de Notre Dame v Čechách II.*, Horažďovice: Kongregace chudých Školských sester de Notre Dame, 1931. ISBN neuvedeno.

Archivní prameny

Archiv Kongregace Školských sester (AKŠS) České Budějovice, *100 Let Kongregace.*

Archiv Kongregace Školských sester (AKŠS) Hradec Králové, *Pamětní kniha chudých Školských sester de Notre Dame*, I. díl.

Biskupský archiv Biskupství českobudějovického v Českých Budějovicích, *Kněžská matrika*, I. díl.

Státní okresní archiv (SOkA) Domažlice, pracoviště Horšovský Týn, *Hyršovská kronika 1837-1937*. Digitálně zpracovaná.

Státní okresní archiv (SOkA) Klatovy, *Archiv města Horažďovice 1350-1945 (1955)*, dílčí inventář, I. Díl, Č. NAD:766, Evidenční číslo AP:55, Vývoj původce fondu, s. 10.

Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Vyučování na teologickém učilišti, zkoušky, katalogy prospěchu*. Sign.VII/4/d/3a, karton č. 139.

Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Filosofický ústav, S katalogy posluchačů 1830-1839*. Sign. VII/4/e/5, karton č. 156.

Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Záležitosti alumnů 1830-1839*, Sign. VII/4/d/5, karton č. 142.

Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Vyučování na teologickém učilišti, zkoušky, katalogy prospěchu*, Sign. VII/4/d/3a, karton č. 138.

Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Akta o jednotlivých beneficích Mrákov 1785-1898, kaplani 1791-1898*, Sign. VIII/3/a/m/11, karton č. 466.

Sekundární literatura

BERGER, R. *Liturgický slovník*, Praha: Vyšehrad, 2008. ISBN 978-80-7021-965-2.

GELMI, J. *Papežové*, Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0457-0.

HROCH, M. *Na prahu národní existence*, Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0809-6.

FRÖHLICH, R. *Dva tisíce let dějin církve. 2. vydání*. Praha: Vyšehrad, 2008. ISBN: 978-80-7021-964-5.

KADLEC, J. *Jan Valerián Jirsík*, České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1993. ISBN 80-901602-0-4.

KADLEC, J. *Přehled českých církevních dějin 2*, Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-7113-003-6.

KADLEC, J. *Přehled církevních dějin*, Pedagogická fakulta České Budějovice, ISBN neuvedeno.

KADLEC, J. *Českobudějovická diecéze*, České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995. ISBN 80-901602-3-9.

- KŘEN, J. *Dvě století střední Evropy*, Praha: Argo, 2005. ISBN 80-7203-612-2.
- MAREČKOVÁ, M. *Materiály k českým národním a státním dějinám do poloviny 19. století*, Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3051-8.
- LOBKOWICZ, F. *Encyklopedie řádů a vyznamenání*, Praha: Libri, 1995. ISBN 80-901579-9-8. str. 127.
- LENDEROVÁ, M.; RÝDL, K. *Radostné dětství?*, Praha a Litomyšl: Ladislav Horáček - Paseka, 2006. ISBN 80-7185-647-9.
- LEMÂITROVÁ, N.; QUINSONOVÁ, T.; SOTOVÁ, V. et.al. *Slovník křesťanské kultury*, Praha: Gramond, 2002. ISBN 80-86379-41-8.
- OLIVOVÁ, V. *Dějiny nové doby 1848-2008*, Velké Bílovice: TeMi CZ, 2008. ISBN 978-80-87156-16-2.
- PETROSILLO, P. *Křesťanství od A do Z*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-365-6.
- SVOBODA, B.; POLC, J. V. *Kardinál Josef Beran. Životní příběh velkého vyhnance*, Praha: Vyšehrad, 2008. ISBN 978-80-7021-937-9.
- SVOBODA, R. *Jan Prokop Schaaffgotsche, první biskup českobudějovický*, Praha: L. Marek, 2009. ISBN 978-80-87127-17-9.
- ŠTAIF, J. *Obezřetná elita*, Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-7363-014-1.
- TIHONOVÁ, M. *Peter Fourie. Svátec pro všechny*, Bratislava: Lúč, 1999. ISBN 80-7114-270-0.
- URBAN, O. *Česká společnost 1848-1918*, Praha: Svoboda, 1982. ISBN neuvedeno.

URBAN, O. *Kapitalismus a česká společnost*, Praha: Lidové noviny, 2003. ISBN neuvedeno.

URBAN, O. *České a slovenské dějiny do roku 1918*, Praha: Svoboda, 1991. ISBN 80-205-0193-2.

VLČEK, P.; SOMMER, P.; FOLTÝN, D. a kol. *Encyklopedie českých klášterů*, Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-17-6.

Periodika

Sestra SILVIE, Školské sestry de Notre Dame, *Diecézní časopis pro křesťanské společenství Setkání*, České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 2011, roč. 21, č. 9, s. 9.

Red., *Obecná škola v Křemži, Křemežsko*, Křemže: Městys Křemže, 2009, roč. 19, č. 9, s. 8 a 9.

Internetové zdroje

Životopisy svatých - sv. Adalbert Magdeburský, [online]. aktualizováno 21. 9. 2008. 22:14. [cit. 12. února 2012].

Dostupné na WWW: <http://www.abcsvatych.com/formular.html>

Wroclavia, [online]. 2007-2008. Wroclaw. [cit. 12. února 2012].

Dostupné na WWW: <http://www.e-wroclaw.com/>

Městys Křemže – Historie obce, [online]. © 2012 Křemže. [cit. 12. února 2012].

Dostupné na WWW: <http://www.kremze.cz/index.php?nid=2569&lid=CZ&oid=287878>

Maďarsko: Kalocsa, Svetadily.cz - zájezdy, dovolená, cestování, [online]. © 2007-2008. [cit. 12. února 2012].

Dostupné na WWW: <http://madarsko.svetadily.cz/kalocsa/za-poznanim>

Kongregace Školských sester de Notre Dame - Sv. Petr Fourier, [online]. [cit. 12. února 2012].

Dostupné na WWW: <http://www.notredame.cz/Historie.aspx?page=historie&act=pf>

Kongregace Školských sester de Notre Dame - Alexie Le Clerc, [online]. [cit. 12. února 2012].

Dostupné na WWW: <http://www.notredame.cz/Historie.aspx?page=historie&act=al>

Školské sestry OSF - Dějiny, [online]. [cit. 12. února 2012].

Dostupné na WWW: <http://www.sestry-osf.cz/>

Kvalifikační práce

FOJTÍKOVÁ, K. *Centralizace řádových sester Kongregace chudých Školských sester de Notre Dame v letech 1950-1953*, Olomouc, Matice cyrilometodějská, 2003. ISBN 80-7266-142-6.

JAKŠIČOVÁ, D. *Dcery své doby? Školské sestry sv. Františka, chudé školské sestry Naší Paní a školské sestry de Notre Dame v českých zemích v letech 1851-1938(1950)*. České Budějovice, 2010. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta. Historický ústav. Vedoucí práce M. Novotný.

JAKŠIČOVÁ, D. *Dílo důvěry a lásky (Působení Kongregace Školských sester de Notre Dame v českobudějovické diecézi v letech 1853-1948)*, České Budějovice, 2005. Rigorózní práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Historický ústav. Konzultant práce M. Novotný.

JAKŠIČOVÁ, D. *„Vezmi dítě a vychovej mi je“ Učitelská a výchovná činnost Kongregace Školských sester de Notre Dame v Českých Budějovicích v letech 1871-1950*, České Budějovice, 2003. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Historický ústav. Vedoucí práce M. Novotný.

KOPEČNÁ, M. *Piaristické gymnázium v Českých Budějovicích v letech 1800 –1848*, České Budějovice, 2003. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Historický ústav. Vedoucí práce M. Novotný.

CHROUSTOVÁ, L. *Spiritualita Blahoslovené Alexie Le Clerc, zakladatelky kongregace de Notre Dame*, České Budějovice, 1996. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra fundamentální, systematické teologie a teologie spirituality. Vedoucí práce J. Lachman.

SEZNAM ZKRATEK

AKŠS	archiv kongregace Školských sester
BA ČB	biskupský archiv České Budějovice
Cit.	citováno
č.	číslo
Mgr.	magistr
Např.	na příklad
P.	páter (kněz)
PaedDr.	doktor pedagogiky
Red.	redakce
roč.	ročník
s.	strana
s. před ženským jménem	sestra
sv.	svatý
Sig.	signatura
SOA	státní oblastní archiv
SOkA	státní okresní archiv
StB	státní bezpečnost
Srov.	srovnej
Th.D.	doktor teologie
ThLic.	licenciát teologie, (akademický titul)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1. Krátký životopis kardinála Berana.

Zdroj: SVOBODA, B.; POLC, J. V. *Kardinál Josef Beran. Životní příběh velkého vyhnance*, Praha: Vyšehrad, 2008. ISBN 978-80-7021-937-9.

Příloha č. 2. Digitální snímek č. 54 z hyršovské kroniky.

Příloha č. 3. Digitální snímek č. 55 z hyršovské kroniky.

Zdroj: Státní okresní archiv (SOkA) Domažlice, pracoviště Horšovský Týn, *Hyršovská kronika 1837-1937*. Digitálně zpracovaná.

Příloha č. 4. Mapa územního vývoje habsburské monarchie 1526–1918.

Zdroj: URBAN, O. *České a Slovenské dějiny do roku 1918*, Praha: Svoboda, 1991. Volně vložená mapa.

Příloha č. 5. Obrázek Petra Fouriera a Alexie Le Clerc.

Zdroj: Archiv Kongregace Školských sester (AKŠS) České Budějovice, *100 Let Kongregace*.

Příloha č. 6. Obrázek první školy v Poussey.

Zdroj: Archiv Kongregace Školských sester (AKŠS) Hradec Králové.

Příloha č. 7. Podobizna Gabriela Schneidera (1812-1867).

Zdroj: Archiv Kongregace Školských sester (AKŠS) České Budějovice, *100 Let Kongregace*.

Příloha č. 8. Hodnocení Gabriela Schneidera z českobudějovického biskupského semináře na konci studií Gabriela Schneidera před vysvěcením.

Zdroj: Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Vyučování na teologickém učilišti, zkoušky, katalogy prospěchu*. VII/4/d/3a, kartón č. 139.

Příloha č. 9. Současná fotografie rodného domu Gabriela Schneidera.

Příloha č. 10. Regionální měsíčník Křemežsko, s. 8.

Příloha č. 11. Regionální měsíčník Křemežsko, s. 9.

Příloha č. 12. Školní výkaz se z filozofického ústavu v Českých Budějovicích.

Zdroj: Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Filozofický ústav, S katalogy posluchačů 1830-1839*. VII/4/e/5, kartón č. 156.

Příloha č. 13. Školní výkaz s jménem Gabriela Schneidera z filozofického ústavu v Českých Budějovicích.

Zdroj: Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Filosofický ústav, S katalogy posluchačů 1830-1839*. VII/4/e/5, kartón č. 156.

Příloha č. 14. Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Zdroj: Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Záležitosti alumnů 1830-1839*, Sign. VII/4/d/5, karton č. 142.

Příloha č. 15. Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích s jménem Gabriela Schneidera.

Zdroj: Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Záležitosti alumnů 1830-1839*, Sign. VII/4/d/5, karton č. 142.

Příloha č. 16-28. Školní výkazy z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Zdroj: Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Vyučování na teologickém učilišti, zkoušky, katalogy prospěchu*, Sign. VII/4/d/3a, karton č. 138.

Příloha č. 29. Výpis z kněžské matriky biskupského archivu Biskupství českobudějovického v Českých Budějovicích, s. 1.

Příloha č. 30. Výpis z kněžské matriky biskupského archivu Biskupství českobudějovického v Českých Budějovicích, s. 2.

Zdroj: Biskupský archiv Biskupství českobudějovického v Českých Budějovicích, *Kněžská matrika*, I. díl.

Příloha č. 31. Vlastnoručně psaná žádost Gabriel Schneidera o přeložení do Mrákova.

Zdroj: Státní oblastní archiv (SOA) Třeboň, *Akta o jednotlivých beneficích Mrákov 1785-1898, kaplani 1791-1898*, VIII/3/a/m/11, kartón č. 466

Příloha č. 32. Dobová fotografie mateřince chudých Školských sester de Notre Dame v Horažďovicích.

Zdroj: Archiv Kongregace Školských sester (AKŠS) Hradec Králové.

Příloha č. 33. Dobová fotografie domu u sv. Anny v Praze.

Zdroj: Archiv Kongregace Školských sester (AKŠS) Hradec Králové.

Příloha č. 44. Současná fotografie hrobu Gabriela Schneidera.

Příloha č. 45. Diecézní časopis pro křesťanské společenství Setkání.

ABSTRAKT

KERLOVÁ, A. *Život a dílo Gabriela Schneidera (1812 – 1867)*, České Budějovice, 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Veber, Th. D.

Klíčová slova: Gabriel Schneider, biskupský seminář, Hyršov, kongregace chudých Školských sester de Notre Dame, mateřinec, dům u sv. Anny.

Práce se zabývá životem a dílem jihočeského rodáka, kněze Gabriela Schneidera, zakladatele kongregace chudých Školských sester de Notre Dame v Čechách. První část práce se zaměřuje na historický kontext doby, ve které Gabriel Schneider žil. Druhá část této práce představuje zakladatele kongregace a prapočátek vzniku kongregace. Třetí, poslední část této práce mapuje život Gabriela Schneidera a založení kongregace v Čechách. Práce by měla podat ucelený obraz o životě Gabriel Schneidera, jenž přispěl k rozvoji vzdělávání žen v Čechách.

ABSTRACT

The life and work of Gabriel Schneider (1812 – 1867).

Key words: Gabriel Schneider, episcopal seminary, Hyršov, Congregation of Poor School Sister of Notre Dame, motherhouse (convent), St. Agnes house.

This thesis is about the life and work of Gabriel Schneider, a native clergyman of South Bohemia, who was a founder of the Congregation of Poor School Sisters of Notre Dame in Bohemia. The first part of the thesis is focused on the historical context of the time, in which Gabriel Schneider lived. The second part of the thesis introduces the founder of the Congregation and the history of the Congregation. The third (and last) part of the thesis describes the life of Gabriel Schneider and also foundation of the Congregation in Bohemia. The aim of this thesis is to give a complete picture of the life of Gabriel Schneider, who contributed to developing education of women in Bohemia.

PŘÍLOHY

Kardinál Josef Beran (1888 – 1969)

Josef Beran přišel na svět 29. prosince 1888 v Plzni, jako prvorozené dítě řídícího učitele Josefa Berana a Marie Beranové, rozené Lindauerové. Vzdělání Josef Beran získal na plzeňském gymnáziu, kde na něj před maturitou zapůsobila slova zpovídacího tak silně, že se rozhodl pro dráhu kněze. Přímluvou u českého kardinála Skrbenského roku 1907 vstoupil mladý Beran do semináře v Římě. Zde byl 10. června 1911 vysvěcen. Po získání doktorátu v následujícím roce opustil Řím a navrátil se zpět do vlasti. Nejprve nastoupil jako kaplan v Chyši na Žluticku, ale už po dvou letech odešel do Prahy, kde jako kaplan vystřídal tři místa. Na Proseku, v Michli a v útulku svatého Josefa pro hluchoněmé v Krči.

V letech 1917- 1929 působil jako profesor na pražské univerzitě, pak jako ředitel a profesor pedagogiky na Učitelském ústavu u Sv. Anny v Ječné ulici na Novém Městě pražském. Inspirován osobou Gabriela Schneidera napsal o něm životopis. V roce 1932 byl jmenován rektorem Arcibiskupského semináře, čemuž předcházelo pracovní místo asistenta pastorální teologie na teologické fakultě univerzity Karlovy v Praze.

Za okupace Čech Německem odmítl odevzdat kostel sv. Vojtěcha, v němž sloužil české bohoslužby. Za to byl 6. června 1942 po atentátu na Heydricha zatčen a uvězněn na Pankráci. Následně byl převezen do Terezína a odtud deportován do koncentračního tábora Dachau. Ani tam neopustil kněžskou dráhu, dál tajně sloužil mše a zpovídal. Pokračoval také v literární činnosti a napsal trilogii o sv. Marii Magdaléně „*Milovala mnoho*“. V roce 1944 se v koncentračním táboře trochu uvolnily poměry a Josefu Beranovi bylo na Vánoce dovoleno sloužit pro české vězně vánoční mši v češtině. Přežil infekci tyfu a 29. dubna 1945 se dočkal osvobození s ostatními přeživšími vězni. Vrátil se do Prahy a znovu se ujal funkce rektora arcibiskupského semináře.

4. listopadu 1946 byl jmenován arcibiskupem pražským a 12. prosince byl vysvěcen na biskupa. Po celou dobu pracoval s věřícími, zakládal spolky, zúčastňoval se různých světských, kulturních a sportovních akcí. Chodil i na slavnosti komunistů s vědomím, že ho zvou jako představitele katolické církve. V roce 1947 však nesouhlasil se zestátněním církevních škol a účastnil se jako hlavní řečník

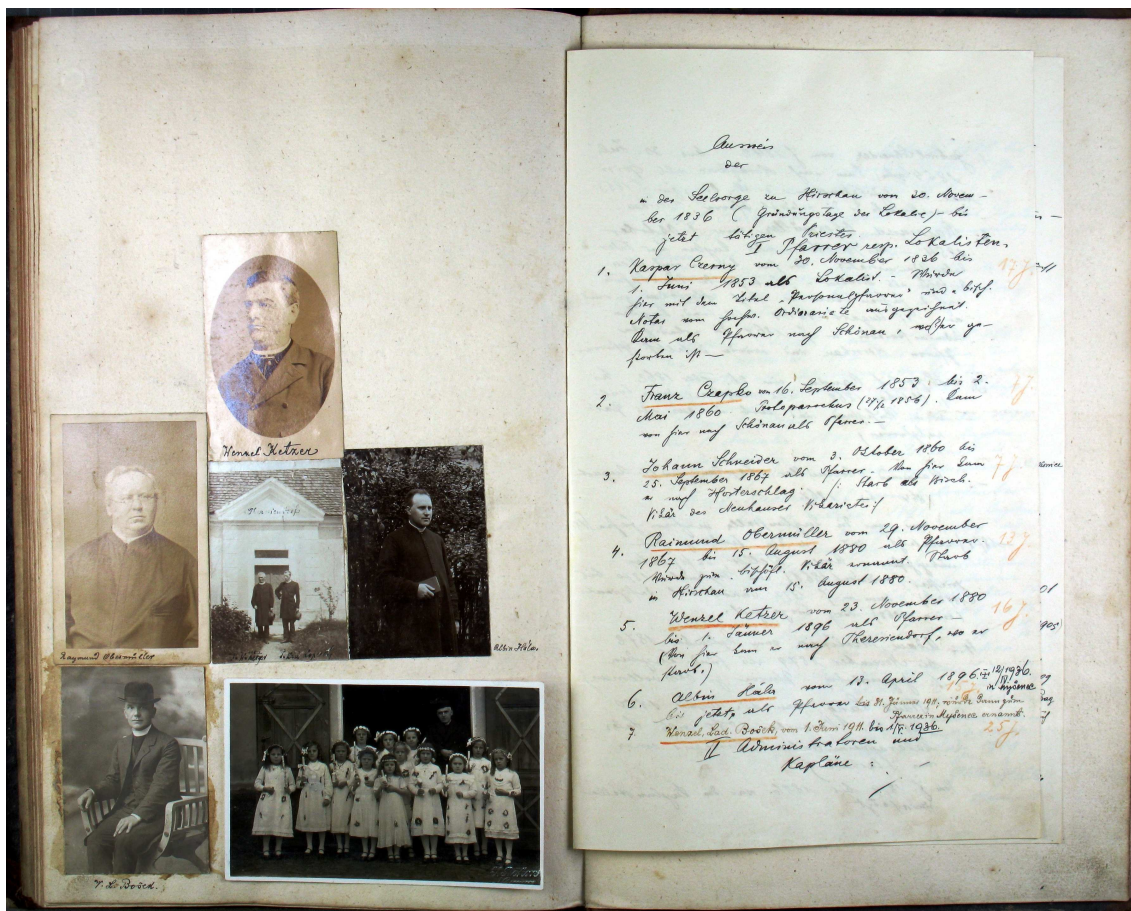
na manifestačním večeru katolického lidu za svobodu vůbec. Poté mu nebylo dovoleno veřejně promluvit, přesto měl 18. června 1949 burcující kázání ve strahovském kostele. Den nato byla slavnost Božího Těla narušena Státní bezpečnostní službou (StB) a tím začala jeho internace v Arcibiskupském paláci, která trvala tři čtvrtě roku.

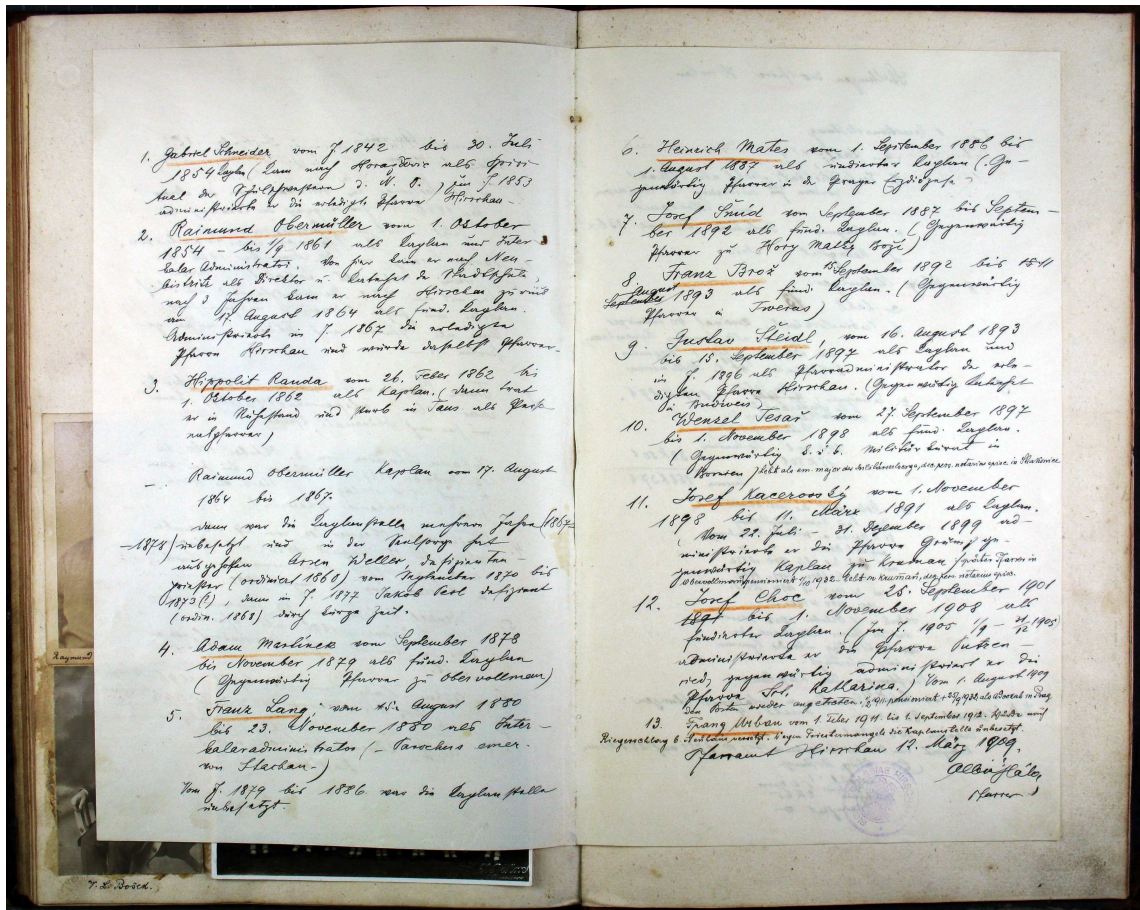
Poté byl kardinál Beran byl odvezen do Roželova u Rožmitálu a ještě ten samý měsíc do Růžodolu u Liberce, kde strávil tři roky. Další čtyři roky byl internován v Myštěvsi u Bydžova a od roku 1957 byl šest let internován v Paběnicích u Čáslavi. V roce 1963 byl převezen na rok do Mukařova u Říčan a poté do Radvanova u Mladé Vožice.

25. ledna 1965 byla zveřejněna zpráva o jeho jmenování kardinálem, na jehož základě mu vláda povolila vycestovat do Říma. Ovšem bez možnosti návratu. Přesně měsíc po zveřejnění jmenování předal Svatý otec Pavel VI. ve Svatopetrské bazilice Josefu Beranovi kardinálský klobouk. V úřadě kardinála se Beran účastnil čtvrtého a posledního zasedání II. vatikánského koncilu, na kterém měl řeč o svobodě náboženství a svědomí. Tohoto roku také založil křesťanské středisko v Římě. Během své nucené emigrace procestoval několik zemí Evropy a také navštívil Spojené státy americké a Kanadu.

V roce 1968 vážně onemocněl a byl operován ve Stuttgartu. Roku 1969 na Zelený čtvrtek naposledy promluvil ve Vatikánském rozhlase k českému lidu. Zemřel v nedožitých jedenaosmdesáti letech 17. května 1969. Byl pohřben s mimořádnými poctami papežem Pavlem VI v kryptě velechrámu nedaleko hrobu sv. Petra.

Sestaveno na základě životopisné knihy: SVOBODA Bohumil, POLC, Jaroslav V. *Kardinál Josef Beran. Životní příběh velkého vyhnance*, Praha: Vyšehrad, 2008. ISBN 978-80-7021-937-9.

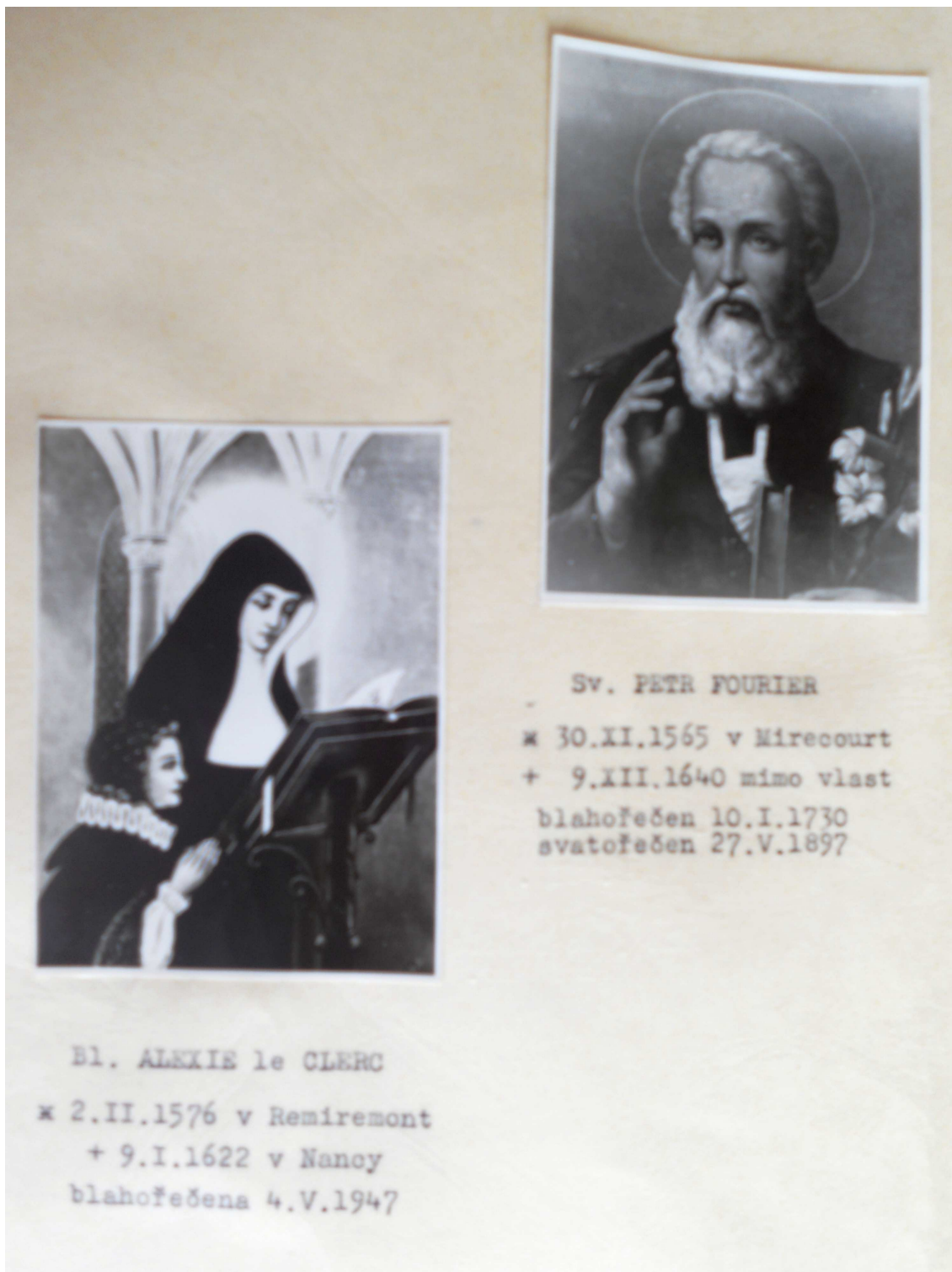
Digitální snímek č. 55 z hyršovské kroniky.

Příloha č. 4

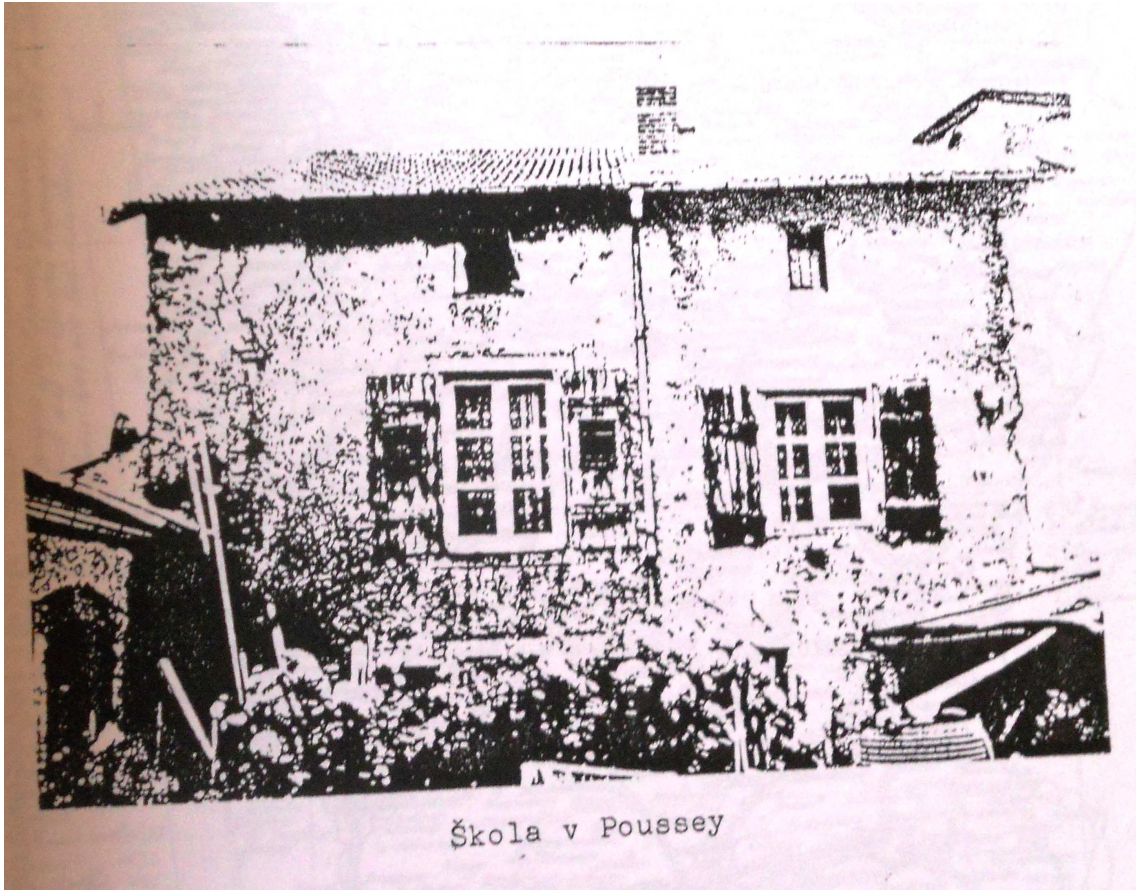

Mapa územního vývoje habsburské monarchie (1526–1918).

Příloha č. 5

Obrázek Petra Fouriera a Alexie Le Clerc.

Obrázek první školy v Poussey.

Příloha č. 7

Podobizna Gabriela Schneidera (1812-1867).

Současná fotografie rodného domu Gabriela Schneidera.

FARNÍ OSADA KŘEMŽE V ČECHÁCH

OBECNÁ ŠKOLA V KŘEMŽI

Výňatek z listin archivu Č. Krumlovského dokazuje, že již r. 1668 *Lukáš Stieglitz* (Stehlík) učitelem pro Křemž byl jmenován. Tj. nejstarší zvěst o zdejší škole. Ale s jistotou tvrditi se může, že škola ve Křemži mnohem dříve stávala, ač o tom nijakých dokladů nemáme. Vždyť výslovně církevními sněmy a synodami nařízeno bylo, aby při kostelech farních školy se zřizovaly a učitelé varhaníky byli. Mimo to po osadě nalézala se tři vladycká sídla a k tomu ještě Menštejn, náležející katolickým rodinám. Za nadvlády kláštera Zlatokorunského, který zakoupiv statek Chlumeček, patronatu nad farou i školou získal, sešla budova školní stářím velice. Mimo to nepostačovala budova ta nikterak velikému množství školních dětí. Budova ta stávala, kde nyní hostinec „u Pošarů“ stojí. Proto klášter Zlatokorunský jako patron školy, budovu školní r. 1784 odprodal za 300 rýnských *Jakubu Hajerovi*, jehož potomci dům tento ještě drží. Zároveň klášter postaral se o postavení nové budovy školní na místě proti sakristii. Již r. 1791 bylo 160 dítek školou povinných, z nichž ale jenom 35 školu skutečně navštěvovalo. Počet dětí vzrůstal čím dále tím více; že však školními úřady rodičové nuceni byli dítky své pilně do školy posílati, nepostačovala budova velkému počtu dětí, a proto r. 1835 rozbořena byla a nová, v nynější podobě nákladem 7704 zl. postavena. Když pak obrat za vlády Jeho Veličenstva Císaře Františka Josefa I. ve školství nastal, a rodičové tresty donucování jsou dítky své do školy posílati, rozšířena jest škola zdejší ve trojtřídní r. 1876 a počátkem roku 1885 v pětitřídní. Když ale opět mělo tříd přibýti, ježto r. 1893 počet žactva na 526 dítek vzrostl, jest náhle dvojtřídní škola v Holubově, čímž odpadla prozatím nutnost rozšiřovati školu.

ŘADA PÁNŮ UČITELŮ V KŘEMŽI

Kolem r. 1668, pokud nejstarší zvěst se o škole zdejší vyskytuje, byl zde ustanoven, jak archiv zámecký v Č. Krumlově nám dosvědčuje, zdejší učitelem *Lukáš Stieglitz*, vlastně ale Stehlík. Kolem r. 1680 byl ve Křemži učitel *Vaixler*, jehož choť nebo dcera Zuzana darovala r. 1682 kostelu farnímu velum, jak udáno jest ve farní kronice Křemežské. Nejspíše nástupcem jeho stal se *Ludvík Ferdinand*, který zde do konce roku 1688 učitelem a varhaníkem byl. Týž den 30. září r. 1688 „*moudřie a zkrátka suppliciruje za školu Černickou u pana praelata Zlatokorunského Matěje Aleše Ungara*“ jak napsáno stojí v Černické farní kronice v. str. 234. Školu Černickou skutečně týž obdržel počátkem r. 1689 a pobyl tam do r. 1694.

Uprázdňené místo učitelské a varhaníka dostal *Jan Pintr*, který se svou manželkou Markétou zde do r. 1694 dlel, jak o tom

křest dcery jeho Anežky dne 21. ledna 1690 svědčí. O dalších osudech jeho se neví. Koncem r. 1694 stal se učitelem zdejší *Jan Kostěnek*, který ještě r. 1728 v matrikách co kmotr se svou manželkou Markétou se připomíná. Učitel tento měl několik dětí jako: Voršilu, dne 16. října 1700 roz., Matěje, dne 26. ledna 1703, Evu, dne 7. prosince 1705 rozené. Ku své starosti za pomocníka vzal si syna svého *Františka Kostěnce*, který již r. 1720 ženat byl s Helenou, roz. Rosenfelder z Holubova. Po smrti otcově, která jak se zdá, kolem r. 1728 otce Jana zachvátila, stal se samostatným učitelem a varhaníkem v Křemži. Měl několik dítek jako: Tomáše, dne 9. prosince 1721 rozeného, Marii Voršilu, dne 22. září 1738 rozenou. Po roce 1745 byl již zdejší učitelem *Tomáš Kostěnek*, syn předešlého, dne 9. prosince 1721 rozený. Za choť měl Kateřinu Melmerovu ze mlýnu pod Křemžem, totiž z Holubovského, s níž měl dne 13. února 1746 rozené děvče Františku, dne 22. listopadu 1752 hochu Františka a dne 17. srpna 1755 děvče Marii Alžbětu. V krátkém čase na to ovdověl a pojal druhou choť Marii roz. Kašpar z Čakova, s níž dne 17. února 1760 dívku Julianu měl. V krátké době na to dosazen na místo učitelské v Křemži *Jan František Kučera*, který za choť měl Marketu z Přídolí. R. 1763 narodila se mu dcera, která pak Marií pokřtěna byla. Nepobyl zde dlouho týž učitel, neboť již r. 1766 připomíná se zdejší učitelem *Isidor Bernard Jakub Žák*, jemuž téhož roku z manželky Markéty dne 6. ledna se dcera Marie Terezie narodila. S manželkou svou měl několik ještě dětí a sice Kláru dne 22. srpna 1767, opět Marii Terezi dne 30. září 1768 Tadeáše Bohumíra dne 24. října 1770 a dne 28. července 1775 rozenou Marii Annu. Učitel tento hájil všemožně práva učitelova a proto často nemilé výstupy míval. Za tou příčinou zaměnil koncem r. 1786 místo své za Černici, kdež ještě do r. 1807 působil. Zde zvláště měl tuhý spor o příjmy učitelovy, o koledu a zvláště o obědy ve farním domě, které musel každou neděli a každý svátek obdržeti. Dne 3. srpna roku 1803 ztratil družku svoji Markétu, starou 70 let. V krátkém čase a sice dne 3. února 1807, následoval ji na věčnost, stár jsa 67 let. Od roku 1786 působil zde výměnou dosavadní Černický učitel *Jan Sompek*, jenž za manželku měl Voršilu, s kterou měl dvě dítky Annu, rozenou dne 13. dubna 1779 a syna Tomáše, dne 29. prosince 1786. Byl chabého zdraví a proto již ve stáří 44 let, dne 29. července 1792, duši svou vypustil. Uprázdňené místo dostalo se příbuznému *Petru Sompekovi*, synu Františka Sompeka, učitele Římovského. Za choť měl Annu, dceru Michala Pešla, souseda z Velešína, s níž měl několik dítek. Zdědiv povahu otcovu, působil na škole zdejší 37 let. Ku konci věku svého měl na výpomoc svého syna a nástupce Václava. Svou zvláštní methodou věhlasu

KŘEMEŽSKO

si získal, pracuje zároveň s výborným katechetou Antonínem Matějovským. Jeho žáci vzpomínali neustále na tohoto učitele a velebný pán Gabriel Schneider říkával, „že po Bohu těm dvěma pánům za vše děkovati musí“. Ale stáří donutilo tohoto učitele, že odešel se r. 1829 na zasloužený odpočinek.

Od r. 1829 – 1843 svěřena správa školy zdejší *Václavu Sompekovy*, synu předešlého. Zdárný tento syn, dne 18. září 1806 rozený, pokračoval úplně v šlépějích svého otce svého a řídil se radou zdejšího faráře a otceva přítele P. Matějovského. Byl ale chabého zdraví. Počet dětí školních čím dále tím více rostl a místnosti tomu nedostačovaly. Proto r. 1835 budova školní sbořena a v nynější podobě nákladem 7704 zl. postavena. Přílišným namáháním utrpělo velice jeho již chabé zdraví a on podlehl předčasně dne 23. dubna 1843 neúprosné smrti. Zemřel ve stáří 36 let na úbytě plicní. Od r. 1843 – 1859 působil zde co správce školy a varhaník *Matěj Černý*, bývalý učitel ve Frantolech na Prachaticku. Za tohoto rozšířena škola zdejší ve trojtřídní. Ale koncem r. 1858 se těžce rozstonal na ochrnutí plic, kteréžto chorobě dne 28. ledna 1859 ve stáří 69 let podlehl.

Na uprázdněné místo řídícího učitele ve Křemži dosazen ihned *Antonín Blažek*, který zde plných 20 let působil. Učitel tento narodil se dne 11. ledna 1810 ve Chlumečku, kdež rodičové jeho majíce domek, poctivě prací rukou svých se živili. R. 1828 vstoupil do stavu učitelského a působil horlivě ve Ševětíně, Lužnici u Třeboně, konečně co řídící učitel ve Křešticích u Písku, odkudž byl na místo zdejší po smrti předchůdcově r. 1859 povolán. Učitel tento měl 8 dětí, o něž dle tehdejších příjmů skvěle se postaral. Ze 6 synů jeho následovali čtyři otceva

povolání, vychovávající mládež, jeden věnoval se duchovnímu stavu, ale v krátkosti zemřel, jeden pak stavu vojenskému, kdež také hodnost setníka dosáhl. Po 52letém působení ve školství, za kterouž dobu přemnoho strastí zažiti musel, byl ku své žádosti dán na zasloužený, trvalý odpočinek, jež strávil v Křemži a pak v Č. Budějovicích. Ale dne 28. srpna 1890 zachvátila ho ve stáří 80 let 7 měsíců 18 dní smrt. Ku nebožtíkově žádosti tělesné pozůstatky jeho převezeny byly do Křemže a zde na osadním hřbitově uloženy.

Nástupcem jeho stal se syn předchůdcův *Alois Blažek*, který dříve v Protivíně, Křešticích, Bernardicích působil a posléze dekretem vel. c. k. zemské školní rady v Praze, ze dne 20.11.1879 za řídícího učitele v Křemži ustanoven byl. Za něho rozšířena byla škola zdejší o dvě třídy, tak že nyní zde 5 učitelských sil pracuje. Jsou to mimo řídícího učitele pánové: *Václav Paclík*, *Václav Vondrášek*, *Matěj Řídel*, jenž stal se v březnu 1896 skutečným učitelem v Holubově. Na jeho místo dosazen *J. Adámek*, ml. učitel ze Zlaté Koruny, který ale na svou žádost již v srpnu b. r. jmenován ml. učitelem v Rudolfově blíže Č. Budějovic a *Stehlík*, jmenován též v srpnu ml. učitelem v Lišově, kteří horlivě působí na vychování budoucího dorostu. Začátkem školního roku 1896-97 jmenování zde mladšími učiteli z učitelského ústavu vyšli pp. *J. Faktor*, *J. Pavlečka* a *Jan Krejčí*. Zdejšímu ručním pracím vyučuje již po několik let zkoušená zdejší oblíbená slečna *Kateřina Stankova*.

- Bez úprav podle současných pravidel pravopisu
- pokračování příště

VÝLETY
DO OKOLÍ

Vztah člověka k místu a okolí, ve kterém žije, se řídí stupněm jeho poznání. Redakční rada se proto rozhodla, že čtenářům v malém seriálu toto poznání usnadní.

Postupně se na stránkách našeho zpravodaje objeví řada tipů na kratší či delší procházky nebo výlety do blízkého i vzdálenějšího okolí. I když lidé na venkově nemají tolik volného času, jako tomu bývá u obyvatel měst, přesto se občas i tady najde volná chvílka. Tu je pak možné vyplnit výletem do přírody. Nemusí se k tomu pořizovat žádné drahé doplňky či technické vybavení. Stačí pevná obuv, ochrana proti dešti, mapa a svačina do batohu a ochota překonat v sobě lenocha. Prospěšnost pobytu dětí v přírodě a jejího poznávání není třeba zdůrazňovat. Možná, že si později pořídíte atlas hub, motýlů, brouků, ptáků či rostlin, dalekohled a fotoaparát kterými si zpestříte obsah dalších výletů.

Pokud začneme s dětmi, které nejsou zvyklé chodit, pak je nesmíme odradit přetěžováním a dlouhými nezajímavými pochody nemající jinou náplň než výčet překonaných kilometrů. I zde platí, že méně znamená více. Soustředte se na zajímavý cíl, vyprávějte si s nimi a přestávky vyplňujte pozorováním. Pak se vám nestane, že se vás budou neustále ptát na to, když už

tam budou, nařikat, že je bolí nohy, že mají žízeň, hlad a jinými osvědčenými metodami pokoušet rozkouskovat výlet. Ten se nakonec stane nepřijemným zážitkem, kterému se budou chtít příště vyhnout.

Mnozí tvrdí, že by rádi někam vyrazili, jenomže neví kam. A v tom by měl náš seriál pomoci. Následující výlet není pro ty, kteří chtějí s turistikou začínat, protože je poměrně dlouhý. Nabízí však několik zajímavostí, jejichž shlédnutí stojí za trochu námahy. Na kratší výlety je pamatováno v budoucnu.

FRITSCHOVA STEZKA

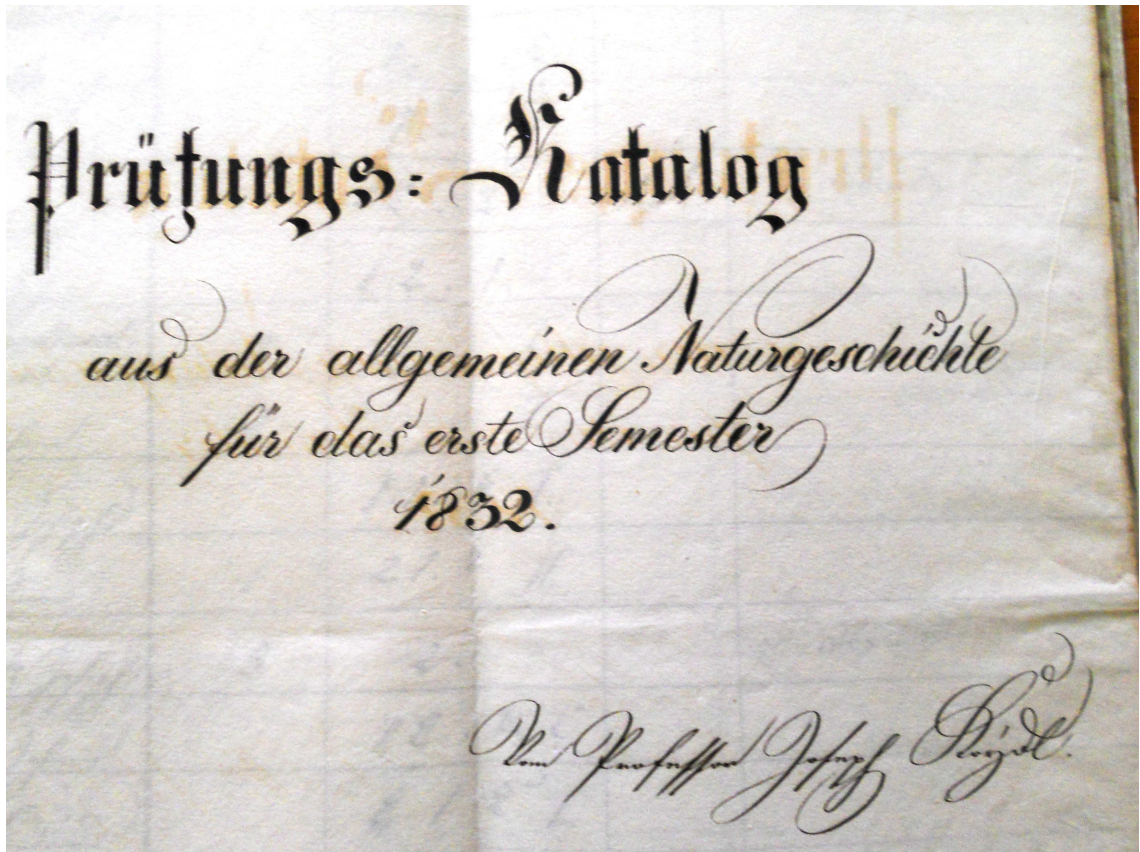
Nejhezčí je tento výlet na jaře nebo na podzim. Na jaře pro nepřeberné množství zajímavé květeny, která se podél cesty nachází a na podzim pro krásu barevného listí.

Vlakem z Holubova nebo ze Mříččí odjedeme do Boršova. Zastávka, na které vystoupíme, leží v části Boršova nesoucí název Poříčí. Než se vydáme na cestu, bude dobré si připomenout, že první zmínky o Boršově pocházejí již z r. 1261. procházíme tedy místy, kde se psala historie našeho kraje.

Nedaleko zastávky najdeme červené turistické značení, které nás bude provázet po celou trasu. Nepřehlédněme vysoké obilné silo vlevo. Než se po značce vydáme na levý břeh Vltavy, můžeme si dopřát malou odbočku k tzv. zámečku. Tu najdeme napravo od silnice a to hned v první levotočivé zatáčce. Zámečkem je nazván původní opevněný statek ze 14. století, který byl později dominikány přestavěn na barokní zámeček. Svému účelu přestal sloužit r. 1785. Po r. 1945 zámek přešel pod správu státu, který jej přenechal místnímu JZD. Jak zámeček

KŘEMEŽSKO

strana 9

Školní výkaz z filozofického ústavu v Českých Budějovicích.

Příloha č. 13

Namen	Abtun Namen	Semester		Stufe Schiff	Bemerkungen
		1. Semester	2. Semester		
Sächter v. Starobrod		1. E.	E.		Opus. Ord. Plinius
Schöder Jzumbly		-	-		
Schimall Anton	2	1. Z.	I.		
Schimalk Josef		1. B.	E.		
Schneider Gabriel		E. E.	E.		
Schreiner Jzumbly	4				absent
Seclak Josef		1	II.		

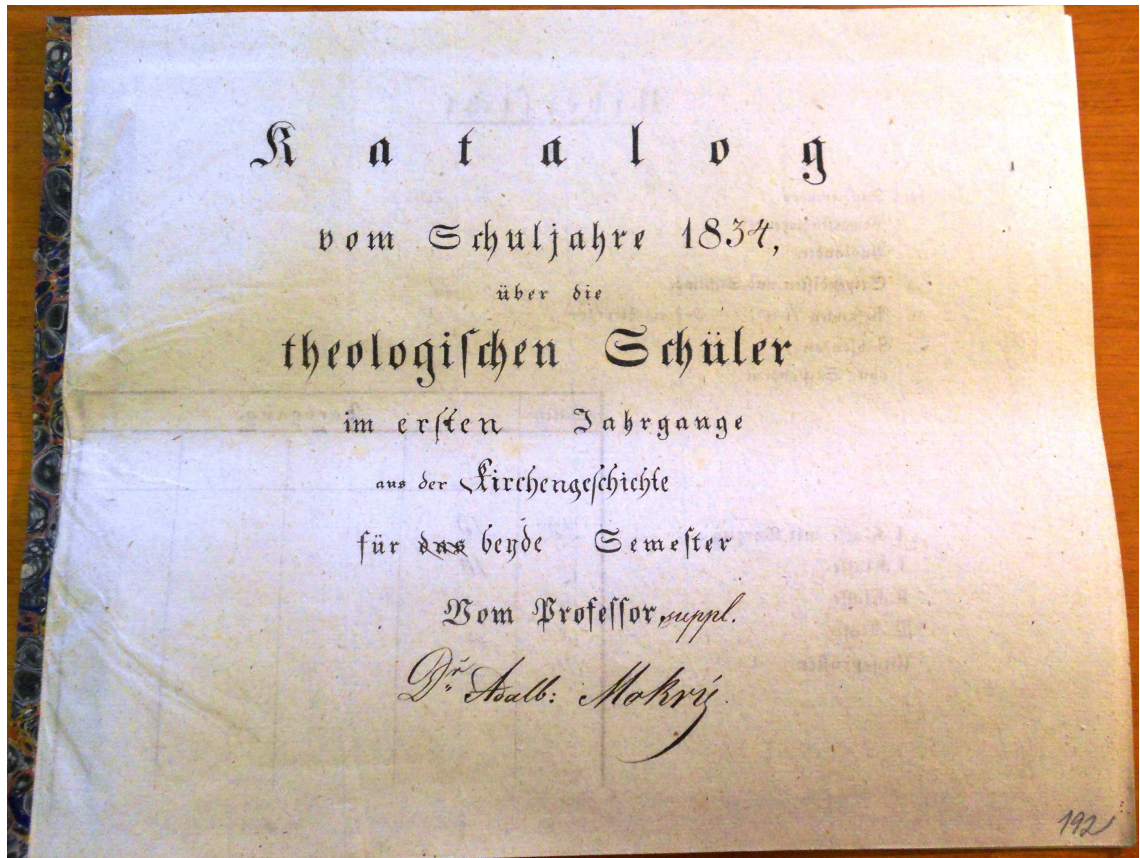
Školní výkaz z filozofického ústavu v Českých Budějovicích.

S
Tabula
Candidatorum
pro
fundationibus
in
Seminario Pragensi numero 2.
ac
Budviceno numero 14.
obtinentis
anno
1834.

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

<i>Nomen, etas. patria.</i>	<i>absoluta studia</i>	<i>Mores.</i>	<i>Dili- gentia</i>	<i>Profectus.</i>
<i>Fischer Josephus Boh. Náchodensis. ann. 20.</i>	<i>I ann. Theol.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>
<i>Petermichl Josephus, Boh. Turovichovic. 23 ann.</i>	<i>I ann. Theol.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>
<i>Swoboda Aloysius Boh. Drachkov. 29 ann.</i>	<i>I ann. Theol.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>	<i>Prima</i>
<i>Bohemo-Slavicis die 5ª Augusti 1834.</i>				
<i>Prasch Wencelaus Boh. Mladobouzensis 20 annor.</i>	<i>an. II Theol.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>	<i>Emio & Prima</i>
<i>Macha Joannes Boh. Bavoriensis 24 annor.</i>	<i>an. II Theol.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>	<i>Prima</i>
<i>Schimák Joannes Boh. Angedens. annor. 22</i>	<i>an. I Theol.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>
<i>Sedlak Joannes Boh. Savernic. an. 22.</i>	<i>an. I Theol.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>
<i>Schneider Gabriel Boh. Kremsens. ann. 22.</i>	<i>an. I Theol.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>	<i>Em.</i>

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

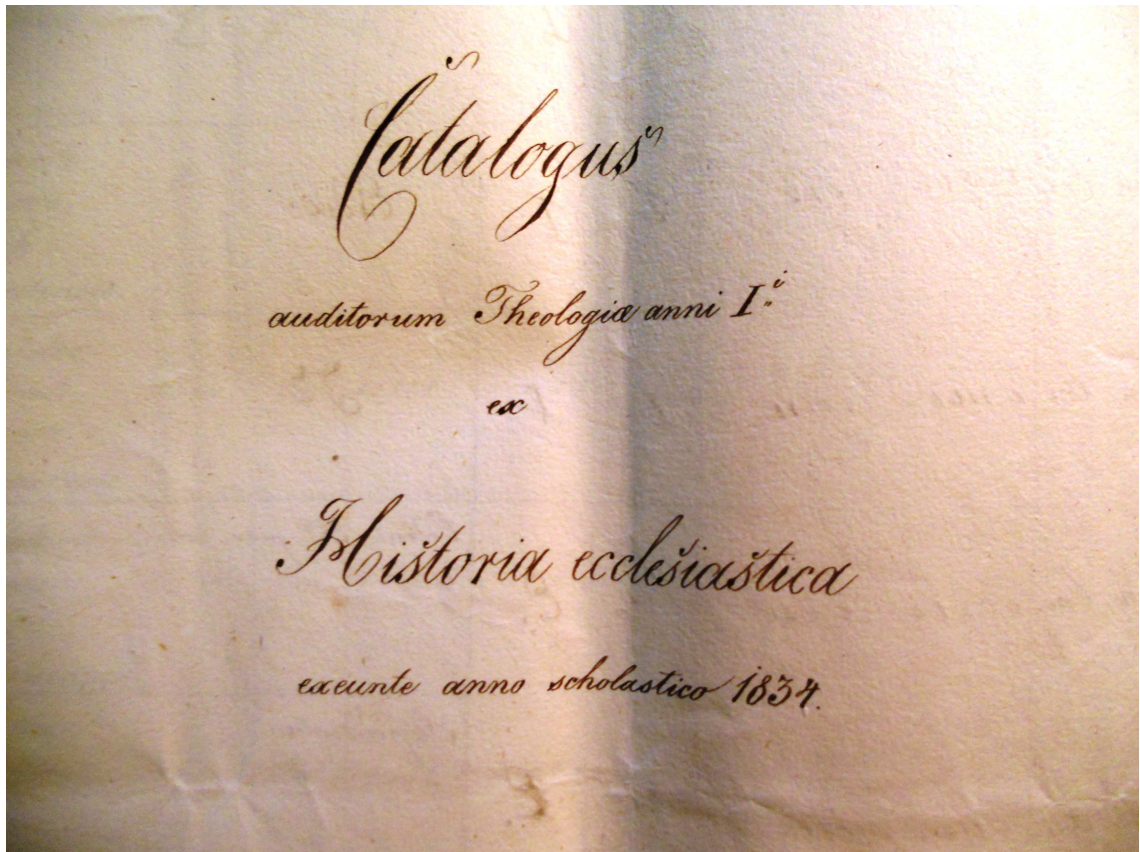

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Příloha č. 17

Name und Alter des Akademikers Wohnung.	1795	Vaterland und Geburtsort.	Name und Stand der Aeltern.	Stipendist, oder Stiftling.	Sitten wen. dung	Fortgang in Studien.	Anmerkungen
Kösel Christen 22 J.	1795	Loßmann Jungbunzlau	Johann Christoph	real. akad. Stipendist 1787	gute gute	gute N. mit Langg.	
Kubisch 19 J.	1795	Loßmann Küttelau	Johann Nikolaus	real. akad. Stipendist 1787	gute gute	gute N. mit Langg.	
Schmidt Johann 22 J.	1795	Loßmann Christen	Johann Christoph	real. akad. Stipendist 1787	gute gute	gute N. mit Langg.	
Schneider Geborn 20 J.	1795	Loßmann Küttelau	Matthias Johann	real. akad. Stipendist 1787	gute gute	gute N.	
Sudlak Johann 20 J.	1795	Loßmann Jungbunzlau	Johann Christoph	real. akad. Stipendist 1787	gute gute	gute N. mit Langg.	
Sokoloda Christen 29 J.	1795	Loßmann Küttelau	Wenzel Ludwig	real. akad. Stipendist 1787	gute gute	gute N.	

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

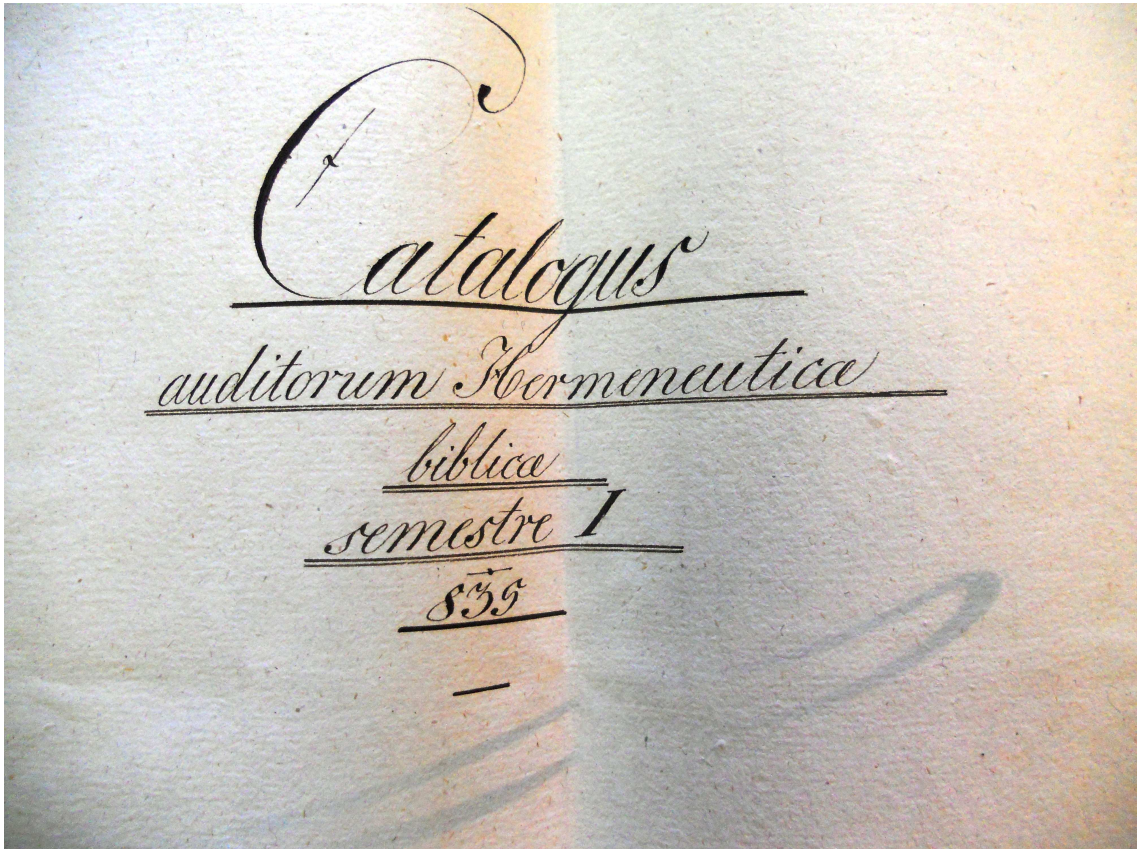

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Příloha č. 19

Nomen x Patria	Nomen	Diligentia.	Profectus, calculi				Adnotationes.
			in correptionibus		in tentamine		
			quotidianis	hedornat.	scripto.	orali :	
Rivol Augustinus, Boh. Neo-Woizicens.	Em.	Em.	E e e 1 e e	e e e	Em.	E,	Stipendista.
Rubasch Franciscus, Boh. Klattoviensis.	L ^{gem}	E ^{gem}	1 e e 1 e	1 1 e	Em.	E.	E d e.
Schimak Joannes, Boh. Augerdensis.	Em.	Em.	1 e e 1 e	e e 1	Em.	E,	Stipendista.
Schneider Gabriel, Bohemus Kremsensis.	Em.	Em.	1 1 1 1	e 1 1	Em.	I	Stipendista

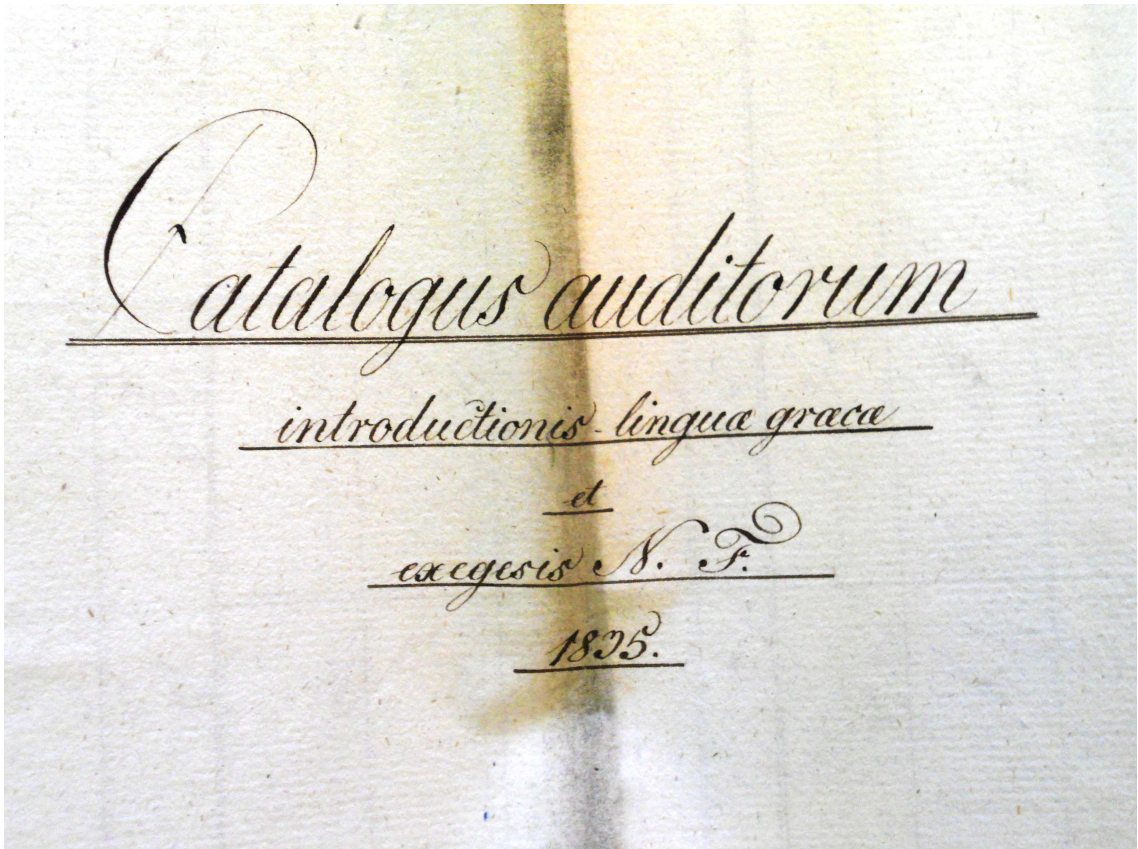
Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Nomen cognomen Patria	Mores	Diligentia.	Classes ex quotidianis correpetitio:			Classes ex hebdomadalibus correpetitio:	
			ex lectione S. Script.	ex hermeneut.	ex introductio- ne in Evang.	ex hermeneutic.	ex introductio- ne in P. Ev.
Schneider Gabriel. Vienn.	e	e	1-1-1.	1-1-1.	1-1.	1-1.	1-1.
Sedlář Jan. Sawornic.	e.	e.	1.e.1.	e.e.1.e.1.1.		1-2.e.	1-1.e.
Swoboda Alois. Varnsdorf.	e.	e.	1-2-1-2.	1-1-0-0-0. e.1.	1-2.	1-2-1.	2-2-1.

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Nomen cognomen Patria	Mores	Diligentia.	Classes					ex hebdom
			ex quotidianis correpetitionib:					
			ex lectione s. scripturae	ex introduc- tione.	ex lingua græca.	ex exegesi	ex introduc tione.	
Schneider Gabr. Boh. Augustin. Fremens.	E	E	1. 1. 1.	1. 0. 2. 1. E.	1. 1.	1.	1. 2. 1. E.	
Sedlář Joh.	E	E	1. 1. E.	1. 1. 1. E.	1. 1.	1. 1.	1.	

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

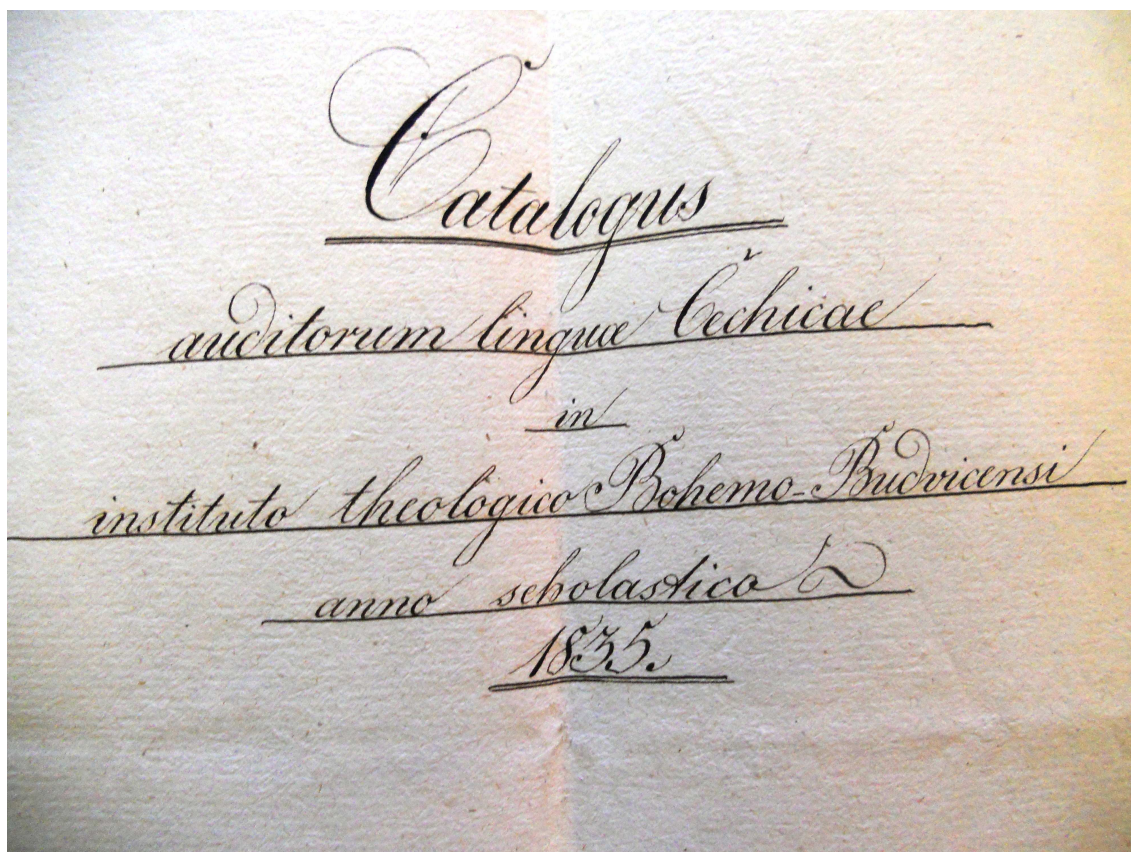
Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Nomen Patria Aetas Vernacula Auritoris.	Nomen & Conditio Parentum ejus	Calculi relati in			
		correpetitionibus		examine	
		quotidia. nis	hebdoma dalibus	scrip to	orali
Schneider Gabriel Boh. Kremsens. 23 ann. Boh.	Matthaeus Horologiaris	$\frac{1}{2} 1 e e$ $1 \frac{1}{2} 1 1 1$	11 e	ad Em.	I
Sedláček Johannes Boh. Jawornic. 23 ann. (2 Jan. 1812) Boh.	Jacobus Sartor	$\frac{1}{2} 1 e \frac{1}{2} e$ $e 1 1 \frac{1}{2} e$	11 e	I	I

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Petitionibus		examine		Dili. gen. tia.	No. res.	Adnotationes.
ia.	hobdona Qualibus	scrip to	orali			
	11e	ad em.	I	Em.	Em.	Alumnus Semin. ep̄li.
e e	11e	I	I	Em.	Em.	Alumnus Semin. ep̄li.

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

Nomen Patria Aetas Vivacula Materis.	Nomen & Sorditio Larentum jus	Calculi relati in				Diti. gen. tia.	No. res.	Adnotations
		corruptionibus		examine				
		quotidia. nis	hebdoma Calibus	scrip to	orali			
Schneider Gabriel Boh. Kremsow. 23 ann. Boh.	Matthaus Horologiarium 1 1/2 III	1/2 I ee 1 1/2 III	IIe	ad em.	I	Em.	Em.	Alumnus
Sedlak Jannes Boh. Jawornic. 23 ann (2 Jan. 1812) Boh.	Jacobus Sartor	1/2 I ee 1 1/2 III	IIe	I	I	Em.	Em.	Alumnus
Tomáschek Wenceslaus Boh. Hodoninens. 23 ann. Boh.	Wenceslaus Agricola	ee 1/2 ee ee 1/2 ee	eee	ad em.	I	Em.	Em.	Alumnus

Školní výkaz z biskupského semináře v Českých Budějovicích.

BISKUPSTVÍ ČESKOBUDĚJOVICKÉ

Biskupská 4, p. schr. 14, 370 21 České Budějovice IČ: 00445118
Volksbank CZ, a.s. č.ú. 4120000636/6800; GSM: 606 632 817; 731 402 800
Kurie: tel.: 380 420 311; fax: 380 420 300; e-mail: kurie@bcb.cz
Ordinariát: tel.: 380 420 335; fax: 380 420 301 e-mail: biskup@bcb.cz

Č.j.: sine

V Českých Budějovicích, dne: 15. 1 2. 2011.

Paní

Alice Kerlová

Pražská 57

370 04 Čes. Budějovice.

Věc: Archivní údaje.

S omluvou za nečekané zpoždění Vám posílám údaje o třech kněžích, o něž jste telefonicky požádala.

Kašpar Černý: Nar. 2. 12. 1805 v Č. Budějovicích, na kněze vysvěcen 12. 12. 1827.

Od 12. 12. 1827 byl kaplanem v Železném Rudě.

Od 25. 11. 1836 provizorem (zatímní správce) lokalie (v lokalii sídlil kněz, ale nebyla to právně zřízená farnost) Hyršov, dnes okres Domažlice.

Od 27. 6. 1838 lokalistou v Hyršově.

Od 9. 6. 1853 lokalistou v Pěkné, dnes okres Prachatice.

Od 1. 8. 1855 do 1. 4. 1858 žil v penzi, pravděpodobně pro nějakou nemoc.

Od 1. 4. 1858 kaplanem v Č. Budějovicích.

Od 1. 5. 1869 byl v penzi.

19. 1. 1871 byl jmenován osobním děkanem (čestná funkce).

Zemřel 27. 5. 1887.

Karel Krbeček: Nar. 3. 1. 1809 Strunkovice n. Blanicí., na kněze vysvěcen 25. 3. 1836.

18. 4. 1836 přijal místo vychovatele ve Vídni. Potom žil ve městě, latinsky zvaném Posovium. Bylo to buď v Maďarsku nebo spíš na jižním Slovensku. Ostřihomským biskupem byl obviněn z různých přečinů, byl nucen opustit město "Posovium" a za doprovodu kněze toho města a vojáka byl 22. 4. 1845 přiveden do Č. Budějovic. Dne 13. 7. 1845 byl propuštěn do karmelitánského řádu v ? - jméno toho místa začíná písmenem "p".

Odtud se zřejmě vrátil do diecéze a 3. 3. 1856 byl ustanoven kaplanem ve Strunkovicích n. Blanicí, dnes okres Prachatice, a 25. 1. 1874 farářem ve Skočicích, dnes okres Strakonice.

18. 6. 1882 byl jmenován biskupským notářem, 19. 3. 1886 osobním děkanem. V obou případech jde o čestné funkce.

Zemřel 26. 2. 1891.

Výpis z biskupské kněžské matriky v Českých Budějovicích.

Jan Sedlák: Nar. 2. 1. 1812 Javornice, faňost Dub, dnes okres Prachatice, na kněze vysvěcen 25. 7. 1837.

V listopadu 1837 byl jmenován osobním kaplanem v Čes. Krumlově (bylo hodně kněží, nebyla volná místa, tak tam byl vlastně navíc, proto "osobní" kaplan). 24. 2. 1843 byl ustanoven kaplanem v Čes. Krumlově.

17. 7. 1844 byl propuštěn do řeholního řádu, s největší pravděpodobností jezuitského, je to těžko čitelné.

Další údaje tady o něm nemáme, ty by měli zřejmě jezuité.

Upřímně Vás zdraví a radostné a požehnané Vánoce a hodně zdraví a všeho dobra v novém roce Vám přeje:

M. Kühánek
P. Václav Kühánek,
kancléř

*Illustrissimum, Reverendissimum ac Amplissimum
Episcopale Consistorium!*

*Infra scriptus summa, qua par est, reverentia
ac humilitate supplicat, ut sibi gratiosissime
vacans Cooperatura Mroacoviensis pro statione
assignetur; suasque preces fulcit sequentibus
argumentis:*

- 1° Lucia sperat ibi suis tenuibus viribus se plura
praestare posse quam Klentschii, partim ob
minorem extensionem Mroacoviensis Paroecia,
partim ob unicam scholam frequentandam,
nec non ob lingua unius ibidem dominantis
facilius commercium cum parochianis tum
in ecclesia, quam in schola.*
- 2° Lucia ipse Admodum Reverendus Dominus Parochus,
prout propria manu facta subscriptione testatur,
infrascriptum qua coadjutorem fidelem et mori-
gerum pro alio desiderat; quapropter cura ani-
marum promoveri mirifice poterit ob mutua
consensionem amborum in vinea Domini eccu-
bantium, laborantiumque.*
- 3° Denique, prout Reverendissimum ac Amplissimum
Episcopale Consistorium ex relatione Reverendissi-
mi Domini Vicarii foranei noverit, infrascriptus
conatus est hucusque officia probi et fervidi capel-
lani pro virium suarum tenuitate adimplere, et
ideo hoc beneficio se dignum reddere; atque in dies
digniorum, sacerrime spondet.*

*Huic petitioni totaliter consentio
petente, ut impletur
Josephus Schubert
curatus.*

Klentschii die 20 Junii 1839.

*P. Gabriel Schneider
capellanus.*

Kongregace
Chudých Školských sester de Notre Dame
(pod ochranou Matky Boží), mateřinec v Horažďovicích.

Mateřinec Chudých Školských sester de Notre Dame v Horažďovicích.

Dobová fotografie mateřince chudých Školských sester de Notre Dame
v Horažďovicích.

Provinciální dům u sv. Anny v Praze II., Ječná 27.

Dobová fotografie domu u sv. Anny v Praze.

Současná fotografie hrobu Gabriela Schneidera.

Školské sestry de Notre Dame

„Až doposud pomáhal nám Hospodín, bude pomáhat jistě i dále.“

(P. Gabriel Schneider)

Školské sestry de Notre Dame působí v Čechách i na Moravě od roku 1853 a postupně se rozšířily i na Slovensko, do Německa, USA a Kazachstánu. Za tu dobu zažily mnoho krásného i těžkého ve společném hledání Boží vůle i v usku-tečňování svého charismatu v oblasti křesťanské výchovy a vzdělávání. V Čechách byla výrazným předělem doba nacismu a komunismu. V obou dvou zažily sestry snahu totalitních režimů zasadit svá zlá semínka i do duší a myslí těch nejmenších.

Po více než čtyřicetiletém vyhnání a snaze o zničení všech řeholních řádů a kongregací se sestry na začátku 90. let vracejí do některých ze svých objektů. Ihned se pouštějí do oprav a rekonstrukcí znehodnocených prostor, které mají sloužit ke svému původnímu účelu - bydlení a běžnému životu sester a provozování školských a výchovných zařízení. Situace sester není jednoduchá. V době komunismu totiž nebylo řeholníkům dovoleno oficiálně přijímat nové členky a o jejich hospodářskou a finanční situaci se „staral“ stát. Těmito překážkami se ale sestry našťásti nenechaly odradit. Jejich zakladatel v Čechách, křemžský rodák P. Gabriel Schneider, začal své dílo katolické výchovy a vzdělávání budovat s hrstkou sester a s velmi omezenými finančními prostředky. Jeho silou však byla neochvějná důvěra v Boží prozřetelnost a pomoc a tento jeho odkaz kongregaci školských sester povzbudil a povzbuzuje k novým začátkům.

Jak tedy vypadá situace dnes?

Sestry se snaží pokračovat v poslání a původním charismatu kongregace, což je výchova a vzdělávání. V duchu křesťanství považujeme každého člověka za milované dítě Boží, stvořené k obrazu Božímu a vykoupené Kristem, a proto se snažíme výchovou a vyučováním dětí a mládeže pomáhat jejich všestrannému lidskému rozvoji a tím přispívat k šíření Božího království ve světě. Podle potřeb doby můžeme přijímat i jiné úkoly, např. charitativní nebo sociální.

V Českých Budějovicích byla roku 1993 zahájena činnost Církevní mateřské školy U sv. Josefa, kdy bylo otevřeno první oddělení pro 25 dětí. Druhé oddělení bylo otevřeno v 1995 a v roce 2010 třetí. Dnes školku navštěvuje 75 dětí a spolu s dalšími civilními učitelkami a školnicemi zde působí jako učitelky tři sestry a jedna jako školnice. Další sestra vyučuje na Biskupském gymnáziu J. N. Neumanna a věnuje se skautskému oddílu v Táboře.

Domy v Kardašově Řečici a v Praze slouží dnes našim starým a nemocným sestřím, které potřebují péči a pomoc. Jsou velkou modlitební podporou nejen pro sestry pracující aktivně v poslání kongregace, ale i pro církev a všechny potřebné. Protože však sester ubývá, slučují se postupně oba tyto charitativní domovy do jednoho, a to v Kardašově Řečici.

V Praze vyučují sestry na Arcibiskupském gymnáziu a na Církevní střední zdravotnické škole, jedna do letošního roku působila jako ředitelka

S. Marie Renata se spolusestrami

Církevní mateřské školy sv. Klimenta. V roce 2010 navázala kongregace spolupráci s řádem sv. Augustina a pronajímá jim v pražském domě prostory pro zřízení Školy sv. Augustina. Hned v roce 2010 zahájila činnost mateřská škola, tento rok v září již bude otevřena 1. třída základní školy. Jedna ze sester v září začíná vyučovat v mateřské škole. Spolupráce s bratry augustiniány je nám blízká i proto, že spiritualita kongregace je založena na augustiniánské řeholi. Klatovskou komunitu tvoří dvě sestry. Jedna vyučuje náboženství a druhá, sama již seniorka, se podle svých možností věnuje pastorační práci v Domově pokojného stáří i ve farnosti. Horažďovický mateřinec, tedy ústřední sídlo kongregace, kde do roku 1950 sídlil generálát, noviciát, škola a útlek pro zestárlé sestry, se proměnil v malou, ale aktivní filiálku. Sestry se v roce 1998 v počtu tří vrátily do Horažďovic, kde mají pronajaté jedno patro z celého původ-

ního komplexu. Jedna ze sester pracuje v místní Křesťanské mateřské škole, druhá vyučuje náboženství a připravuje další aktivity pro děti.

V roce 2012 si kongregace připomíná 200. výročí narození P. Gabriela Schneidera, což je pro celou kongregaci podnětem znovu si připomenout velkou odvahu a víru svého zakladatele, který se snažil rozpoznat Boží vůli v potřebách své doby a aktivně na ně odpovědět.

Dalším radostným dnem byl zejména pro sestry v Čechách 13. srpen 2011, kdy mohly do svého společenství přijmout novou sestru. Dnem přijetí řeholního řádu začíná pro sestru Marii Renatu Jáchimovou období dvouletého noviciátu. Noviciát je jak pro novickou, tak i pro kongregaci období vzájemného poznávání, učení a rozlišování Božího povolání. Přejeme a vyprošujeme sestře Renatě otevřené a pravdivé srdce na její cestě za Božím voláním.

S. Silvie

Římskokatolická duchovní správa v Římově

srdčně zve na

PODZIMNÍ POUŤ V ŘÍMOVĚ v neděli 18. září 2011

k svátku Povýšení svatého Kříže

PROGRAM

Mše svatá v předvečer pouti v sobotu 17. září: 18 hod.

Mše svatá v neděli 18. září: 7.15 hod., 9 hod.

Slavná mše sv. v 11 hod.

Celebruje biskup českobudějovický Msgr. Jiří Padour OFMCap.

Během dopoledne přiležitost ke svaté zpovědi (svátosti smíření).

Svátostné požehnání a zakončení pouti: 14.30 hod.

Diecézní časopis pro křesťanské společenství Setkání.